
Románia Agrárstratégiája

Stratégiai lépések

2012. 02. 13.

Készítette:

*Szakmai
koordinálás:*

Készítették

Gazdasági Tanácsadó Klub 2009/2010/2011/2012

- Stratégiai koordinátor: Györfy Lehel
Kerezsi Miklós
Szász Levente
- Koordinátorok:
Laczkó Dénes, Vincze Tamás, Barok István (2009 - 2010)
Rácz Béla (2010-2011)
Dorner Boglárka-Tamara, Erdély Attila, Farkas Csongor, Szőcs Kinga Beáta (2010 -)
- Készítették:
Ábrahám Krisztina   Ferencz Hunor   Kristály Csaba
Benkő Zsolt   Furdek Balázs   Lakatos Réka
Birton Réka   László Tímea   Rákóczi Roland
Darvas Róbert   Szakács Szilárd   Salamon Ádám
Major Tamás   Demeter Zselyke
Baumgartner Mónika

Összehasonlító mutatók

Összehasonlító mutatók | 1. csoport

A juh, a marha, a sertés és a gabona termékpályák jelentik Románia húzóágazatait, mivel esetükben lehetőség van a nagy mennyiségekben történő termelésre, amit az alacsony farmméretek és feldolgozottsági szint akadályoz meg.

	Juhhús termékpálya	Marhahús termékpálya	Sertéshús termékpálya	Gabona termékpálya
Kibocsátás aránya a mezőgazdaság értékében	2%	3,1%	7.44%	15,1 %
Tipikus farmméret	95% <10 fő 5% >10 fő	51% <1-2 fő 36% >3-6 fő 1% >500 fő	65% <10 fő 6% <400 fő 29% >400 fő	64% <11 ha 36% >11ha
Átlagos farmméret	7 fő/farm	5 fő/farm	116 fő/farm	6 ha
Termelékeny-ség	11 kg/fő*	163 kg/fő*	82,6 kg/fő*	3,24 tonna/ hektár
Munkainten-zitás	alacsony – 0,85 fő/t	magas	magas	alacsony – 0.07 fő/t
Foglalkozta-tottság	60.947 fő	152.867 fő	380.000 fő	895.000 fő
Feldolgo-zottsági szint	alacsony	alacsony	alacsony	közepes
Nettó export	18.000 t	23.200 t	0 t – visszaállítás alatt	4.495.000 t

A kis méretű farmokon való alacsony termelési átlag miatt, a juhok begyűjtése, központosított feldolgozása és exportálása a jövedelmező

A farmok kis mérete és az elavult genetikai állomány miatt a tej és hústermelés nem jövedelmező a kisgazdák számára, pedig jelen vannak a szükséges természeti erőforrások. Kihasználásukra regionálisan differenciált stratégiákra van szükség.

Az jelentősen eltérő farmméretek miatt a termelékenység is jelentősen különbözik a kis és nagyfarmok esetében.

A termelés nagysága ellenére, a kis gazdaságokban megtermelt gabona nem kifizetődő, mert kevés a raktározó helyiséggel rendelkező kis termelő. Ez alacsony árakkal és ebből fakadó alacsony termelékenységi mutatókkal jár.

* termelés a levágott állatok számára vetítve

Összehasonlító mutatók | 2. csoport

A zöldség, a hal és a méz termékpályák vidékfejlesztési hatásai fontosak, mivel tömegtermelésre nem alkalmasak, a broiler, a tojás és a gyümölcs termékpályák esetén pedig mind tömegtermelésre, mind vidékfejlesztésre van lehetőség.

	Broiler termékpálya	Tojás termékpálya	Gyümölcs termékpálya	Zöldség termékpálya	Hal termékpálya	Méz termékpálya
Kibocsátás aránya a mezőgazdaság értékében	6,4 %	0,75 %	3 %	3,4%	0,14% (akvakultúra)	0,6 %
Tipikus farmméret	50% <5000 fő 44% >100 000 fő	83% <5000 fő 14% >100 000 fő	90% <5 ha 10% >5 ha	35% <5 ha 23% <30 ha 37% >100 ha	-	46% <50 család 50% <100 család 4% >150 család
Átlagos farmméret	9.600 fő/farm	7.000 fő/farm	4 ha	4,5 ha	0,5 ha (pisztrángfarm)	19 méhcsalád
Termelékenység	1,5 kg/fő	275 tojás/fő	21 t/ha	13,9 t/ha	8 t/ha (pisztrángfarm)	0,02 tonna/ méhcsalád
Munkaintenzitás	0,08 fő/tonna		0,02 fő/tonna	0,03 fő/tonna	0,89 fő/tonna	1,53 fő/tonna
Foglalkoztatottság	30.000 fő		333.000 fő	377.400 fő	16.000 fő	36.000 fő
Feldolgozottsági szint	alacsony (68% vágott hús)	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony
Nettó export	-63.000 t	-22.000 t	-1.785.000 t	-104.000 t	-87.000 t	14.700 t
	.A nagytermelők saját teherszállító flottájának kiépítésével az exportot lehet élnékíteni.	A tojástermelők lerövidült, alternatív értékesítési csatornákkal nagyobb árrést gyakorolhatnak a piacon.	A kis területen nagy hozamot elérő gyümölcsök tömegtermelésére kell helyezni a hangsúlyt és a regionális szinten létrehozott kis feldolgozó üzemek által pedig a vidéket kell fejleszteni.	A román zöldségtermelés versenyképességének javítása érdekében az értékesítés hatékonyságának növelése szükséges raktárok építése és a feldolgozás lehetőségének biztosítása által.	A halászati ágazat növekedése az akvakultúrában rejlő lehetőségek kihasználásával lehetséges, pisztrángfarmokat szükséges létesíteni.	A kis üzemméret és a relatív magas munkaigény miatt a minőségi termelésre és az ágazat vidékfejlesztési potenciáljára kell fektetni a hangsúlyt.

Az EU Közös Agrárpolitikája

A KAP szerepe

A KAP főszerepet játszik abban, hogy a mezőgazdasági ágazat szembe tudjon nézni az új kihívásokkal és a termelők versenyben tudjanak maradni az EU és a világ piacán egyaránt. A piaci szabályozás mellett a vidékfejlesztés a KAP második pillérének tekinthető.

Célkitűzések

- A mezőgazdasági termelékenység növelése
- A mezőgazdaságban élők számára megfelelő jövedelem és életszínvonal biztosítása
- Az agrárpiacok stabilizálása
- Az élelmiszerellátás biztosítása
- A fogyasztók számára méltányos árszint kialakítása
- Vidékfejlesztés

Eszközök

- Közvetlen kifizetések
- Termelési támogatások
- Intervenciós felvásárlások
- Vámok
- Vidékfejlesztési támogatások

A célkitűzések elérése érdekében a KAP létrehozott **két alapot**, amelyeken keresztül a piaci szabályozásokat és a gazdáknak nyújtott támogatásokat végrehajtja.

A KAP támogatási alapjai

- **Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA):** a termelőknek szánt közvetlen kifizetéseket biztosítja, valamint a mezőgazdasági piacokat szabályozó intézkedéseket finanszírozza
- **Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA):** a tagállamok vidékfejlesztési programjait támogatja

Az egységes mezőgazdasági támogatás

2003 óta az Európai Unió a támogatásokon keresztül a termelés minőségére és hatékonyságára fekteti a hangsúlyt a mennyiség helyett.

Egységes mezőgazdasági támogatás

Az egységes mezőgazdasági támogatás (single payment system) azt a termelőt támogatja, aki megfelel a higiéniai követelményeknek, az élelmiszer-biztonsági és állat-egészségügyi előírásoknak, valamint tevékenysége nincs romboló hatással a hagyományos vidéki tájra és a természetes madár- és állatvilágra.

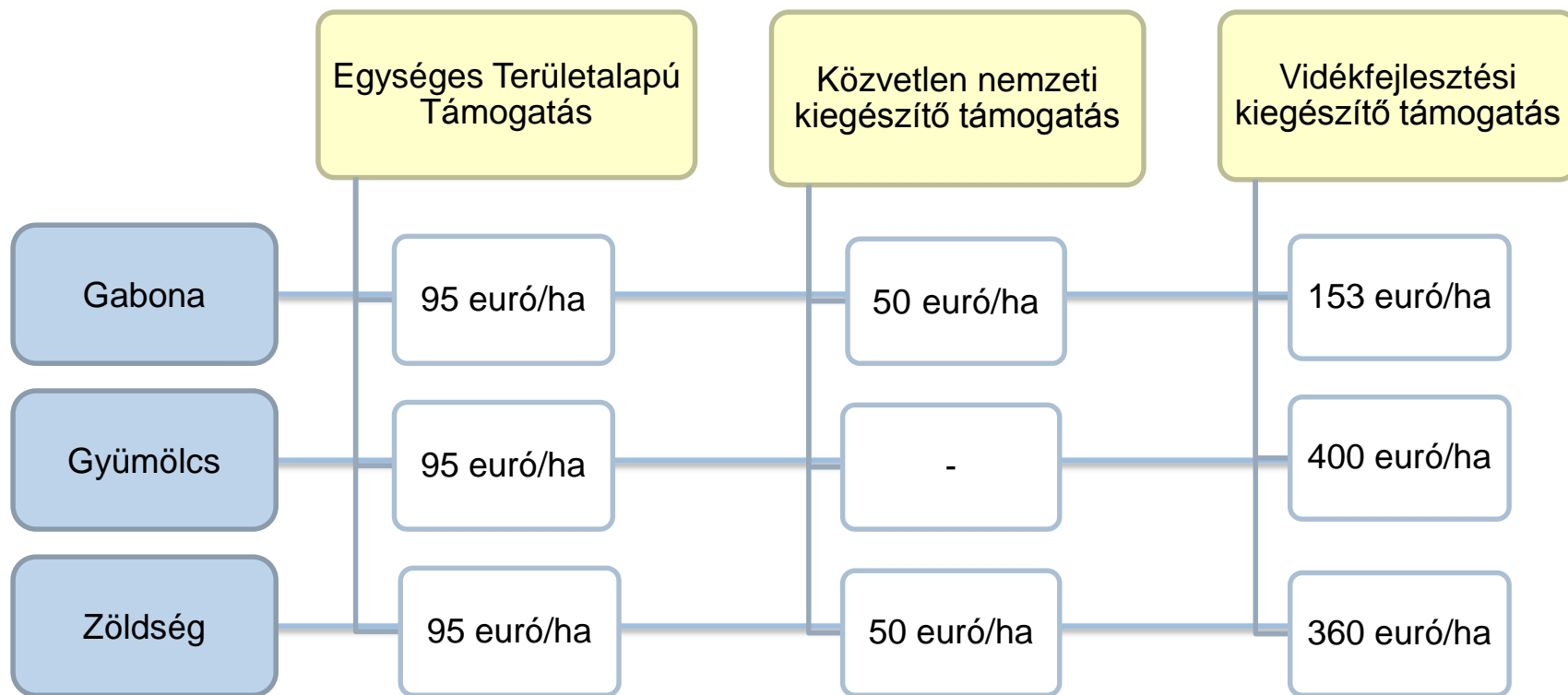
Termelési támogatások

Bizonyos termékek termelői normatív támogatást kapnak. A kifizetések területnagyságtól függenek vagy termelési kvózához kötöttek. E kategóriába sorolható az öntözött területeknek juttatott, a magasabb termelési költségeket kompenzáló támogatás is.
Ilyen támogatásban részesülő termékek: tej, méz

A 2003-as agrárreform eredményeként a közvetlen kifizetéseket elválasztják a termeléstől, ugyanakkor egyes termékek területén a tagállamok fenntarthatják a termelés alapú támogatást. 2007. január 1-től Romániában az Európai Mezőgazdasági és Garanciaalap által biztosított pénzügyi támogatásokat az APIA (Mezőgazdasági Intervenciók és Kifizetési Ügynökség) kezeli.

Támogatások az egyes ágazatokban

2011-ben a területalapú támogatások közül a vidékfejlesztési támogatás nyújtotta a legnagyobb pénzübeni segítséget a gazdáknak, amelynek értéke a gyümölcs ágazatban a legkiemelkedőbb.

A gabona, gyümölcs és zöldség ágazatok esetén a támogatások egyik közös feltétele, hogy a megművelt földterület legalább **1 ha** kell legyen, ami legkisebb **0,3 ha** (gyümölcsös esetén **0,1 ha**) parcellákból állhat, illetve hogy a gazdálkodó be kell tartsa a helyes mezőgazdasági és környezeti feltételeket *(**GAEC**). A vidékfejlesztési támogatások esetén a növényvédőszeres használatára külön hangsúlyt fektetnek.

Támogatások az egyes ágazatokban

A megújuló energia szerepe egyre fontosabbá válik. Ennek leghatékonyabb előállítására az energia növények segítségével történik, amelyek esetén a támogatások értéke több 10 000 euró is lehet.

Méz

- A gazdák csak az állam által elismert egyesületeken keresztül pályázhatnak.
- Legkevesebb 50 méh családdal kell rendelkezzen egy gazda.

Szárnyas

- A gazdák csak az állam által elismert egyesületeken keresztül pályázhatnak.
- A támogatás értéke: 2.17 lej/hús csirke, 14.88 lej/tojó tyúk.

Juh

- A támogatás a legalább 1 éves nőtény juhokat érinti, amelyek száma legkevesebb 50 kell legyen.
- A támogatás értéke 44 lej/fő.

Sertés

- A gazdák csak az állam által elismert egyesületeken keresztül pályázhatnak.
- A támogatás értéke 160 lej/hízó, 413 lej/fiatal koca, 208 lej/koca.

Marha

- A támogatás megpályázásához legkevesebb 3 marha/farm szükséges.
- A támogatás értéke 410 lej/vágó marha, 650 lej/fejős tehén.

Megújuló energia

- Az energia növények termesztése legalább 2 ha-nyi területen kell történjen.
- A támogatás értéke 10 000 euró/ha, de gazdánként nem haladhatja meg a 100 000 eurót.

Vidékfejlesztési támogatások

Míg a korszerűsítésre a 2007-2013- as időszakra tervezett támogatások 85%-át sikerült hasznosítani, addig a termelői csoportok létrehozására csupán 2%-ot hívtak le a román gazdák. A szakmai képzések 12%-kal, a fiatal gazdák bevonása 43%-kal, a hozzáadott érték növelése pedig 59%-kal szerepel.

Szakmai képzések	A gazdák képzésének költségei 100%-os támogatást élveznek. Ez úgy az oktató, mint a tanuló költségeit magában foglalja.
Fiatal gazdák bevonása	A 18 és 40 év közötti gazdák 10 000 eurós támogatást kaphatnak, ha legalább 6 gazdasági egységgel* rendelkeznek.
Mezőgazdasági termelés korszerűsítése	A korszerűsítést megcélzó beruházások 40%-os támogatásban részesülnek. Kiemelt ágazatok: gabona, zöldség, tej termelés, sertés, juh, szárnyas.
Hozzáadott érték növelése	A hozzáadott érték növelésére irányuló projektek támogatása 50%-os, de nem haladhatja meg a 2 000 000 eurót. Kiemelt ágazatok: tej és tejtermékek, erdei gyümölcsök, zöldség, méz.
Termelői csoportok létrehozása	A termelői csoportok létrehozását 5 éves támogatással szorgalmazzák, amit az éves értékesítési mennyiség alapján állapítanak meg.

Tervezett eredmények

Tájékoztatás és képzés
407 548 fő részére

44 458 fiatal gazda támogatása

44 458 korszerűsítési beruházás

3 205 hozzáadott érték növelésére irányuló projekt

1 108 termelői csoport támogatása

*a gazdasági egység kiszámítására meghatározott koefficienseket alkalmaznak
pl. 1 ha búza: 0.28 g.e., 1 ha gyümölcsös: 2.125 g.e.

Forrás: Planul National de Dezvoltare Rurala 2007-2013

Általános szabályozások

A gabona, zöldség és gyümölcs termékpályák esetén a gazdák be kell tartásuk a helyes mezőgazdasági és környezeti feltételeket ahhoz, hogy támogatást szerezhessenek.

Helyes mezőgazdasági és környezeti feltételek (GAEC)

I. A talajerózió elkerülését célzó előírások:

GAEC 1 - Télen a farmhoz tartozó szántóterületek be kell legyenek vetve őszi vetésekkel és/vagy megműveletlenül kell maradjanak a betakarítás után legkevesebb 20%-os arányban.

GAEC 2 - A 12%-nál nagyobb lejtésű, kapásnövényekkel bevetett, szántóterületek esetében talajmunkálatokat csak a rétegvonalak (szintgörbék) mentén lehet végezni.

GAEC 3 - A 2007. január 1.-én meglévő teraszokat meg kell őrizni a mezőgazdasági területek estében.

II. A talaj szerves tartalmának optimális szinten való megőrzését célzó előírások, megfelelő mezőgazdasági módszerek alkalmazása által:

GAEC 4 - Ugyanazon területen napraforgó nem termesztendő két egymást követő évnél többször.

GAEC 5 - Szántóterületek esetében tarlóégetés, illetve más növényi típusú maradékok égetése nem megengedett.

III. A talaj szerkezetének megőrzését célzó előírások:

GAEC 6 – Nem engedélyezett a túlzottan nedves talaj szántása. Ez az előírás csak 2011. január 1.-től alkalmazandó.

IV. A talaj minimális karbantartását célzó előírások:

GAEC 7 – Az állandó gyepterületek karbantartása legeltetés által vagy évente legalább egyszeri kaszálással.

GAEC 8 - Gyepterületek felégetése nem megengedett.

GAEC 9 - Tilos a mezőgazdasági területeken található magányos fák és/vagy facsoportok kivágása.

GAEC 10 – A nemkívánatos növényzet megtelepedésének megakadályozása a mezőgazdasági területeken, beleértve a nem megművelt területeket is.

V. Az állandó gyepterületek felületének megőrzését célzó előírások:

GAEC 11 – Az öntözésre használt vízre vonatkozó hatályos rendelkezések betartása.

Általános szabályozások

Az állatfarmok, feldolgozó üzemek és vágóhidak működésének alapfeltételei az állategészségügyi, állatvédelmi és élelmiszerbiztonsági előírások. A méz esetén az antibiotikumok használatának kiküszöbölését szorgalmazza az Európai Unió, míg az energia növények tekintetében aratási feltételekkel szembesülnek a gazdák.

Állat-egészségügyi és állatvédelmi előírások

- megfelelő hely biztosítása az állatok részére
- megfelelő eszközök használata és tisztán tartása
- a fogyasztásra szánt termékek bevizsgálása
- állatok szállítására vonatkozó feltételek
- élelem megfelelő helyen tartása
- víz biztosítása
- állatorvosi iratok rendben tartása

Élelmiszer-biztonsági előírások

- megfelelő higiéniai körülmények
- minőségi előírások
- alkalmazott technológia leírása
- felelősségi körök meghatározása
- beszerzési előírások
- Veszélyelemzés Kritikus Szabályozási Pontok (HACCP) rendszer használata

Az antibiotikumok szabályozása a mézben

sztreptomycin– 10 ppb*
tetracsiklin – 10 ppb
szulfamid– 10 ppb
tyloszin – 5 ppb
kloramfenikol – 0,1 ppb
nitrofurán – 0,1 ppb

Energia növények

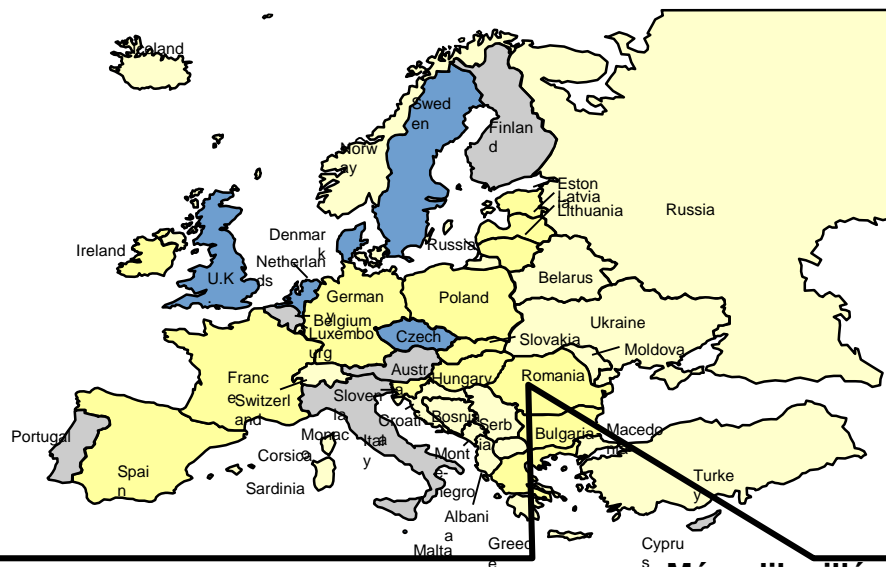
Az energiafűz termesztésére adott támogatás csak akkor hívható le, ha az energiafűz lombikok (gyökerei) az EU által bevizsgált termelőktől származnak, és ha az ültetést követő legtöbb 3 év után megtörténik az első aratás, illetve legkevesebb 5 évig nem áll le.

A Közös Agrárpolitika 2013 után

A KAP jövőjével kapcsolatban három irányvonal körvonalazódott, amelyek közül Romániához legközelebb a konzervatív megközelítés áll. A jelenlegi információk szerint a KAP költségvetése nem fog csökkenni.

A KAP 2013 utánról kialakult vita irányvonalai:

Status-quo	<ul style="list-style-type: none"> • A KAP jelenlegi irányvonalainak megtartása • A költségvetés 20%-al történő csökkentése • A két pillér teljes szétválasztása • A közvetlen kifizetések megtartása • Direkt kifizetések 30%-al történő csökkentése • Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 105%-al történő növelése
Konzervatív	<ul style="list-style-type: none"> • Az első pillér megerősítése a másodikkal szemben • A költségvetés 20%-al történő csökkentése • Direkt kifizetések 15%-os csökkentése • Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 45%-os növelése • Nemzeti/regionális szinten történő egyszeri kifizetések bevezetése az elmaradottabb tagállamok felzárkóztatására
Liberális	<ul style="list-style-type: none"> • Minden országok közti díj eltörlése, a termékek és szolgáltatások szabad áramlásának teljes megvalósítása • A KAP költségvetésének 75%-os csökkentése • Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 100%-os növelése a elmaradott tagállamok, régiók megerősítéséért • Az első pillér elvetése mert csak a tagállamok közti fejlettségi különbségeket erősíti

Költségvetés	Első pillér	Második pillér
A direkt kifizetések megszűnnek meg, csak 15%-kal csökkenjen az effajta támogatásra fordított pénzmennyiség	Meg kell őrizni a direkt kifizetésekkel történő támogatást és egyszerűsíteni kell az ezekhez való hozzáférést s az egész adminisztrációs rendszert	Új támogatások bevezetése, melyek bátorítják szövetkezetek létrehozását, a vidéki turizmust, valamint támogatják a klímaváltozás elleni harcot.

A 2011-es év állása szerint a 2014-2020- as időszak mezőgazdasági támogatásai továbbra is a közvetlen kifizetésekből és a vidékfejlesztési támogatásokból fognak állni. Ezek mértékének a 2013-as költségvetést túzték ki célul némi növeléssel, amely így 387 milliárd eurót fog jelenteni.

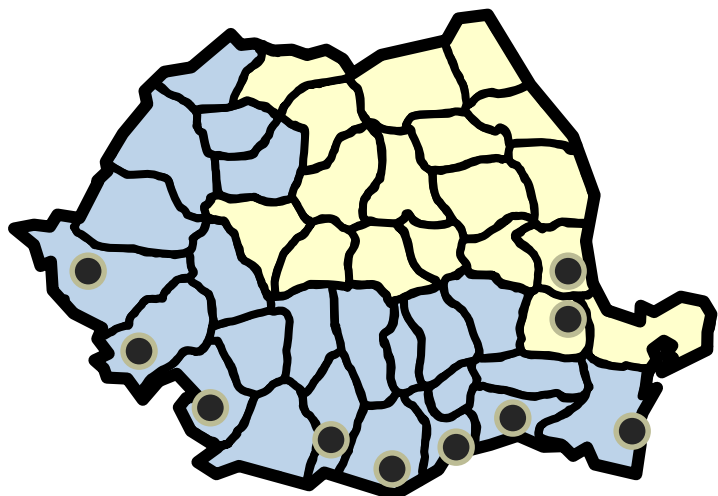
Gabona termékpálya

- A gabona termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

Stratégia - Export

Románia jelenlegi gabonatermelésének 80%-a eléri a szükséges standardokat, kész arra, hogy az export mennyiségét tovább növelje, a tömegtermelés mellett a hatékonyság növelésére kell összpontosítania.

Potenciállal rendelkező megyék és raktárhelyiségek* megoszlása 2010-ben

● Jövőbeli raktárhelyiségek létesítésének, fejlesztésének helyszínei

Export kielégítése céljából szükséges befektetések

Az export kielégítéséhez a termelékenységi mutatók javítása az elsődleges cél, ehhez pedig új befektetések kellene a gépparkok korszerűsítéséhez és silók építéséhez.

Már megnyíltak azok az utak, ahogy a beruházásokhoz szükséges finanszírozás megszerezhető.

A búzatermelés alakulása a Fekete-tenger parti országok esetén 2009-2011

	2009 (mill. tonna)	2010 (mill. tonna)	2011 (mill. tonna)
Oroszo.	61,7	41,5	56,0
Ukrajna	20,8	16,8	21,0
Törökor.	18,4	17,0	18,5
Bulgária	3,9	4,1	4,6
Románia	5,2	5,7	7,2

Gabonatermelés alakulása – 2011

	Átlagos termelés (tonna/ha)	Növekedés 2010-hez képest	Növekedés az elmúlt 5 év átlagához képest
Búza	3,46	23,5%	33,9%
Kukorica	3,86	-5,0%	20,6%
Árpa	2,06	17,3%	12,9%
Napraforgó	1,52	-2,4%	15,0%
Repce	1,79	0%	18,4%

Az export kielégítéséhez a kellő gabona mennyiség adott, e mellett a térségben is egy kiemelkedő szereplő Románia, ennek eredményeképpen a további exportcélpontok felkutatása szükséges.

Gabonamutatók Európában és Romániában

Termelési hatékonyság terén Románia messze elmarad a nyugati országoktól, ezért fontos szerepet kap a termésátlagok fejlesztése, mellyel az ország nettó exportőri pozíciója megerősíthető

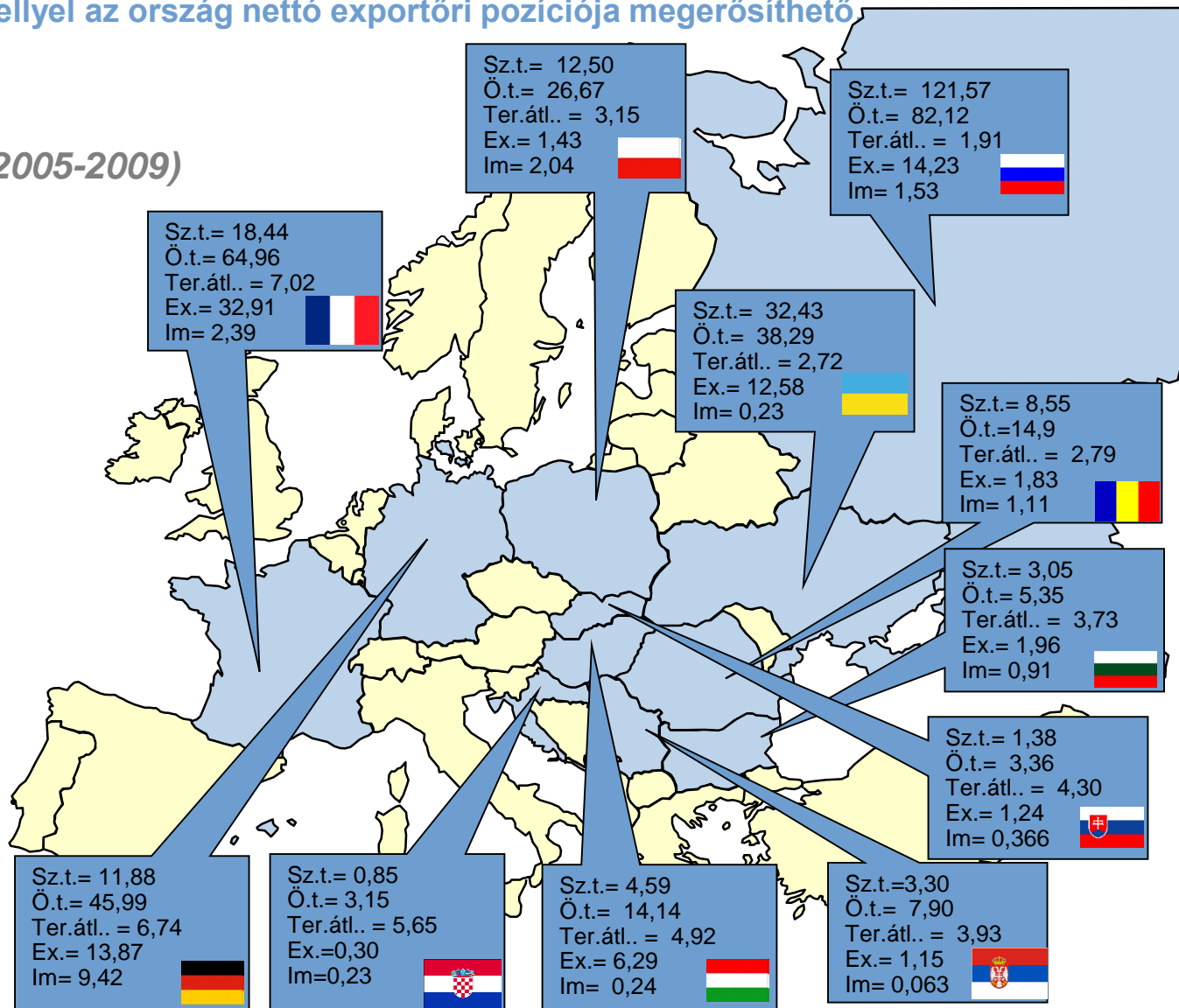
Adatok: öt év átlagában (2005-2009)

Rövidítések:

Sz.t.= Össz szántóterület nagysága (mill ha)
 Ö.t. = Összesen betakarított gabonatermés (mill t)
 Ter.átl. = Termésátlag (t/ha)
 Ex.= Összes export (mill t)
 Im. = Összes import (mill t)

EU-27:

Sz.t.= 59,27
 Ö.t.= 289,13
 Ter.átl.. = 5,26
 Ex.= 21,36
 Im= 15,46

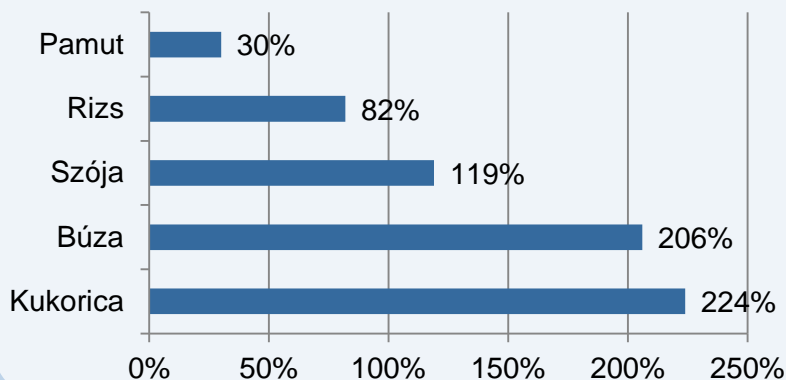

Forrás: Eurostat, Foreign Agricultural Service

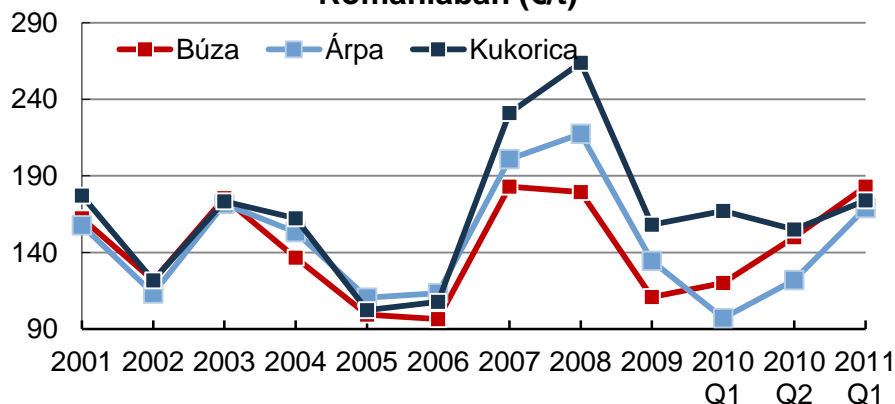
Gabonaárak további alakulása

Az elmúlt évek változásait vizsgálva megállapítható, hogy az árak nagy hatással lesznek a közeljövőben is a kereskedelemre, a fogyasztás alakulására és hátrányosabb pozícióba hozzák a termelőket.

Gabonák árainak változása*
2005 óta

Főbb gabonafajták árának alakulása
Romániában (€/t)

2007-2008

A növekvő olajárak, a bioüzemanyagok utáni kereslet növekedése, és a kereskedelmi „sokkok” okozták a gabonaár megugrását. A keresletnövekedés is elősegítette ezt a változást

2009-2010

A kukorica, búza és árpa esetén is nagy hatással vannak a román árakra a nemzetközi trendek. A 2008-as rekordárat kezdik elérni a gabonaárak, ezt többek között az élelmiszerpiacra belépő egyre több befektető okozza.

2011-2012

Annak eredményeképpen, hogy egyik tényező sem szüntethető meg gyors intézkedésekkel, a következő két évben akár további 30-40%-al nőhet a gabonafajták ára.

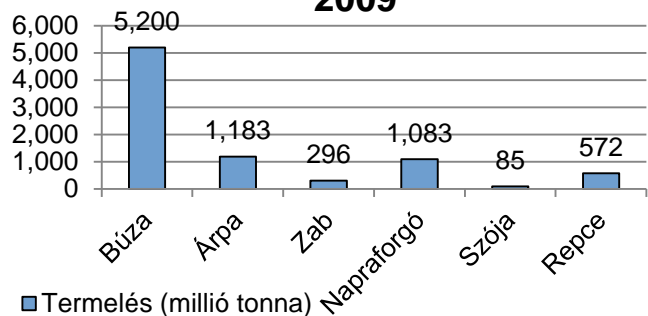
Hatás: A hatékonyabb és fókuszáltabb termelés elengedhetetlenné válik a piaci pozíció megtartására.

A romániai gabonaárak jelentősen függenek a gabona világpiaci árának alakulásától. Az áru piacok egyre inkább a pénzügyi alapok célpontjává válnak, ezért a manipuláció is erősen hathat az árakra. Az árak befolyásolására folyamatos intézkedéseket hoztak meg, mint vámok és adók felfüggesztését a behozott élelmiszerekre, utólag az exportot is korlátozták. A készletek növelése az ellátás alacsony rugalmasságán javítana, szerepük elsődleges fontosságú.

A gabona ágazat helyzete Romániában

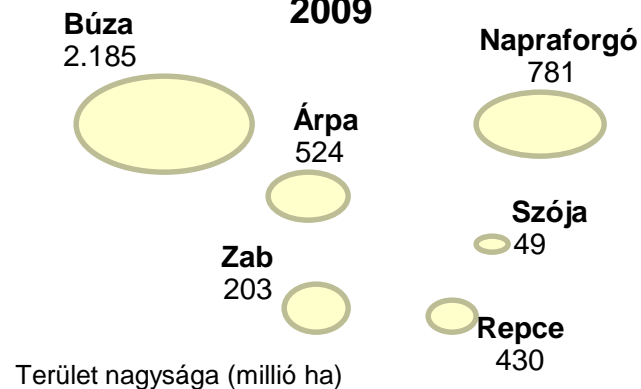
A román gazdaság egy motorja lehetne a gabona ágazat, ennek ellenére nincs még olyan helyzetben, hogy kihasználja ezt a potenciált, a megfelelő beruházások kellene ennek elindítására.

Gabonatermelés Romániában 2009

Romániában a gabonatermesztés óriási potenciálokat rejt, ezt a román export iránti kereslet és a külföldi beruházók beruházási kezdeményezései is jelzik.

Művelhető terület 2009

Románia Európában a 4. helyen áll a gabonafajtákra alkalmas művelhető területeket összegét tekintve, ennek ellenére a szomszédos országok zöme jobb mutatókkal rendelkezik, mint Románia. Ennek javítására lehetőségként kínálkozik a genetikailag módosított termékek bevezetése, hiszen ezzel az egy hektárra jutó termelékenység növekedhet.

További gazdaságélénkítő hatást várnak el, a raktározási licenzek kiosztásától.

Ennek keretén belül 200 egységnyi raktározási licenzt osztanak szét 100 gazdasági szereplő között. A programot bővíteni szeretnék ezzel is elérve a belső gabonatermelés mennyiségi növelését célzva.

Következtetésként levonható, hogy egy olyan közepesen munkaintenzív ágazattal állunk szemben, amelynek nagy súlya lehet a román mezőgazdaság fejlődésében.

Potenciális gabonaexport célpontok

A Fekete-tengeri kikötőn keresztül könnyen megközelíthető nagy gabonaimportőröknek tovább nő a keresletük, ezért növekvő exportpiacot jelentenek a romániai termelőknek

- - - Import útvonal az USA-ból
 - - - Import útvonal Fekete-tengeri kikötőből
  Célország

- Az USA, mint a legnagyobb gabonaexportőr jelenleg a célországok közül csupán Egyiptomba exportál jelentős (6 mil. tonna) mennyiségeket
- Nagyságrendekkel **kisebb költséggel lehet szállítani** KKE-ből a releváns Észak-Afrika-i nettó gabonaimportőr országokba, mint az USA, Kanada vagy más nagy exportőrök

Nettó gabonaimport* értéke			
Ország	2009	2020	
Algéria	7.885	9.111	+16%
Egyiptom	11.790	17.533	+49%
Marokkó	4.700	7.127	+51%
Tunézia	1.800	2.829	+57%
Összesen	26.175	36.600	+39%

Románia exportpotenciálja		
2009	2020	
3.211	3.914	+21%

*Gabona: Kukorica, Búza, Árpa; a feltüntetett értékek ezer tonnában értendők

---

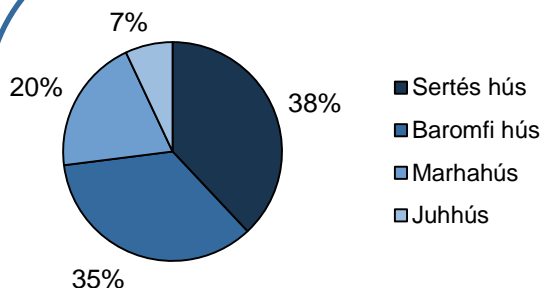
Juhhús termékpálya

- A juhhús termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

A juhhús termékpálya helyzete a román gazdaságban

A juhhús termelés nem nőhet, az alacsony létszámú farmok és a fogyasztás mértéke miatt, így a juhak exportálva vannak, azonban élőállat formájában, ami az EU-s előírásoknak megfelelő vágóhidak hiányának tudható be.

Hústermelés (1000 t - 2009)

Termelés (tonna)

2005	68 ezer
2009	71 ezer

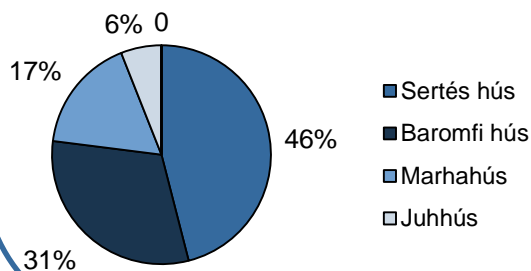
Átlag farmméret

Románia	7 fő
Európa	153 fő

Romániában a juhhús termelés és a fogyasztás is alacsony, ugyanis a romániai lakosok a húsközül a juhból fogyasztanak a legkevesebbet évente, ami a szezonitásnak és a fogyasztási szokásoknak tudható be.

Éppen ezért a fogyasztás évente ingadozik, míg Európában stabil növekedés jellemző. Az alacsony termelés pedig a kis létszámmal rendelkező farmoknak köszönhető, ahol alacsony a produktivitás.

Húsfogyasztás (1000 t - 2009)

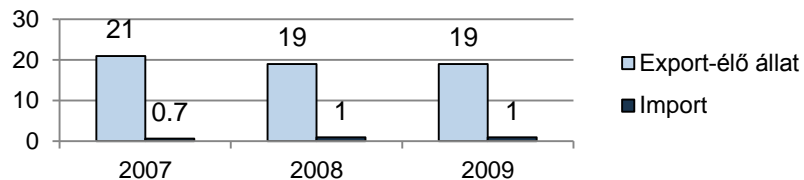
Fogyasztás (tonna)

2005	36 ezer
2009	81 ezer

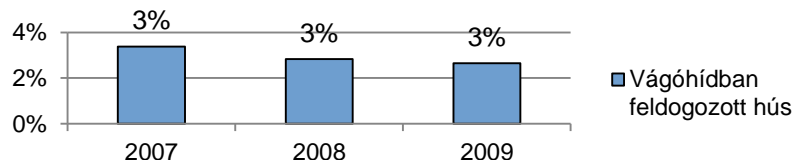
Fogyasztás/fő (2005-2009)

Románia	1,6-3,8 kg/fő
Európa	2,9-3,1 kg/fő

Juhhús kereskedelem alakulása – 1000 t

A vágóhídon feldolgozott juhhús aránya a teljes juhhús feldolgozásban

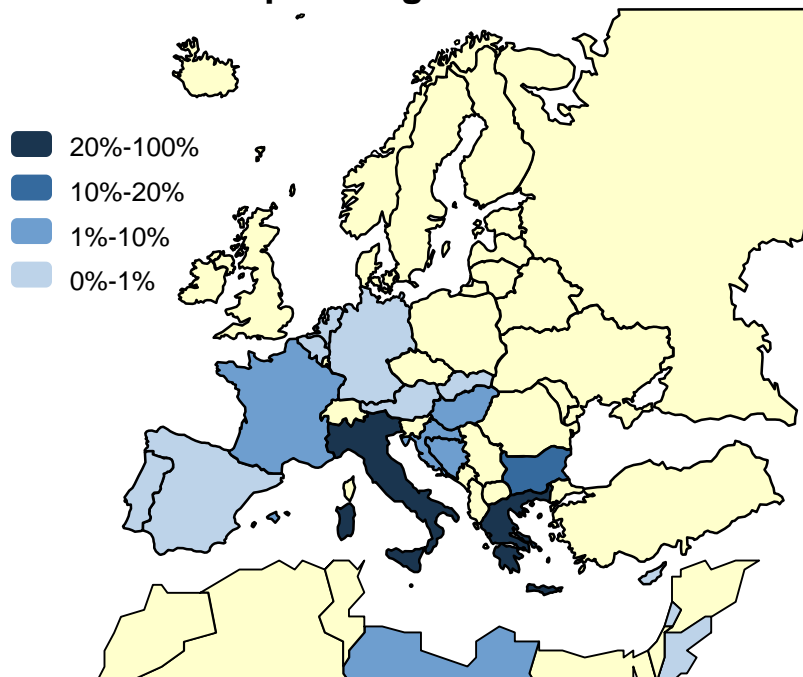
- Romániában a **juhhús fogyasztásnak** hagyománya van, azonban **csak a Húsvéti időszakra vonatkozik**. A juhhúst ugyanakkor különleges íze miatt kevesen fogyasztás, így a **húsfélék közül a legalacsonyabb a fogyasztása**.
- Mivel más európai, valamint az arab országokban magasabb a juhhús fogyasztás, ezért **Romániában a juhhús exportra tevődött a hangsúly**. Azonban a magas szintű standardok melletti feldolgozási lehetőségek korlátozottak (csupán 68 juhvágásra szakosodott juhfarm), így a **juhak élőállat formájában kerülnek ki az országból**.
- Az alacsony vágóhidakban feldolgozott hús arány annak is tudható be, hogy a géppel való feldolgozás magasabb árakat eredményez és ezt a romániai lakosok nem fizetik meg.

Stratégia - Export

A jelenlegi export országokba való kereskedelem volumenének megnövelése és a juhhús feldolgozása több, mint 125 millió euro bevételt eredményez, valamint az új farmok és vágóhidak létesítése következtében 6.726 új munkahelyet is.

Juh export megoszlása 2009-ben

Magas juh importtal rendelkező export célországok

Romániai export feletti import (tonna)	Bevétel – élő állat (mill. €)*	Bevétel – juhhús (mill.€)*	
Olaszo.	13,287	3,5	6,2
Franciao.	125,542	32,7	65,5
Ciprus	1,222	0,25	0,62
Spanyolo.	12,895	0,39	15,1
Hollandia	12,636	2,51	3,5
Németo.	34,812	6,4	13,4
Belgium	35,587	8,7	17,5
Ausztria	2,373	0,44	0,95
Portugália	6,339	1,5	2,3
Szlovákia	4	1.790 €	6.500 €
Összesen	24.473	56,391 mill.€	125,076 mill. €

Export kielégítése céljából szükséges befektetések

Export mennyiség	24.473 tonna
Farm méret	1.000 juh/farm
Farmok száma	979 farm
Megfelelő megyék a farmok létrehozására	Hargita, Máramaros, Hunyad, Kovászna, Vâlcea

Új vágóhidak száma	4 db.
Vágóhidak helye	Hargita, Hunyad, Kovászna, Vâlcea
Új munkahelyek száma	6.726 fő

Marhahús termékpálya

- A marhahús termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

Termékpálya átfogó helyzetképe

Mivel a termelés 90%-át a kiscgazdák teszik ki, melyek esetében a kis farmméret, az elavult genetikai állomány, valamint a külső higiéniai szabályozások nem teszik nyereségessé az iparágat, a külföldi tejáruk mellett, az utóbbi években a tenyésztésből kilépő gazdák miatt, megnövekedett a hús export mennyisége.

Piaci helyzet:

Termelés/Fogyasztás

6% import marhahús* ↔ 33% a hasznosítható területnek legelő

2007-óta a marhalétszám 27,4%-al csökkent**

Az átlagos farmméret 1,6 fő ↔ A környező országok esetén ez 20-25 fő;

Export/Import

40%-al több az export mint import* ↔ 9,2%-os belső termelési hiány*

Marha állomány felszámolás a kistermelők részéről

30%-al magasabb marhahús felvásárlási ár külföldön

Fejletlen feldolgozó ágazat

Tenyésztők helyzete

Kiscgazdák

A termelés 90%-át szolgáltatják <5 fő tejtermelés, <19 fő hústermelés

A kis farmméret beruházásigénye miatt nem fenntartható jelen formában;

Északi és a közép régióban csoportosul a marhák 58,7%-a

Nagyipari termelők

Az így tenyésztett fajták száma 39%-al növekedett 2007-óta (2010-ben 170 ezer fő)

Nagyipari tejtermelés az alföldön versenyképes (15%-os profit)

A hústermelő farmok (>1.000 fő) a hegyvidéki legelők környékére települtek

Kihívások:

Csökkenő állatállomány:

Nagytermelők növekedése 39%

Kistermelők kilépése 41%

Génállomány specializáció:

- specializálatlan (vegyes hozamú) génállomány;
- A Balzatá és Román piros-tarka húshozama 30%-al elmarad a külföldi fajtóktól;
- Tejhozama pedig a felét sem éri el azoknak

Szabályozási környezet

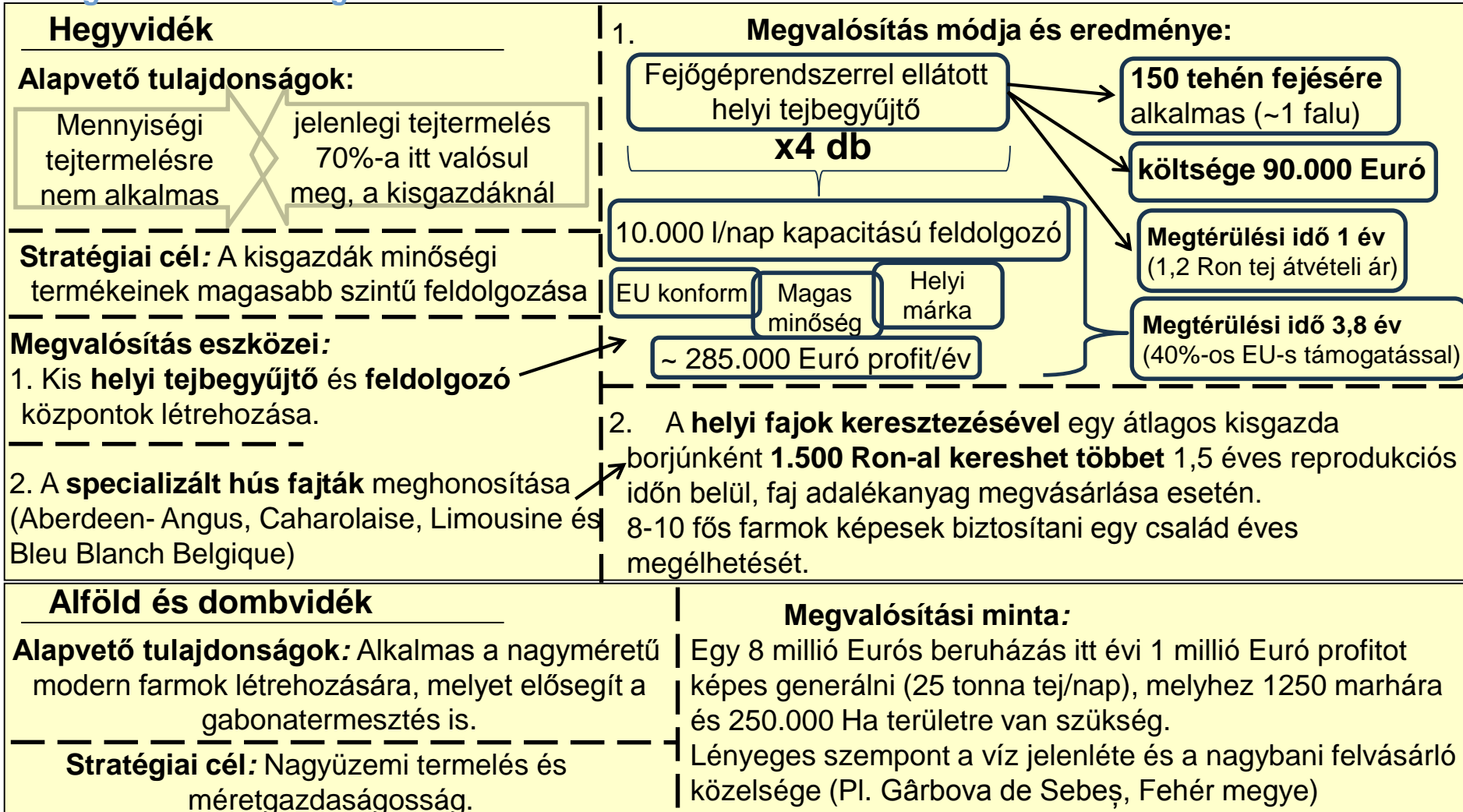
- Az EU-s szabályozás a tej baktériumszintjével kapcsolatban teljesíthetetlen egyéni úton a kiscgazdák számára.

Feldolgozás és elosztás

- Összesen 27 db vágóhíd,
- Csak 1 van a stratégiai fontosságú megyében (Brassó)

Stratégiai irányvonalak összegzése

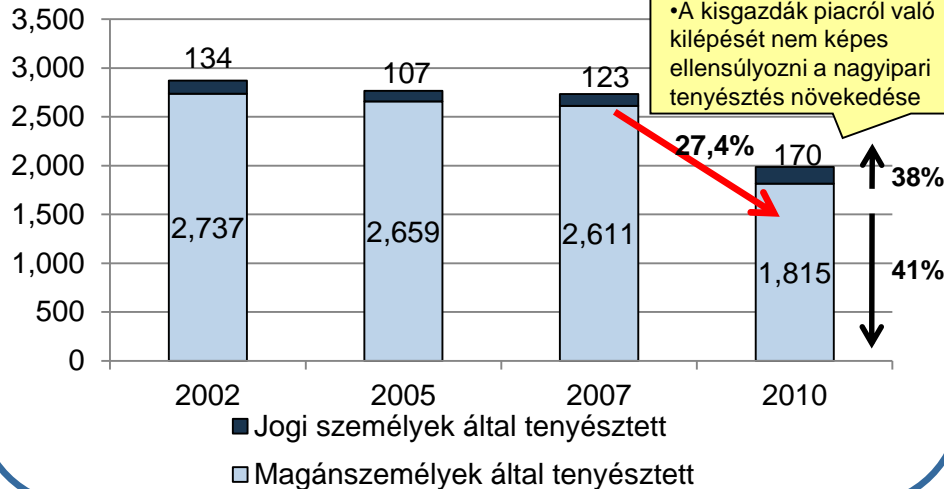
Elkerülhetetlen a helyi fajok specializálása, a magasabb hús és tejhozam elérése érdekében. Az országban rejlő potenciál kiaknázása és az élhető falusi életmód fenntartása miatt regionálisan differenciált stratégiákra van szükség.

Termékpálya jellemzőinek áttekintése

2007 óta a kisgazdák által tenyésztett marhák száma több mint 40%-al csökkent, amit a vállalkozói szféra növekedése nem képes ellensúlyozni.

Marhalétszám alakulása Romániában*

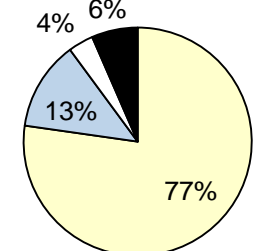
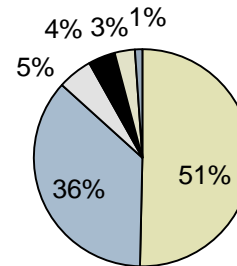
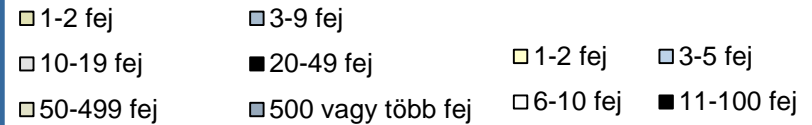

Átlagos farmméret – külföld

Ausztria	25 (fő/farm)
Lengyelország	20 (fő/farm)

Állatok számának megoszlása farmonként - Románia

Húsmarhák száma (fej)   Tejelő marhák száma (fej)

A kisgazdák feladják a tenyésztést

- A mezőgazdasági összeírások adatai alapján 2007 óta Románia marha állománya közel 750 ezer fővel csökkent.
- A csökkenés egyik oka, hogy a **kis farmmérettel üzemelő**, magán gazdaságok egyre nagyobb része hagy fel az állattenyésztéssel, mert az ebből adódó bevételek nem fedezik költségeit.

Kis farmméret hátrányai

- ♦ A jelenlegi 1 Ron/l alatti tejárak mellett az 1-2 fős farmméret veszteséges és csak támogatással fenntartható;
- ♦ A jelenlegi fajok 90%-a vegyes hozamú (hús és tej), melynek hozamai elmaradnak a specializált külföldi fajokétól.
- ♦ A gazdák egyik állandó jövedelemforrása jelenleg a tejpénz, mely az import árak miatt folyamatosan csökkent.
- ♦ Az EU-konform élelmiszeripari szabályozások hűtő és fejő berendezéseit a kis farmok nem képesek egyenként önerőből finanszírozni.

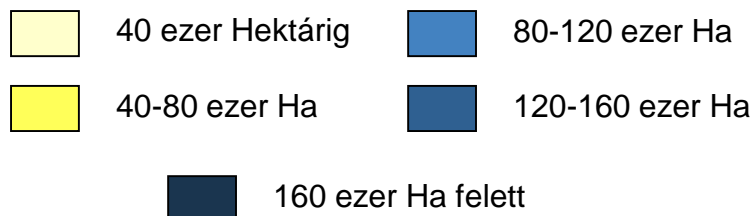
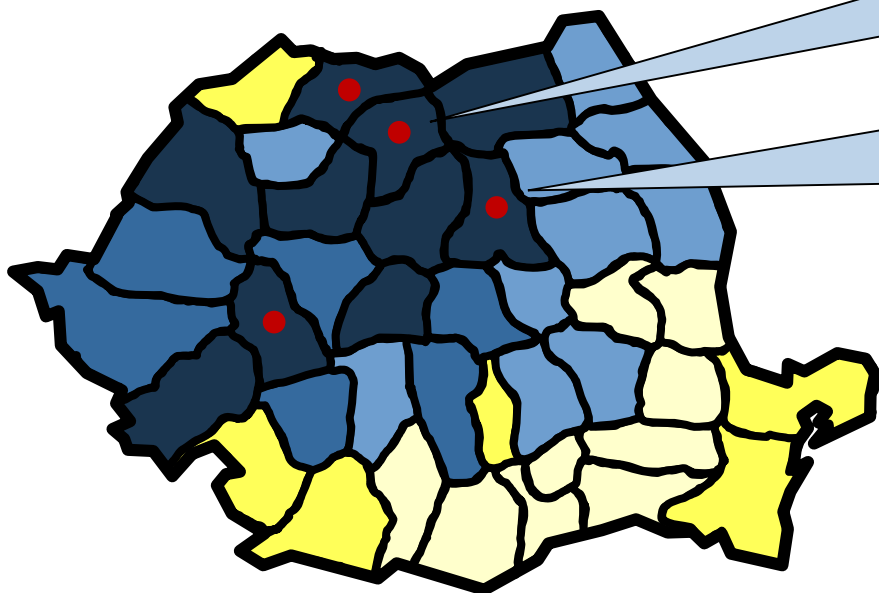
* 1000 marha/év , a mezőgazdasági összeírások éveiben

Forrás: Recensământul General Agricol 2010, revista-ferma.ro, madr.ro

Marhatenyésztés jövőbeni lehetőségei

Románia a nagyméretű és kihasználatlan havasi legelőinek köszönhetően magas marhahús termelési potenciállal rendelkezik.

Románia legelőinek eloszlása

•A jelenlegi marhalétszám 58,7%-a az Északi és a Közép régióban koncentrálódik.
•A három legnagyobb marhatenyésztő megye: Máramaros, Suceava és Botoșani

A pirossal jelzett megyékben a legnagyobb a legelők aránya a szántóföldekhez viszonyítva, ezért **stratégiai szempontból, a marhatenyésztés kulcsponjtjait** jelentik. Minőségi hús-marha tenyésztés és kisüzemi tejfeldolgozásra alkalmasak.

Kiemelkedően magas legelő arányok Megyénként

Megye	Legelő	Szántó	Egyéb
Hargita	86 %	13%	1%
Máramaros	74%	22%	4%
Hunyad	73,5%	25%	1,5%
Beszterce	72,5%	25%	2,5%

A fenti megyék marhatenyésztés és feldolgozás stratégiai fejlesztési pontjaként szolgálhatnak, mivel kiterjedt legelőkkel rendelkeznek és már jelenleg is vezetők a marhatenyésztésben.

Genetikai fejlesztés lehetőségei

A külföldi specializált (hús vagy tejelő) marhafajtákkal a román vegyes hozamú fajok nem képesek versenyezni, ezért elkerülhetetlen a genetikai és technológiai specializáció.

Tejtermelés jelenleg:

- **Kis tejhozamú fajták** jellemzik a piacot (<15 L/Nap, külföldi fajtehenek >25 L/Nap)
- **A tej folyamatos bevételt** jelent a kisgazdáknak
- A kisgazdák számára az **EU-konform tej előállítása önerőből nem finanszírozható** (0,5-0,6 Ron/l-es tejár mellett)
- Az **alacsony átvételi ár és a higiéniai korlátok** növelik a feketegazdaságban eladott tej mennyiségét >50% (ipari átlagár 0,55 Ron/l; bolti átlagár 4 Ron; házi tej feketepiaci ára 2,5 Ron)

Hústermelés jelenleg:

- A hústermelés a tejtermelés másodlagos hozadéka a kisgazdák esetében;
- A jelenlegi genetikai állomány (vegyes hozamú Bălțată és a Román piros-tarka fajok) **nem versenyképesek a hústermelés szempontjából.**

Genetikai specializáció lehetőségei

1. **A farmok genetikai állományának fokozatos felfrissítése, faj bikákkal, vagy külföldi adalékanyag beszerzésével.**
Ezen megoldás lassú, de költségkímélőbb a kisgazdák számára.
2. **A teljes állomány fokozatos lecserélése egy gyorsabban növekedő és kevésbé igényes marha fajra.**

A szakértők a Román Bălțată fajjal jól keverhető Aberdeen ANGUS, Skót húsállatot ajánlják.

További hasonlóan alkalmas fajták: Caharolaise, Limousine és Bleu Blanch Belgique

---

Sertéshús termékpálya

- A sertéshús termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

Stratégiai irány

A romániai sertéságazat koncentrációja lehetővé teszi a célzott beruházásokat és támogatásokat, melyek a kereslet belső kielégítése és nemzetközi szintű piac kialakítására irányulnak.

Koncentráció

- Romániában a megtermelt sertéshús felét kis önfenntartó farmok állítják elő. A nagymértékű ágazati felaprozottság gátat szab a fejlesztésre irányuló beruházásoknak, támogatásoknak.
A cél **nagy, hatékonyan működő sertésfarmok** létrehozása.

- Az Európai Unióban az átlagos sertésfarmméret 400 fő feletti.
- Egy **1000 főt** számláló sertésfarm létesítése **400 ezer euróba** kerül, 3-5 alkalmazottat foglalkoztat folyamatosan és 3 ciklusban termel, vagyis évente 3000 sertést.

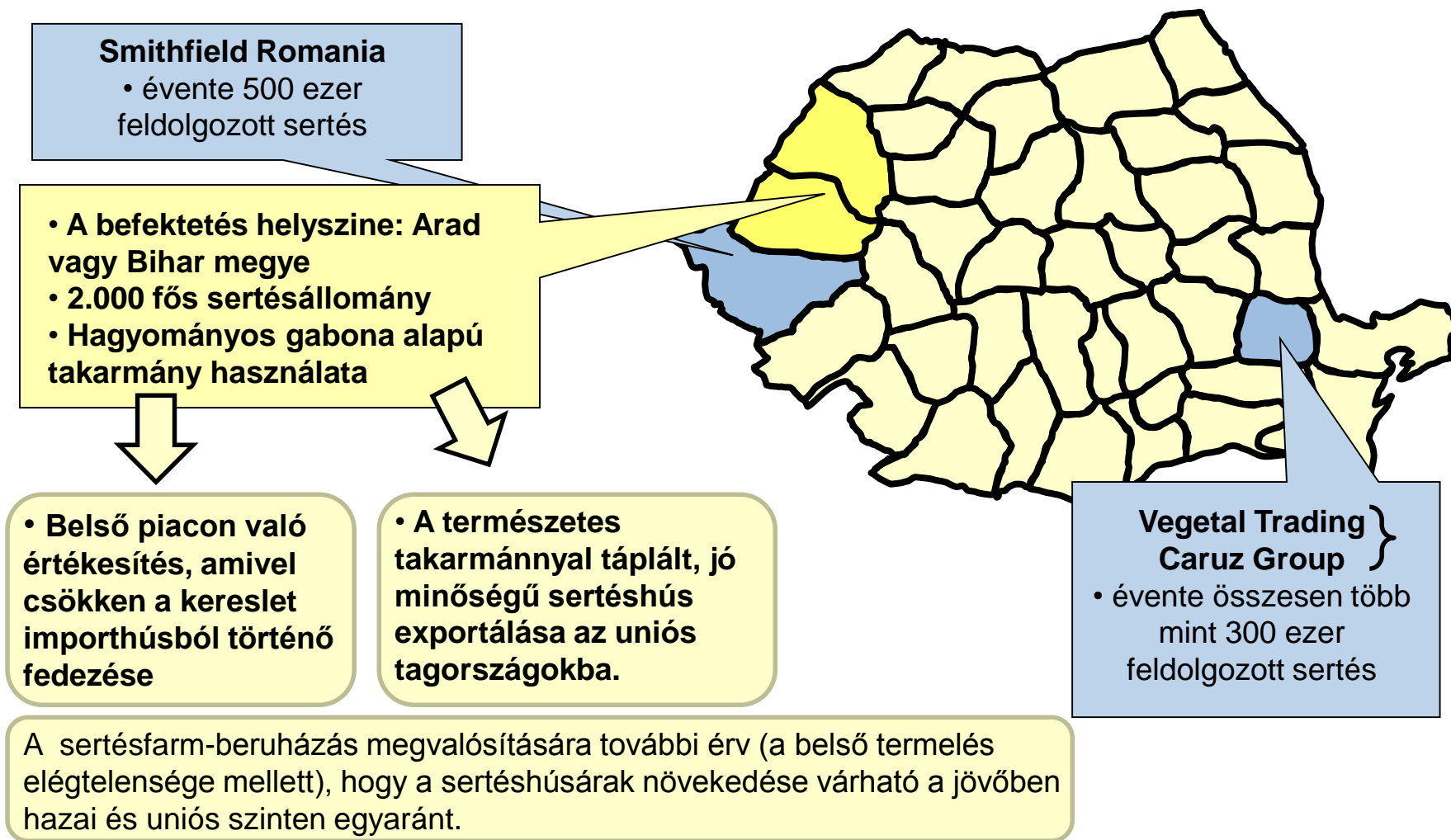
A nagy sertésfarmok termelése következtében nő a kereslet hazai forrásból történő kielégítése és csökken az importfüggőség.

- A román állam 2012-ben **155 millió lejes** támogatást nyújt sertésenyésztőknek technikai fejlesztésekre.
- A kistermelőknek nyújtott támogatások révén az itt megtermelt hús forgalmazható lesz a kereskedelemben.

A kistermelőktől származó hagyományos, minőségi sertéshús köré "román termék" típusú brand alakítható ki.

Ágazaton belüli elhelyezés, optimális méret

A romániai sertéságazat szereplői között jelentős méretbeli eltérések tapasztalhatók. Új beruházás megvalósításánál fontos az optimális méret kialakítása.

Nagybefektetés elemzése

A romániai sertéshúskeresletet a belső termelés nem tudja fedezni, emiatt indokolt megvizsgálni a nagy farmméretek létesítésének lehetőségét.

Sertésfarm

Technikai adatok

- Sertések száma: 2000
- Termelési ciklusok évente: 3
- Éves termelés: 6.000 fő
- Sertés tömege eladáskor: 110 kg
- Helyigény: 0.8m² /fő

Pénzügyi adatok

- Befektetés nagysága: 750.000 euró
- Éves bevétel: 850.000 euró
- Éves költség: 700.000 euró

+ Támogatások

Támogatások: - a kezdeti befektetés 50%-át Uniós alapokból lehet fedezni; állami támogatások

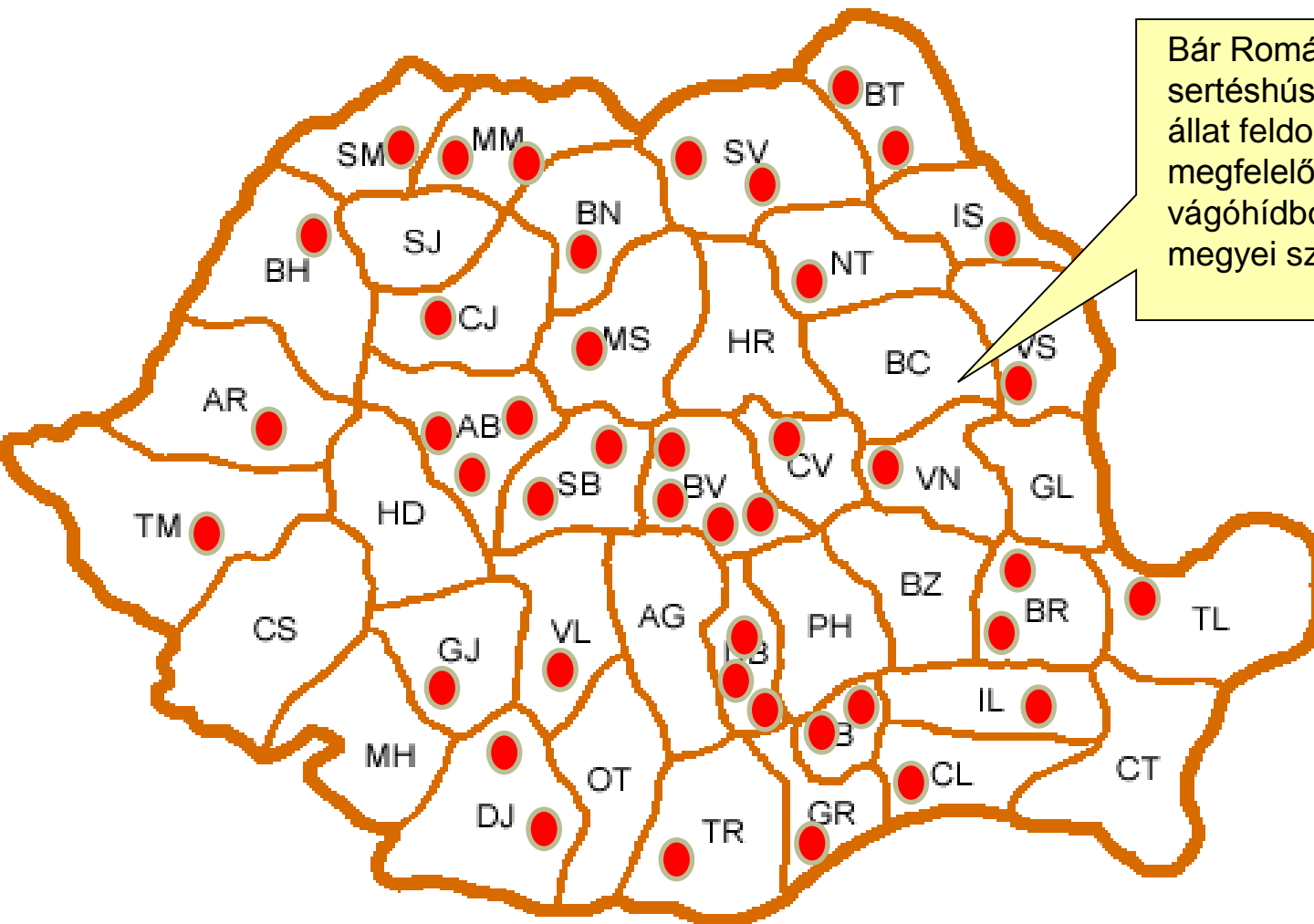
	0. év	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év
Költségek (ezer euró)	-750	-700	-735	-770	-810	-850	-890	-930	-980
Bevételek (ezer euró)	300	1.000	1.030	1.060	1.100	1.125	1.160	1.200	1.230

A befektetés jelenértéke, 8 év működésre számolva: 750.000 euró

A működési költségek 40%-át a takarmány, 30%-át a sertésállomány megvétele, a fennmaradó részt pedig az adminisztratív költségek teszik ki.

Korszerű vágóhidak Romániában

Korszerű, szabványosan felszerelt vágóhidak tekintetében a romániai húsfeldolgozó infrastruktúrában hiányosságok figyelhetők meg, mivel az országban kevesebb mint 50 ilyen vágóhíd működik.

Bár Románia elsősorban sertéshústermelő ország, az élő állat feldolgozására alkalmas, megfelelő felszereltségű vágóhídból viszonylag kevés van megyei szinten.

Van olyan megye, ahol 3-4 vágóhíd is működik (Brassó, Fehér), viszont a legtöbb megyében csak egy vágóhíd működik, illetve van olyan megye, ahol egy korszerű, szabványoknak megfelelő vágóhíd sem található.

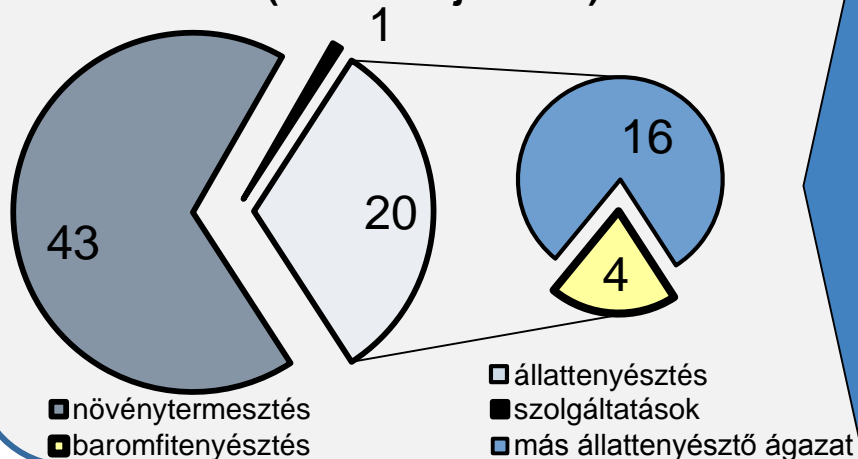
Broilerhús és tojás termékpálya

- A broilerhús és tojás termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

A baromfipiac a román gazdaságban

A romániai állattenyésztés értékének 20%-át a baromfipiac állítja elő. A szektorban a szereplők magas hozzáadott értéket tudnak előállítani, emiatt egyre vonzóbbá válik a piac a befektetők számára.

A broilerhús piaca a román mezőgazdaságban (milliárd lej – 2010)

Románia mezőgazdasága a 2010-es évben 64.4 milliárd lejes termelést regisztrált, melyből 20,4 milliárd lej az állattenyésztésből adódott. Maga a **broilerhús termelés 2010-ben elérte a 4.1 milliárd lejt, 2011-ben, pedig 5-6%-os értékbeli növekedést** várnak az eddigi előrejelzések alapján. A broilerhús előállítása egy fontos pillére az állattenyésztésnek, ugyanis jelentős hozzáadott értékkel bír az alágazatban. Az külkereskedelmi egyenleg esetében válik ez nyilvánvalóvá, ugyanis az **exportált feldolgozott boilerhús tonnánkénti ára 1600 euró, míg az importált mennyiségek esetében az átlagár csupán 1300 euró.** Mindezen optimista helyzetet alátámasztja az a tény is, hogy az elmúlt évben az export mennyisége 10%-os növekedést ért el.

A romániai baromfipiac jelentősebb szereplői a **Romániai Baromfitenyésztők Egyesületébe** (Uniunea Crescătorilor de Păsări din România) tömörülnek. Az egyesületnek jelenleg **200 tagja** van, melyből közel 100 tag az utóbbi két évben csatlakozott. A 200 regisztrált cég összesen **350 farmot** üzemeltet az országban. A tojástermelés 150 egységben valósul meg.

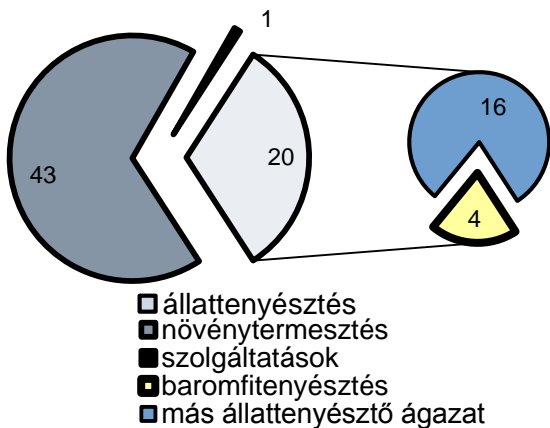
A romániai baromfipiac sikeresen vészelte át a gazdasági válság nehézségeit, csupán két közepes méretű vállalkozás bukott meg 2009-ben, azóta pedig egyetlen szereplő sem szüntette meg tevékenységét. Pozitív fejlődés övezi a piacot, melynek dinamikáját az is befolyásolta, hogy az újonnan alakult vállalkozásokat leginkább fiatal vállalkozók hozzák létre az európai strukturális alapok lehívásával, Új farmokat megnyitva.

Európai viszonylatban a romániai broilerhús piacán tevékenykedő vállalatok fejlett integrációval rendelkeznek, ami megalapozza a hatékony termelést. Ugyanakkor fontos vetélytársa a közép-kelet régióban Lengyelország, aki szintén magas szinten alkalmazta az integráltsági modellt, Romániához képest Lengyelország fejlettebb infrastruktúrája és földrajzi pozíciója miatt a nyugati államokat könnyebben megcélozza exportjával.

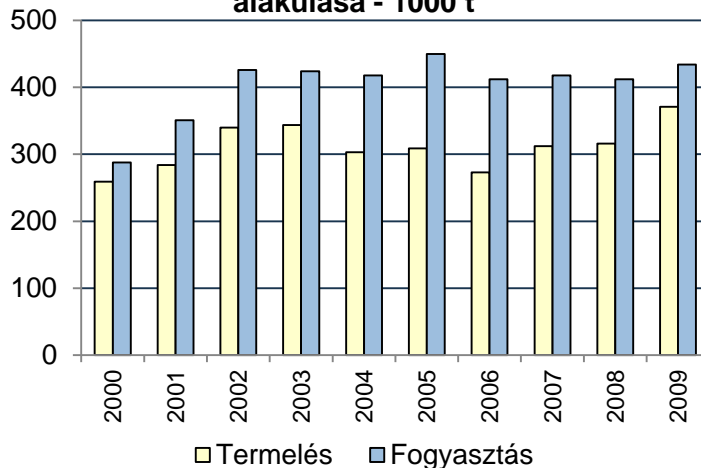
Broilerhús és tojás termékpálya - Áttekintés

Az ágazat termelése növekedett, a nagyüzemeknek köszönhetően, ezáltal az importfüggőség csökkenni látszik. A nagyvállalatok a külföldi piacokat is megcélazzák.

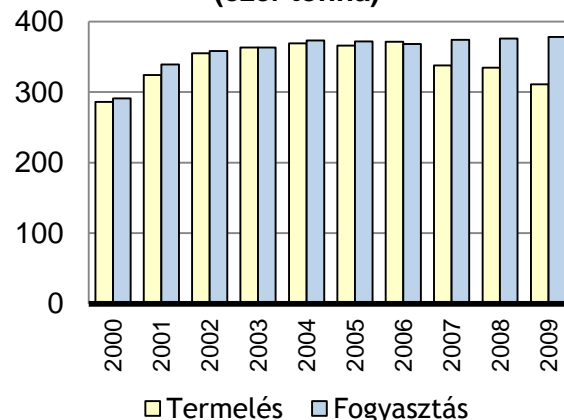
A broilerhús piaca a román mezőgazdaságban (milliárd lej – 2010)

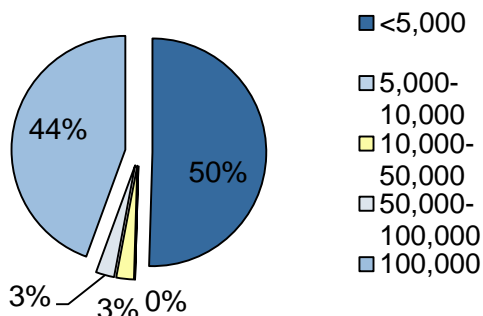
Baromfihús termelés és fogyasztás alakulása - 1000 t

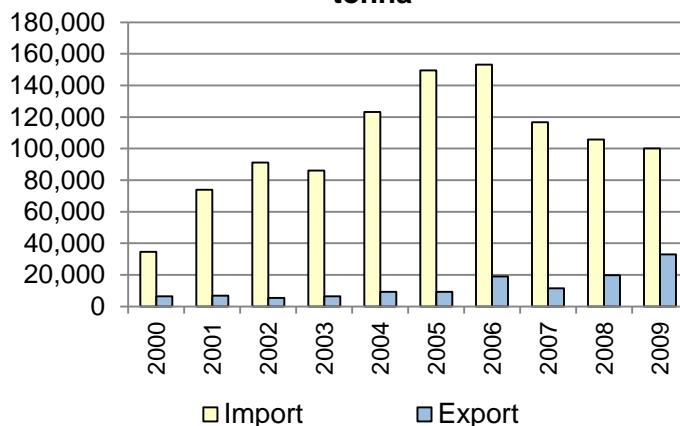
Tojás termelés és -fogyasztás Romániában 2000-2009 (ezer tonna)

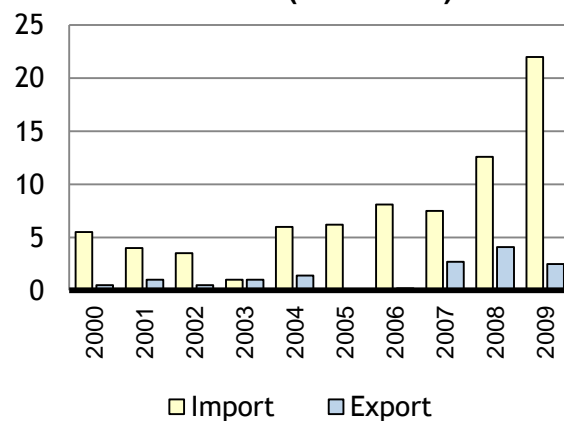
A broiler csirkék állományának megoszlása a különböző farmméretekben (Románia 2007)

Baromfihús kereskedelem alakulása – tonna

Tojás import és -export Romániában 2000-2009 (ezer tonna)

Elérhető hatások a broiler- és tojásszektorban

Az ágazatban a többletértéket a magasabb termelői hozammal valósíthatjuk meg a broiler szektorban. A tojás esetében a veszteségek kiküszöbölése jelenti a legnagyobb összegű értékbeli tételt.

Eredmények

Kutatási Központ

- Technológiai transzferek megvalósulása a kis és közepes termelők rétegében.
- Fajtiszta állományok nevelése, ezekkel való kereskedelem.
- Program 10 éves költsége: **23 millió euró**

Energiahatékonysági intézkedések

- Autonóm energiaellátási rendszerre való áttérés. Intenzív energiafelhasználással nagyobb termeléshozam.
- 1.54 kg/vágott broiler hozam javítása 1.7kg/vágott broiler szintig.
- Az ágazatban **94 millió eurós** többletbevétel keletkezhet.

Termékdiverzifikáció

- Az import kiszorulását lehetne megvalósítani.
- Az import értéke Romániában **124 millió euró**.

Tárolás

- A kisebb kiserelések a tojás esetében a veszteségek csökkenését idézik elő, valamint marketing előnyüket is rejtenek.
- Az Európai Uniós szintre (2-3%) hozva a veszteségeket **18 millió eurós** kiesést térítenénk meg

Új értékesítési csatornák

- A tojás értékesítésének innovatív csatornáival a közvetítői költségek kieshetnek, és a termelőt illetnék meg a kieső értékek.
- Három éves működtetés esetén akár **9800 eurós** nettó jelenértéket is generálhatnak ezen csatornák.

A romániai broilerhús- és tojástermelő ágazat fejlesztésével éves szinten **114 millió és 238 millió euró közötti többletértéket** teremthetünk meg a felvázolt intézkedések együttes megvalósításával.

Energiahatékonysági intézkedések

A befektetés tárgya a napenergiát begyűjtő panelek üzemeltetése egy közepes méretű farm esetében.

Energiahatékonysági intézkedések

- A megfelelő hő és világítási viszonyok határozzák meg a csirke növekedését, mely jelentős energiaköltségekkel jár az iparban.
- Az energiaköltségek csökkentése a napenergia felhasználásával valósítható meg, amit az ipari csarnokokra helyezett panelek segítségével begyűjthető
- Egy 80000 fejes csirkeállományú farmon **370 000 euróba** kerül egy napenergiát felhasználó rendszer alkalmazása. A berendezés 45 KW energiát képes termelni, mely elegendő az állomány energiaszükségletét kielégíteni. A befektetés megtérülési ideje 6-7 évre tehető.
- Romániában az egy csirkére jutó napi energiaszükséglet 0,013 és 0,026 KW/h értékek között mozog.

Tojóttyúk és szülőállományok esetén beszélhetünk éves energiaszükségletről. A broiler tenyésztési ciklusa 53-60 nap közötti időszakot igényel. A broiler esetében az állomány átlagosan 5,5 alkalommal cserélődik évente, figyelembe véve az állománycseré közötti fertőtlenítési és tisztítási időtartamokat is a termelő egységekben.

Befektetés összege €	370,000	Évek	1	2	3	4	5	6	7
Kapacitás KW	45	Befektetés €	-370.000	0	0	0	0	0	0
Éves termelés KWh	394.200	Megtakarítás							
Baromfi napi energiaszükséglete KWh	0,013	€	55.188	57.947	60.845	63.887	67.081	70.435	73.957
Baromfi éves energiaszükséglete KWh	4,75	Pénzáram €	-314.812	57.947	60.845	63.887	67.081	70.435	73.957
Ellátható csirkeállomány	83.076	NPV €	5.239						
Egységnyi energiaköltség €/KWh	0,14	Kamatláb	6,00%						
Éves energiaköltség 2011	55.188	Éves átlagos							
		árnövekedés	5,00%						

Kutatási központ létrehozása

A kutatóközpont 10 évre szóló költségvetése 23 millió eurónak megfelelő összeg, mely az alábbi területek támogatására irányulna.

Kutatási központ

- Románia már nem rendelkezik egy országos szintű kutatási központtal, mely a 90-es években fokozottan leépült, majd 2000 körül teljesen megszűnt tevékenysége.
- A genetikai kutatások, a takarmányozási szempontok, az állományok egészségügyi ellátásával és a technológiai transzferek országos szintű megvalósításával a piac kompetenciáját javítaná.
- A genetikai kutatás hiánya miatt a szülőállományokat teljesen importból szerzik be a termelők,.
- A kutatási központ a tiszta fajok eladásából tudná fenntartani magát a későbbiekben
- Egy ilyen jellegű állami intézkedést összesen **23 millió eurós, tíz évre szóló programmal** lehet megvalósítani.

Prioritások	Pénzösszeg millió €
Állatbiztonság	2,41
Takarmányozás (termelékenység)	3,47
Környezet (erőforrás felhasználás, kibocsátások)	3,47
Állategészség/genetika	5,20
Élelmiszerbiztonság	3,90
Technológiai transzfer	2,46
Egyéb (pl. termelési folyamatok javítása)	2,10
Összesen	23,00

Tojásautomata rendszer

A kis tojástermelők két tojásautomata üzemeltetésével 5 év alatt több, mint 24.000 euró nettó jelenértéket realizálhatnak, feltételezve a napi 800 darab tojás eladását. A befektetés megtérülési ideje 3 év.

Új értékesítési csatornák

- A tojás automatát egy temesvári pár dolgozta ki és védte le a román szabadalmi hivatalnál. A kidolgozott gépezet 8000€ áron kapható a piacon és egyszerre 800 tojás tárolására alkalmas. A tojások hatos kiszerezésű csomagban tárolhatóak. Egy ilyen befektetés átlagosan 1 év alatt térülhet meg.
- Ezen értékesítési csatornán a tojás olcsóbban elérhető a fogyasztó számára, és a termelő is nagyobb árrést gyakorolhat. Az értékesítési csatornák rövidülésével egy új egy kibontakozási lehetőség nyílik az ökológiai tojást nyújtó kistermelők számára.

Évek	1	2	3	4	5
Befektetés	-16.000	0	0	0	0
Eladott napi tojásmennyiség	800	800	800	800	800
Értékesítési ár	0,103	0,108	0,114	0,119	0,125
Árbevétel	30.076	31.580	33.159	34.817	36.558
Egységnyi termelési költség	0,057	0,060	0,063	0,066	0,069
Termelési költség	16.644	17.476	18.350	19.268	20.231
Szállítási költségek	2.300	2.369	2.440	2.513	2.589
Üzemeltető bére	2.800	2.900	3.000	3.100	3.200
Éves költség	21.744	22.745	23.790	24.881	26.020
Pénzáram	-7.668	8.835	9.369	9.936	10.538
NPV €	24.240				
Kamatláb	6,00%				

Tárolás. Termékdiverzifikáció. Befektetések

A termékdiverzifikáció a nagytermelők kínálatát bővítené az üzletláncok polcain, míg a tojástermelők a tárolási szempontok javításával csökkentenék a termékveszteségeiket.

Tárolás

- Romániában a kereskedelemre bocsájtott tojás 5-6%-os termékveszteséget regisztrál. Az Unió szintjén csupán 2-3%-os ez a veszteség
- ◆ A csomagolási és szállítási, valamint raktározási feltételek javítása az értékesített volument növelné.
- ◆ A kisebb kiszerelésű (6-10 db) csomagolások a termékveszteségeket csökkentenék, ugyanakkor a márkázási szempontok is jobban érvényesülhetnek ilyen kiszereléseken.
- ◆ A veszteségek 2-3%-os szintre csökkentésével **18 millió eurós** kieséseket gátolnánk meg.

Termékdiverzifikáció

- A fogyasztói szokások változása mellett a nagy áruházláncok egyre inkább keresletet mutatnak az olyan friss baromfihúsból származtatott termékek mellett, mint például a „ready to cook”, vagy „ready to eat”, származékok.
- A termékdiverzifikációval a feldolgozók az importált termékekkel vennék fel a versenyt a retailerek polcain és nagyobb hozzáadott értéket is elérhetnek az olyan termékekkel, melyek előfűszerezettek és/vagy panírozottak.

Befektetések

- Ahhoz, hogy a hazai fogyasztás számára minél nagyobb hányadban belső termelésből előállíthassa az ország a broilerhúst, szükséges, hogy a ipari farmméreteket öltő vállalkozások száma növekedjen.
- Az EU Strukturális Alapjai 2010-2013 periódusra 40%-os vissza nem térítendő forrásokat (max. 800 ezer euró) biztosítanak egy maximum 2 millió eurós beruházásnak, mely egy baromfifarm létrehozását célozza meg.

Gyümölcs termékpálya

- A gyümölcs termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

Összefoglaló

Figyelembe véve a gyümölcs termékpálya jelenlegi helyzetét valamint a benne rejlő lehetőségeket a jövőben az áfonya nagy volumenben történő termelésére valamint a regionális szinten létrehozott kis feldolgozó üzemekre kell koncentrálni.

Jelen:

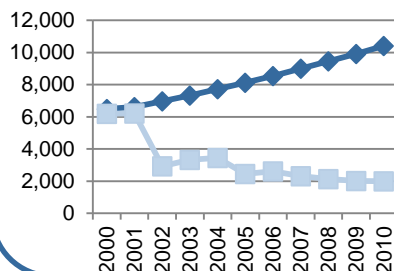
- A **gyümölcsösök kis mérete** és **alacsony technológiai felszereltsége** miatt a romániai gazdák nem képesek a versenyképes termelésre ezért egyre többen hagynak fel a gyümölcsstermesztéssel.
- 2007-től kezdődően **a kereslet a gyümölcsök iránt egyre nő**, viszont kell tudni azt, hogy ez a kereslet nagyobb arányban irányul a Romániában nem megtermelhető, déli gyümölcsökre.
- Románia a gyümölcsök iránti keresletet 2010-ben **70% importból** fedezte, amely nagyobb arányban olyan gyümölcsökből állt amelyeket Romániában is meg lehet termelni.
- Románia exportőri pozíciója csupán az erdei gyümölcsök területén stabil

Lehetőségek:

- Növekvő **hazai kereslet**
- **A romániai termőtalaj** minősége az egyik legjobb az Európai Unióban
- A háztáji gyümölcsstermesztés és **feldolgozás hagyományai**
- **Erdei gyümölcsök** termesztésére alkalmas kihasználatlan földterületek

Tömegtermelés:

Áfonya kereslet és kínálat az EU-ban (tonna)

- **Áfonyatermelés** 400 hektáron
- **4.000 tonna** össztermelés
- **Romsilván** keresztüli értékesítés
- Kb. **9,2 millió eurós** éves bevétel országszinten

Vidékfejlesztés

16.800 tonna
feldolgozott
gyümölcs

- **Manufaktúránként** évente 171.000 eurós bevétel és **65.000 euró profit**

- **1.140 eurós** plusz jövedelem évente **5.950** termelőnek.

Gyümölcsösök összehasonlítása

A három gyümölcsös összehasonlításából kitűnik, hogy a kis területen nagy hozamot biztosító gyümölcsbe, az áfonyába, a legérdemesebb beruházni, mert ez éri el leghamarabb maturitását és kezd el jövedelmet termelni.

Az **alma** a román lakosság által **leginkább fogyasztott** gyümölcs (70%).

A **dió** a legegyszerűbben **tárolható** gyümölcs valamint az európai piacon akár **8 – 10 euró/kg-t** is fizetnek érte.

Az **áfonyával kis területen nagy hozamot** lehet elérni és az Uniós piacon **2,30 euró/kg-os** áron értékesíthető

Mindhárom gyümölcsösbe való beruházás fog profitot termelni, viszont NPV-jük (**15 %-os diszkontráta mellett**) különböző években válik pozitívvá.

Alma (5 ha)	1.év	2.év	3.év	4.év	5.év	6.év	7.év	8.év	9.év	10.év
Költségek (euró)	-40.000	-12.000	-12.350	-12.720	-13.100	-13.490	-13.890	-14.300	-14.730	-15.170
Bevételek (euró)	0	0	0	0	13.130	20.550	23.960	25.730	27.630	29.680

A beruházás nettó jelenértéke: **-77.500 euró**

Dió (5ha)	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év	9. év	10. év
Költségek (euró)	-57.000	-5.000	-5.150	-5.300	-5.460	-5.620	-5.780	-5.960	-6.140	-6.320
Bevételek (euró)	0	0	0	0	0	10.310	20.620	30.930	41.240	51.550

A beruházás nettó jelenértéke: **-60.700 euró**

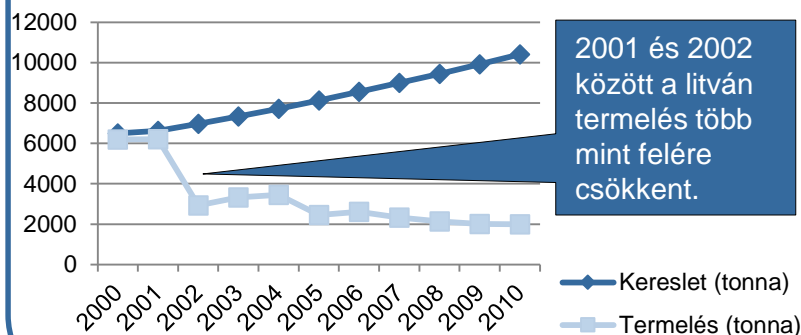
Áfonya (5 ha)	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év	9. év	10. év
Költségek (euró)	-6.300	-3.000	-3.080	-3.180	-3.270	-3.370	-3.470	-3.570	-3.680	-3.790
Bevételek (euró)	0	0	41.200	84.950	119.800	123.600	127.400	131.400	135.400	139.600

A beruházás nettó jelenértéke: **+68.100 euró**

Stratégiai lépések - Tömegtermelés

Figyelembe véve az európai lakosság áfonya iránti keresletét, Romániában még 800 hektáron lehetne áfonyát természetesen exportra.

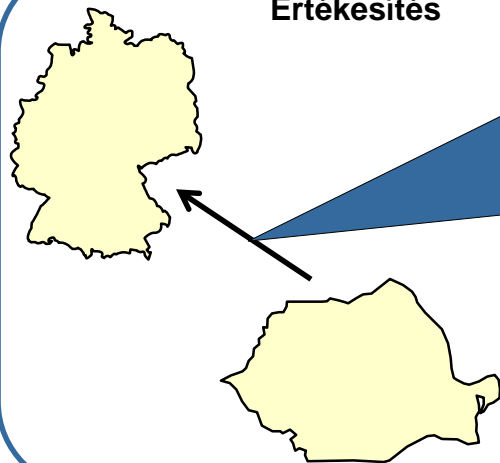
Áfonya kereslet és kínálat az EU-ban (tonna)

Románia termelési potenciálja

Az áfonya iránti kereslet meghaladja a kínálatot és **növekvő tendenciát** mutat az Európai Unióban. Az áfonyának átlagosan 10 tonna/ha hozama van, tehát ha Romániában **400 hektáron** kezdenek áfonya termesztésbe és azon 4.000 tonnát termelnek akkor az értékesíthető az Unió piacon. A gyümölcsös létrehozásához **Európai Unió támogatás** igényelhető (projekt értékének 65%-ára)

Értékesítés

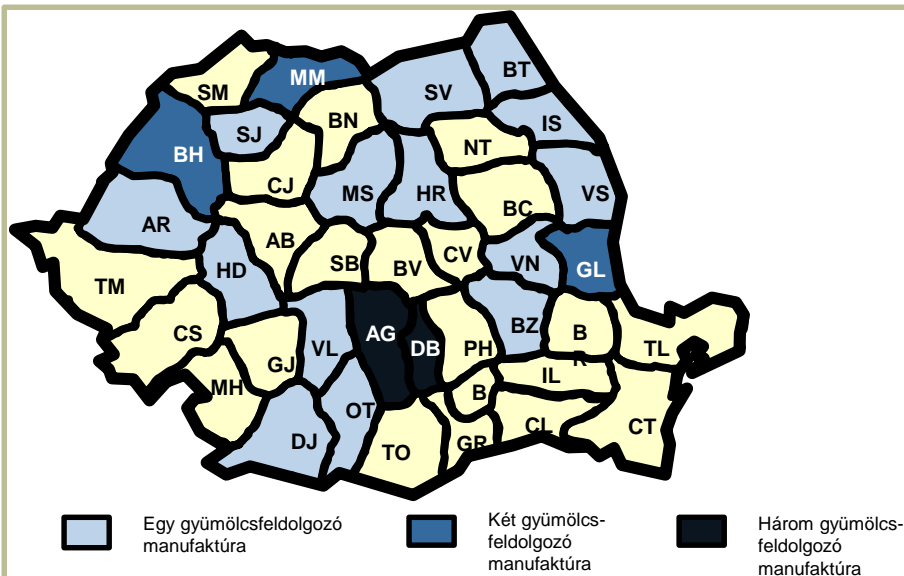
A megtermelt áfonyamennyiség exportja a Romániai Erdészeti Társaságon (Romsilva) keresztül történik főként Németország irányába.

Hatások (5 hektáros farmméret esetén):

- Össztermelés: **4.000 tonna**
- Foglalkoztatottság:
  - Állandó jelleggel: **160 ember**
  - Szüretkor: **850 ember**
- Bevétel (országos szinten/év): **9,2 millió euró**

Stratégiai lépések - Vidékfejlesztés

A manufaktúrák létrehozása a kistermelőket segíti, akik másképp nem képesek értékesíteni, az amúgy minőségi gyümölcsüket.

Gyümölcsfeldolgozó manufaktúra

Feldolgoz: 600 tonna gyümölcsöt

Előállít: gyümölcslé, szörp, lekvár

Költség (1,5 ha gyümölcsös termésének a feldolgozásánál): 300 euró

Bevétel (manufaktúra): 500 euró

Bevétel (gazda): 1.140 euró

Országos szinten: 5.950 gazda számára évente átlagosan plusz 1.140 eurós jövedelem (6,8 millió euró/év)

Unió támogatás: A befektetés 50%-ra igényelhető támogatás.

A manufaktúrák a működésükhöz szükséges alapanyagot **helyi termelőktől** szerzik be, nem pénz, hanem termékbeli juttatás fejében. Azért, hogy a manufaktúrának beszállíthasson a gazda termékének meg kell feleljen bizonyos **minőségi előírásoknak**. A termelők számára ez nem megélhetési lehetőség, hanem **kiegészítő jövedelem**, viszont jelentősen hozzá tud járulni a vidék fejlődéséhez az együttműködés generálta **pozitív externáliák** által. Ilyen externália a hagyományos gyümölcsösök fennmaradása, rendezett táj. Továbbá nem elhanyagolandó a **közösségformáló hatás** sem. A plusz jövedelemnek köszönhetően nő a térségben az életszínvonal, nőnek a megtakarítások, ezáltal a beruházások és **fejlődik a térség**.

Zöldség termékpálya

- A zöldség termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

Összefoglaló

Romániában elsődleges szempont kell legyen a zöldség termékpálya esetében az értékesítéssel kapcsolatos problémák kiküszöbölése.

Akadályok a hatékony értékesítésben:

- Raktárok hiánya
- Farmméret
- Tőkehiány
- Hitelhez való hozzájutás nehézsége, fedezet hiány, kockázat
- Időjárásnak való kitettség
- Öntözőrendszer hiánya
- Termelés volatilitása
- Szervezetlenség
- Alkupozició

Mivel Romániában nincs megoldva a megtermelt zöldségek raktározása és feldolgozása az amúgy magas keresletet importból fedezik, ami ellentmondásos, hiszen a román gazdák képesek lennének ennek a keresletnek a lefedésére. Az alacsony alkupoziációval rendelkező termelők akadályokba ütköznek érdekeik érvényesítésében ezért nem tudnak annyi jövedelemre szert tenni, hogy befektetéseken keresztül helyzetükön javítani tudjanak.

Burgonya

- **Kapcsolt termelés:** ugyanazon a földterületen burgonya és káposzta termesztése (1 hektáron: 50 tonna burgonya, 30-40 tonna káposzta)
- **Szeszgyártás:** a fogyasztásra nem alkalmas burgonya értékesítése szeszgyáraknak

A stratégiaalkotásnál külön figyelmet szentelünk a burgonyának és külön figyelmet más zöldségeknek.

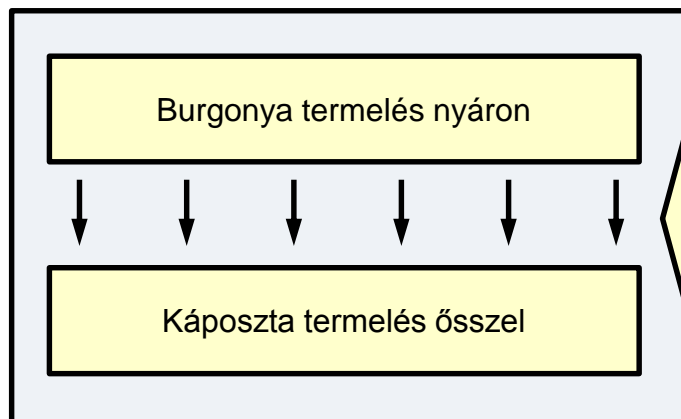
Egyéb zöldség

- **Raktárok:** 12 raktár 5 megyében melyek 540 ezer tonna zöldség tárolását teszik lehetővé 3 euró/négyzetméter bérleti díj mellett

Javul a termelők **alkupoziója** és a **jövedelmek éven belüli eloszlása** szintén, viszont beruházásuk **NPV**-je még olyan körülmények mellett **sem lesz pozitív**.

Stratégia - Kapcsolt termelés

Romániában a burgonyát intenzív körülmények között termelik, ami lehetőséget ad a feldolgozóüzemek létesítésére, a termelőközpontok közvetlen közelében.

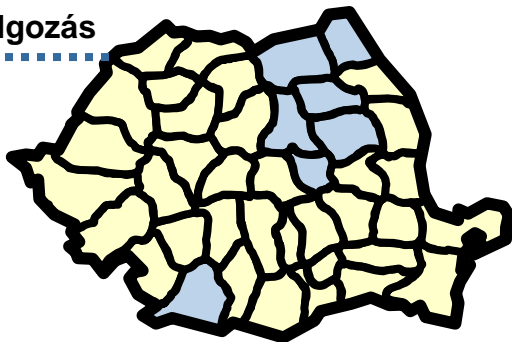

A föld intenzív kihasználásával a déli régióban burgonya esetén hektáronként

- **50 tonna burgonyát,** illetve
- **30-40 tonna káposztát** lehet előállítani.

Romániában **10 megyében 4.770 hektár terület** alkalmas kapcsolt termelésre. Ezen **240 ezer tonna burgonyát és 191 ezer tonna káposztát** lehet megtermelni, amit a hazai piacon lehet értékesíteni, figyelembe véve, hogy a kereslet többel haladja meg a kínálatot mint amennyi terméstöbblet keletkezik kapcsolt termelésen keresztül.

Feldolgozás

Burgonya keményítőt előállító gyárak létesíthetők a nagy termelőközpontok közelében: Bacău, Botoșani, Kovászna, Harghita Neamț, Suceava, Dolj megyékben

A burgonya feldolgozásának egy másik formája a **burgonyaszírom**.

1 kg burgonyaszírom (chips) előállításához 4 kg burgonya szükséges.

A román piacon a **150g** kiszerelésű csomagolás ára eléri a 0,8 eurót míg az ehhez szükséges **600g burgonya** 0,21 eurós áron szerezhető be.

A feldolgozó üzem befektetése 7 millió euróra tehető.

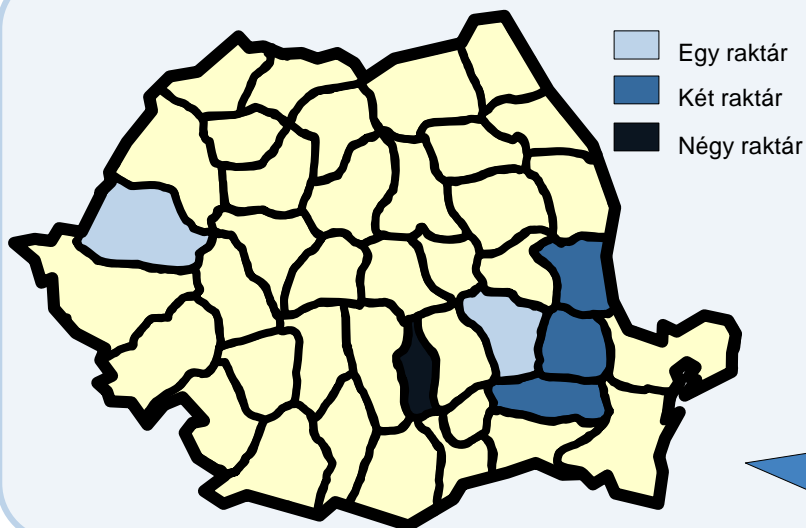
A román burgonyaszírom piacának mértéke 150 millió eurót, ami 20 ezer-25 ezer tonna termelést jelent éves szinten.

Fogyasztásra szánt etil alkohol gyártás

- **Alapanyagok** (etil alkohol, vodka, rum): burgonya, kukorica
- **Alapanyagok** (likőrök): gyümölcsök
- **Kapacitás:** 1500 liter/nap, 540 ezer liter/év
- **Beruházás:** 200.000 euró
- **Uniós támogatás:** a beruházás maximum 50%-ra igényelhető támogatás

Stratégia – Raktározás

Az öt nagy zöldségtermelő megyében 12 raktár létrehozásával oldható meg a gazdák jövedelmének kiegyensúlyozása.

Raktározás:

- **Raktár kapacitás:** 30 ezer tonna
- **Beruházás:** 6 millió euró
- **Uniós támogatás:** a beruházás maximum 50%-ra igényelhető támogatás
- **Bérleti díj:** 3 euró/m²/hónap → 600 négyzetméter esetén 1.800 euró/hónap
- **Értékesítésből való részesedés:** 10% (összesen 1,5 millió euró ha a zöldségeket 0,5 eurós átlagáron értékesítik)

Románia hat nagy zöldségtermelő megyéjében 12 raktár létrehozása indokolt. Dâmbovița megyében 4, Brăila, Galați, Ialomița megyékben 2-2, míg Arad és Buzău megyékben 1-1, figyelembe véve a zöldségtermelésre felhasznált területek nagyságát.

- A befektetés megvalósítható magán úton vagy a megyei önkormányzatokon keresztül
- A gazdáknak lehetőségük van a jövedelmeik kiegyensúlyozására
- A raktártulajdonosnak szintén érdeke az értéksítés ösztönzése, segítése, hiszen 10%-os részesedést kap az eladott mennyiség értékéből.
- Országos szinten 6 nagy zöldségtermelő megyében 12 raktár amely összesen 360 ezer tonna zöldség tárolását teszi lehetővé

Jövedelem kiegyensúlyozás hatása

A termés begyűjtésekor tapasztalható kínálat növekedés lenyomja az árakat, ezáltal csökkentve a gazdák bevételét.

A **káposzta** esetében lehetőség van a **kapcsolt termelésre**, de kérdéses a jövedelmezősége..

A **bab** a legegyszerűbben **tárolható** zöldség valamint a piacon 1,5 eurós áron értékesíthető.

A román lakosság által **leginkább fogyasztott** zöldség a **paradicsom**. A kocktél paradicsommal pedig **kis területen, nagy hozamot** lehet elérni.

Mindhárom zöldséges esetben a **változó költségek** teszik ki az éves összköltség legnagyobb részét.

Káposzta termelés 30 hektáron, 10 éves időtartamon

• **Begyűjtéskor történő értékesítés:**
Termelt mennyiség: 45 tonna/ ha
Ár: 0,093 euró
NPV: **-478.000 euró**

• **Év közben történő, folyamatos értékesítés:**

Termelt mennyiség: 45 tonna/ ha
Ár: 0,25 euró
NPV: **-225.000 euró**

Bab termelés 30 hektáron, 10 éves időtartamon

Termelt mennyiség: 26,5 tonna/ ha
Ár: 1,5 euró
NPV: 307.100 euró

Mivel nincs szükség speciális raktározási körülményekre a gazdák akkor értékesítik a termést amikor számukra a legmegfelelőbb.

Paradicsom termelés 30 hektáron, 10 éves időtartamon

• **Begyűjtéskor történő értékesítés:**
Termelt mennyiség: 20 tonna/ ha
Ár: 0,5 euró
NPV: **-229.200 euró**

• **Év közben történő, folyamatos értékesítés:**

Termelt mennyiség: 20 tonna/ ha
Ár: 0,85 euró
NPV: **-34,5 euró**

A begyűjtéskor fellépő értékesítési kényszer nem teszi jövedelmezővé a zöldségtermelést a gazdák számára, viszont ha az év folyamán tudnák értékesíteni a termést akkor se vállna vállalkozásuk pozitív NPV-jüvé.

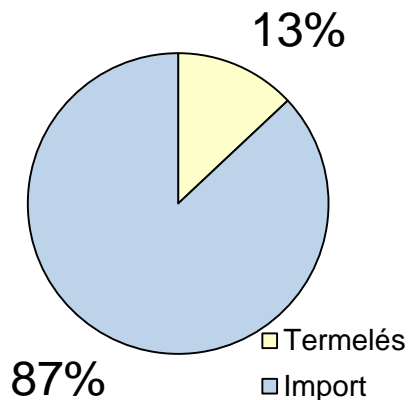
Hal termékpálya

- A hal termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

A hal termékpálya helyzete a román gazdaságban

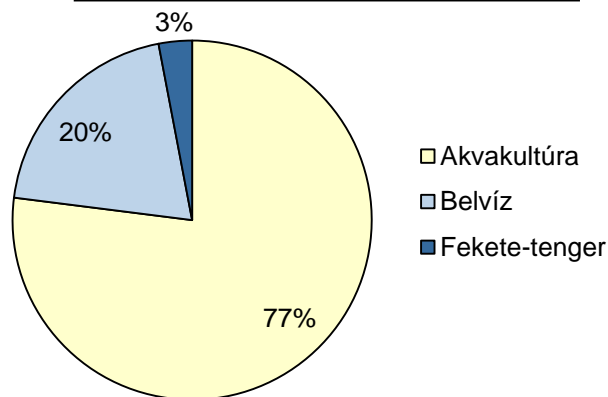
A hal termékpályán belül az akvakultúra pisztrángfarmok létesítésével való fejlesztésén keresztül valósítható meg a halászati ágazat növekedése.

Halfogyasztás szerkezete

A fogyasztás kielégítése 87%-ban importból történik

A haltermelés szerkezete

Fekete-tenger

- A halállomány megfelelő szintű regenerálódásáig a Fekete-tenger nem tud Románia halászatának meghatározó tényezője lenni

Belvív

- A belvízi halászatban rejlő lehetőségeket csak a technológia modernizálásával lehet kihasználni

Akvakultúra

- Az akvakultúra területén kell Romániának fejlődnie a halászati ágazat növekedése érdekében
- A pisztráng farmok létrehozása egy jól tervezhető beruházás, amely a 2. évben megtérül
- A farmok létrehozásához támogatás is felhasználható.

Stratégiai lépések

A Fekete tenger és a belvizek esetében technológiai fejlesztésekre van szükség. Az akvakultúra esetében pisztráng farmok létrehozása szükséges.

Fekete-tenger és belvíz

- A belvízi és tengeri halászatra rendelkezésre álló hajók és felszerelések alacsony kapacitásúak, elavultak és kisszámúak. A 2011-2013-as időszakra a Halászati Operatív Program keretein belül ezek fejlesztésére rendelkezésre áll a teljes támogatás 8%-a, tehát **15,52 millió euró**.
- A technológiai fejlesztések elsősorban a belvízi halászat által megtermelt halmennyiséget növelnék mivel a tengeri halászat esetén a halállomány regenerálódásáig nem érhető el nagy mértékű növekedés.
- Az elavult halászati és szállítási eszközök cseréjét egy, az autóipar újjáélesztésében is használt „**roncsprogram**” mintájára kidolgozott terv segítené elő.

Akvakultúra

Pisztráng tenyésztés

- farmméret: 5500 pisztráng, 0,5 ha
- kezdeti beruházás: 15.000 euró
40% önrész (6.000), 60% HOP
- értékesített mennyiség: 4.000 kg

- Nyers formában történő értékesítés
- Vendéglők ellátása, integráció
- Horgászturizmus

	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év
Költség (euró)	23,000	8,000	8,800	9,700	10,800
Bevétel (euró)	13,300	13,800	14,200	14,500	15,000

NPV (5 év, 15%) = 5.000 euró

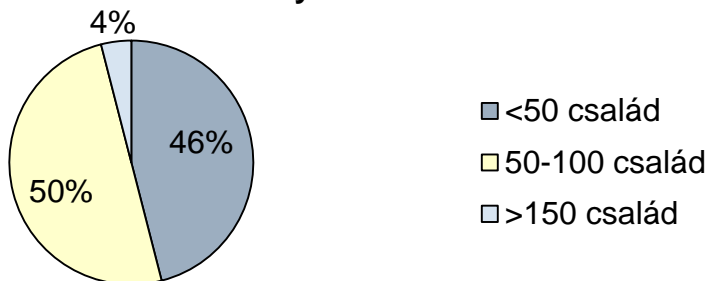
Méz termékpálya

- A méz termékpálya helyzete a román gazdaságban
- Stratégiai lépések

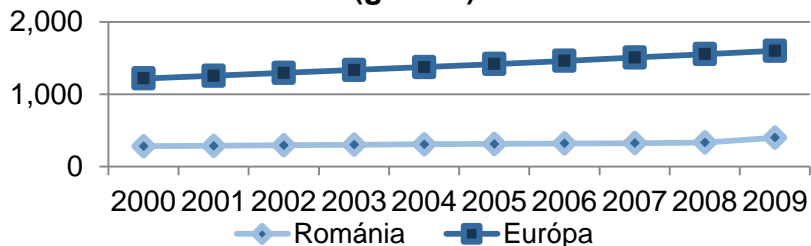
A méz termékpálya helyzete

A jövőben a mézexport további növekedése várható, mely a romániai mezőgazdaság fejlesztése szempontjából nem igényel beavatkozást, viszont a termékpályában rejlő vidékfejlesztési lehetőségeket ki kell használni.

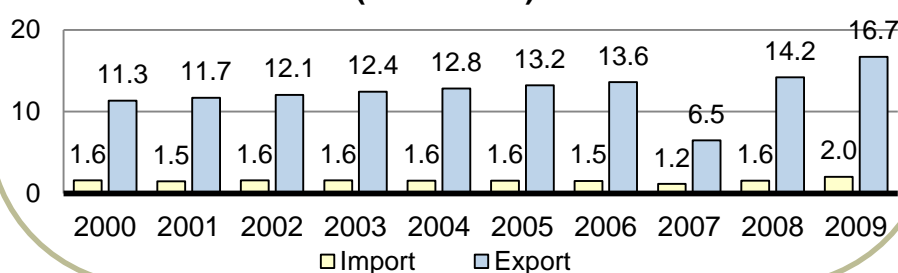
Méhállomány szerkezete

Egy főre jutó mézfogyasztás 2000-2009 (g/fő/év)

Méz-import és -export Romániában 2000-2009 (ezer tonna)

- A romániai méztermelésre az alacsony üzemméret jellemző, mivel a 150 méhcsaládnál kezdődő professzionális méhészetek a teljes állomány csupán 4%-át alkotják
- **Ez megakadályozza a hatékony termelést, de lehetőséget ad a kiváló minőségűből adódó előnyök kihasználására, a kistermelők léte pedig hozzájárul a vidék fejlődéséhez**

- A romániai mézfogyasztás az EU-s átlag egyharmada, de 2009-ben kb. 20%-al nőtt, amely az elmúlt 8 év összesített növekedésével egyenlő
- **Ennek alapján és a lakosság egészségesebb életmód fele való fordulása következtében a fogyasztás további növekedése várható, ami azonban nem fogja csökkenteni a méztermelésben rejlő exportpotenciált**

- A megtermelt méz kb. 70%-a külföldre kerül a magasabb ár és az alacsony romániai kereslet miatt
- **Mivel az EU méz iránti kereslete 2020-ra várhatóan 425.000 tonnára növekszik, illetve a romániai méz nagyon jó minősége miatt keresett a külföldi piacokon, az egyre fejlődő mézexportnak nem szabad gátat vetni a jövőben**

Stratégiai irányvonalak

Mivel a méztermelésben rejlő exportpotenciál kihasználása a jelenben is kielégítő, a méz termékpálya vidékfejlesztési vonatkozásaira kell fektetni a hangsúlyt a kistermelők számának növelésén keresztül.

	Termelés	Begyűjtés/ Leadás	Feldolgozás	Értékesítés	Értékesítés módja	Előnyök és lehetőségek	
Vállalatok		←————→			Elsősorban export	Ár: 7€/kg Nagy mennyiség	✘
Nagytermelők (>50 család)	←————→				Export és romániai piac	Ár: 1,8-7€/kg Nagy mennyiség	✘
	←————→		←————→				
Kistermelők (<50 család)	←————→				Elsősorban romániai piac	Mellékjöv- delem szerzési lehetőség	✔
	←————→		←————→				

Az exportban rejlő lehetőségeket a jövőben is a mézet begyűjtő és feldolgozó vállalatok, valamint a nagytermelők fogják kihasználni. Fejlesztési lehetőség az 50 méhcsaláddal rendelkező termelők esetén jelentkezik, mivel ezen termelők számának növekedése hozzájárul a vidéki lakosság jövedelemszerzési lehetőségeinek bővüléséhez

Stratégiai lépések - Értékesítési lehetőségek

Az 50 méhcsaláddal foglalkozó termelők számára a saját értékesítési ponton történő eladás az optimális, mivel magasabb áron tudnak értékesíteni az exporthoz szükséges költségek és termelt mennyiség nélkül.

Bemenő adatok	I. Begyűjtő központok	II. Saját értékesítési pont	III. Export
Méhcsaládok száma: 50	Ár: 1,8 €/kg	Ár: 5 €/kg	Ár: 7 €/kg
Termelékenység: 25 kg/család	Kezdeti beruházás: 4.750 €	Kezdeti beruházás: 9.750 €	Kezdeti beruházás: 11.250 €
Támogatás: 50%	Nincs feldolgozás	Palackozás és értékesítés	Palackozás, saját márka, szállítás és értékesítés

I.	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év	9. év	10. év
Bevételek	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250
Költségek	2,070	2,070	2,070	2,070	2,070	2,070	2,070	2,070	2,070	2,070
Bruttó profit	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180

NPV:
-1.472 €

II.	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év	9. év	10. év
Bevételek	6,250	6,250	6,250	6,250	6,250	6,250	6,250	6,250	6,250	6,250
Költségek	4,620	4,620	4,620	4,620	4,620	4,620	4,620	4,620	4,620	4,620
Bruttó profit	1,630	1,630	1,630	1,630	1,630	1,630	1,630	1,630	1,630	1,630

NPV:
3.306 €

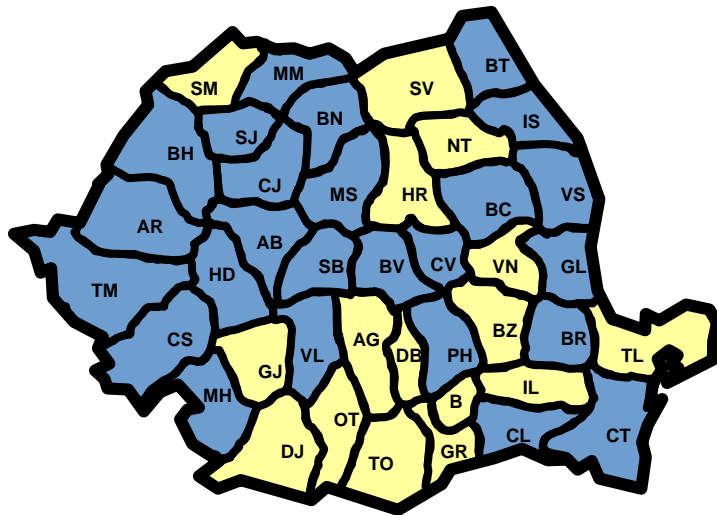
III.	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év	9. év	10. év
Bevételek	8,750	8,750	8,750	8,750	8,750	8,750	8,750	8,750	8,750	8,750
Költségek	7,570	7,570	7,570	7,570	7,570	7,570	7,570	7,570	7,570	7,570
Bruttó profit	1,180	1,180	1,180	1,180	1,180	1,180	1,180	1,180	1,180	1,180

NPV:
297 €

Stratégiai lépések – Vidékfejlesztés és eredmények

A romániai mézfogyasztás és a kistermelők korlátozott lehetőségei vidékfejlesztés szempontjából előnyt jelentenek, hiszen 2.760 új foglalkoztatottat és számukra éves 1.630 euró többlet jövedelmet eredményeznek.

- Az EU mézfogyasztása 2020-ra 425 ezer tonnára fog emelkedni, melynek 60%-át képes az Unió belső termelésből ellátni
- Ezen kereslet 6%-ának kielégítése a cél a romániai mézexport számára 2020-ig, ami a termelés 35.850 tonnára (52%) való növekedését fogja eredményezni
- A romániai fogyasztás további növekedése várható 650 gramm/fő-re, ami a teljes fogyasztást 3.450 tonnával (38%) fogja megemelni
- Mivel a kistermelőknek a belső kereslet kielégítésére van lehetőségük, ez a fogyasztásbeli növekedés a kistermelők (50 méhcsalád alatt) számának növekedését fogja eredményezni

- Románia 25, méztermelés szempontjából potenciállal rendelkező megyéjében **2.760 új méhész**
- **A romániai méhészek száma 8%-kal nő**
- Az optimális értékesítési mód mellett a **méhészek éves bruttó profitja 1.630 euró**
- **Összesen több mint 12 millió euró többletbevétel**

 Méztermelés szempontjából potenciállal bíró megyék

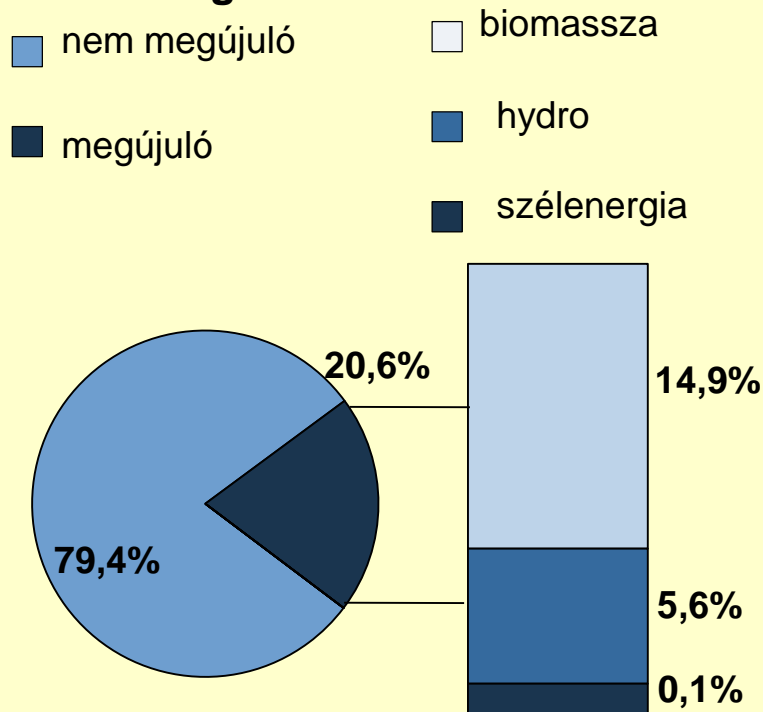
Megújuló energiaforrások a mezőgazdaságban

- A megújuló energiaforrások helyzete a mezőgazdaságban
- Stratégiai lépések

Energia megoszlás/ Biogáz

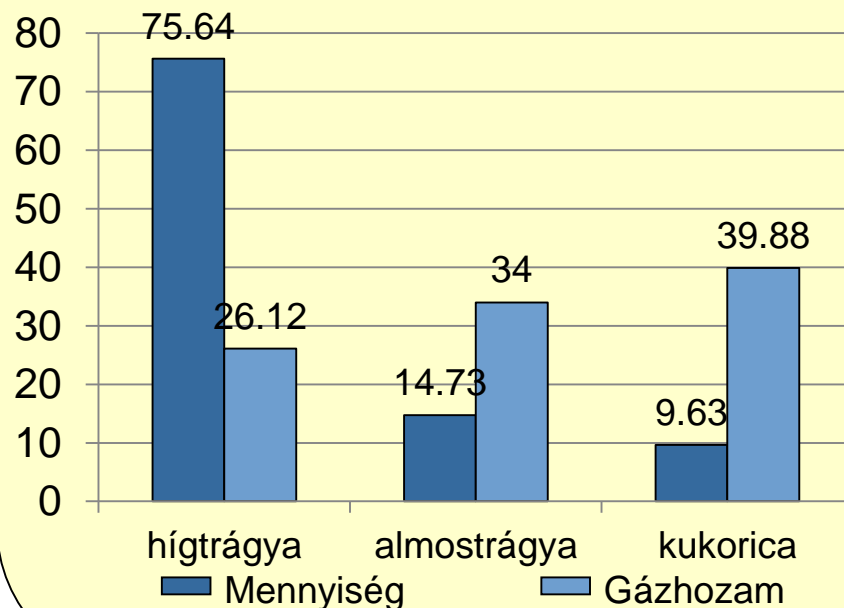
Az EU-27-ben a megújuló energiaforrásokból származó energia előállítás aránya 10%, Romániában 20.6%. A mezőgazdasági termékekből előállítható energiaforrások közül azonban a biogáz termelésre nincs potenciál az országban.

Energiaelőállítás forrásainak százalékos megoszlása Romániában

Romániában nincs biogáz előállítás

Biogáz hozzávalóinak mennyisége és gázhozama (%)

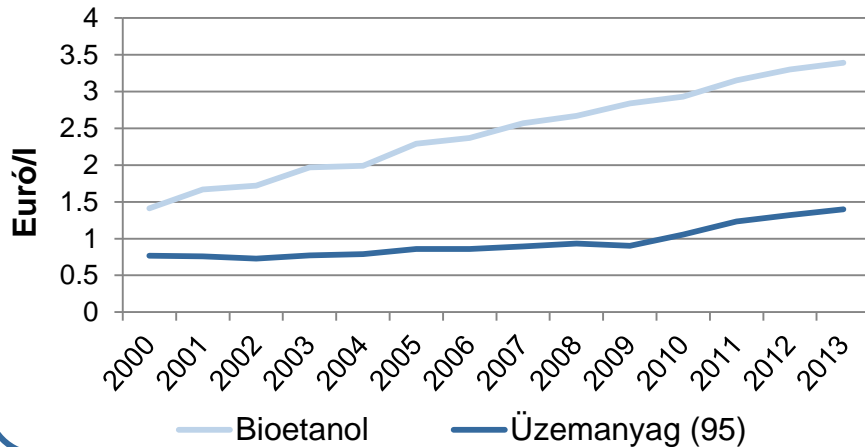

- A biogáz 50-50%-ban szolgáltat hőt és energiát. Az átalakítás CHP eljárás segítségével történik.
- Romániában jelenleg Craiova-n, Botoșani-ban és Reșița-n vannak kísérleti fázisban lévő erőművek, de termelésük veszteséges, pedig fontos szerepet tölthetnének be az állatfarmok fenntarthatóságában.

Bioetanol ágazat

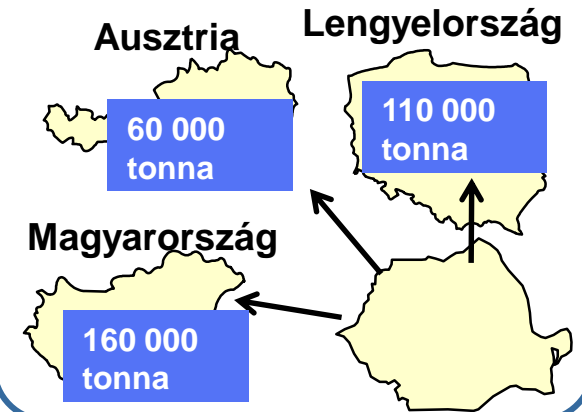
Románia a jelenlegi potenciálok kihasználtságával EU-s szinten jelentős bioetanol exportőr, de a piac lefedettsége és kötöttsége miatt nincsen további terjeszkedési lehetőség

A bioetanol árának alakulása

A stabilabb bioetanol ár a várhatóan csillapodó cukorrépa árnak köszönhető.

Románia legfőbb export célpontjai (2010)

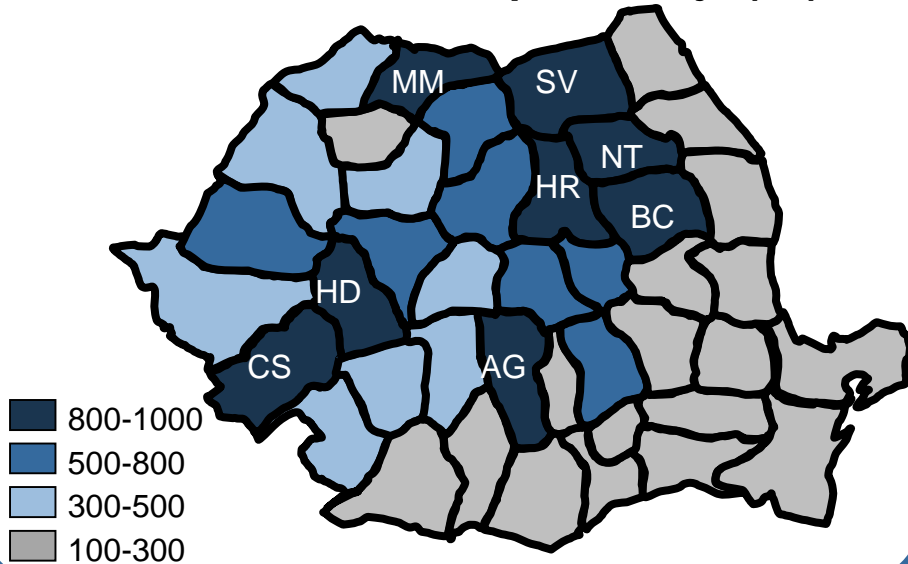

- Románia éves termelése **330.000 tonna bioetanol**, melynek 90%-át exportálja.(B.F.E.Z)
- A bioetanol nyersanyagforrása, a cukorrépa, kukorica, búza, burgonya, 940.000 t/év, ami az összes mezőgazdasági termék 7%-át teszi ki.
- A bioetanol előállítása drágább a benzinnél, ezért csak az EU által előírt **5%-ban** keverik az üzemanyagba.
- Az előírások további növekedéséig nincs lehetőség nagyobb értékesítésre.

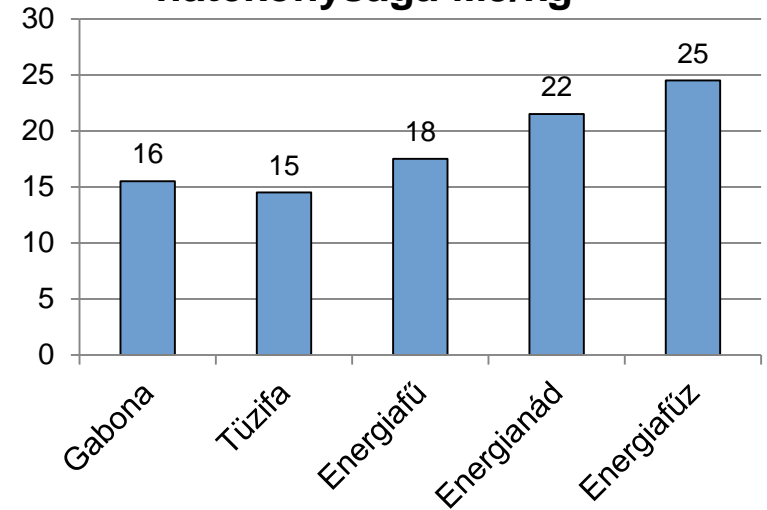
Biomassza

A világon a 4. legnagyobb energiaforrás a biomassza, a megújuló energia 15%-át teszi ki Romániában. Legjobb forrás az energiafűz, melyre kiépített értékesítési hálózat van, és 550.000 ha szabad terület.

Románia biomassza potenciálja (TJ)

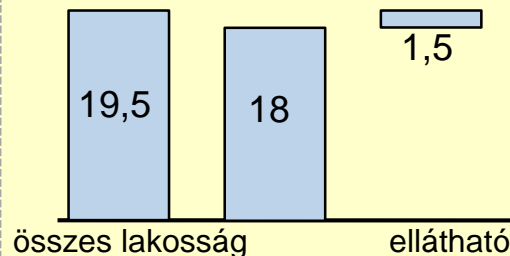

Energiahordozók hatékonysága MJ/kg

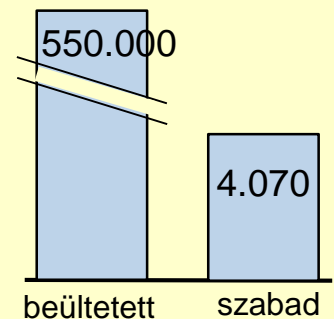
A biomassza potenciál 12.925 TJ, ami 3.590 millió kWh-nak felelne meg. (egy főre jutó elektromosáram fogyasztás évi 2.488 kWh)

Románia lehetséges bioenergia felhasználói (mill. fő)

Az energiafűz kevés gondozást igénylő, jóltermő növény. Felhasználása pelet formájában (2 üzem), vagy közvetlen eltüzeléssel.

Energiafűz ültetvények (ha)

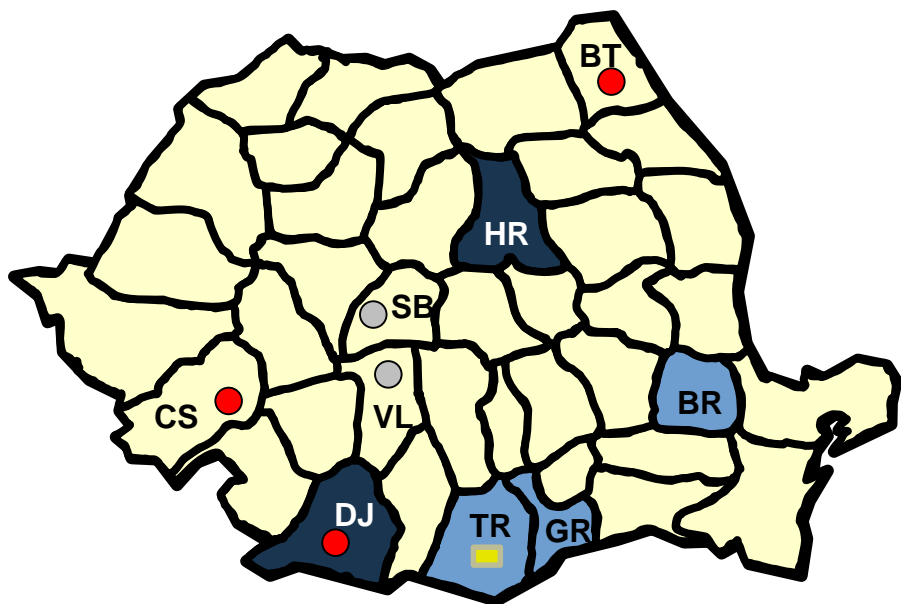
15.000 ha energiafűz képes 145.000 lakás évi energiaszükségletének ellátásához

Forrás: ecoenergy.eu, zdruzeniesepare.eu, energiafu.hu, gazetadeagricultura.info

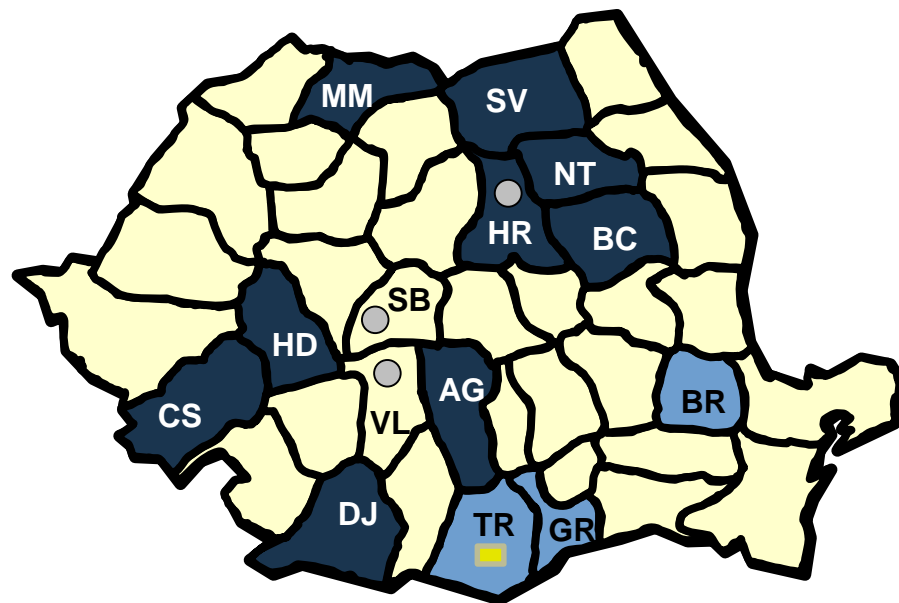
Stratégiai irányvonalak

Mezőgazdasági termékek felhasználásával előállítható megújuló energiaforrások jelen helyzetben, és a stratégiai lépések után.

Jelenlegi helyzet

Stratégiai lépések következménye

● Biogázüzemek

□ Cukorrépa

● Biomassza üzem

■ Bioetanol üzemek

■ Energiafűz ültetvények

Stratégiai lépések – Biogáz

A biogázüzem befektetés, támogatások nélkül, 15 év alatt sem térül meg, pedig fontos szerepet tölt be a nagyipari állattenyésztésben

Romániában nincsen biogáz előállítás, csak kis hatékonysággal működő próbaüzemek (Craiova, Botoșani, Reșița)

A 2000 főnél nagyobb állatfarmok teljes energia és hőellátását lehet biztosítani a biogázüzemekkel (külföldi példa)

A biogázüzem felhasználja a fölösleges mezőgazdasági hulladékot és állati hígtrágyát, így megoldja azok tárolását és komposztálását.

Biogáz üzem (Mo. mintára):sertéstrágya 77.000 t, kukorica 9.038 t, áram(MWh) 35.036, hő(MJ) 19.970

Biogáz (9.2GWh)	1. év	2. év (60%)	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év	9. év	10. év
Költségek (1.000 euró)	- 4.300	- 897	-1.625	-1.564	-1.693	-1.777	-1.830	-1.885	-1.941	-1.998
Bevételek (1.000 euró)	0	1.174	2.010	1.983	2.014	2.098	2.150	2.195	2.240	2.286

A beruházás nettó jelenértéke:
- 2.671.000 euró

- A beruházás nettó jelenértéke még 10 év után sem lesz pozitív, rövid és középtávon nincs rá potenciál.
- **A biogázüzem létrehozásához, vagy működtetéséhez állami, illetve EU-s támogatásra van szükség.**

Stratégiai lépések – Bioetanol

Románia nettó bioetanol exportőr, a megtermelt mennyiség 90%-át értékesíti külföldön, de a piac lefedett és szorosan függ az EU-s szabványoktól.

Romániában évente 330.000 t bioetanolt állítanak elő cukorrépából, kukoricából, búzából és burgonyából. Ez az összes mezőgazdasági termelés 7%-a.

EU-s jogszabályok szerint a benzin 5%-ban bioetanolt kell tartalmazzon. Mivel a benzin előállítása olcsóbb mint a bioetanolé, a kereslete teljesen szabályozásfüggő.

Bár Romániában 4 gyár működik, egyenként csak 70%-os kapacitással, mivel a piac teljesen lefedett és nincs lehetőség az új piacok felé való nyitásra.

Bioetanol gyár: cukorrépa, és burgonya felhasználásával (28.500 t), 10.000 t bioetanol (315 euró/t)

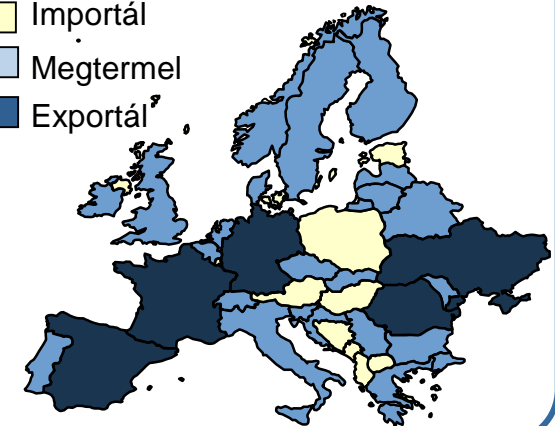
Bioetanol (10.000 t)	1. év	2. év (30%)	3. év (70%)	4. év	5. év	6.év	7. év	8. év	9. év	10. év
Költségek (1.000 euró)	- 6.500	- 224	-609	-827,9	-912	-954	-982	-1.011	-1.042	-1.073
Bevételek (1.000 euró)	0	945	2.310	3.260	3.340	3.470	3.574	3.681	3.791	3.905

A beruházás nettó jelenértéke: **4.199.000 euró**

A beruházás nettó jelenértéke pozitív, de a **piac lefedettsége miatt rövid és középtávon nem érdemes nagyobb mennyiséget előállítani.** A szabályozásokhoz való arányos alkalmazkodással meg kell tartani a nettó exportőri pozíciót.

Bioetanol termelés Európában

- Importál
- Megtermel
- Exportál

Stratégiai lépések – Biomassza

Romániában jelenleg 2 peletgyártó üzem van, melyek egyenként 190.000 ha-on megtermelt energiafűzet tudnának felhasználni, de csupán 4.070 ha folyik jelenleg a termelés, a többit mezőgazdasági termékből pótolják, ami jelentősen drágább megoldás.

A biomassza a háztartásokban és üzemekben egyszerűen használható energiaforrás. Legjobb alapanyaga az energiafűz, 24,5 MJ/kg toe.

550.000 ha szabad termőterület van jelenleg az országban, ami megfelelne a gondozást nem igénylő, hideget jól tűrő energiafűz számára.

Értékesítése a peletgyárakban történik (380.000 t/év), a Green Energy láncsal, vagy közvetlen eltüzeléssel.

Energiafűz ültetvény: energiafűz felhasználásával (30.000 t, 30 euró/t), 1000 ha területen, peletgyári eladásra

Energiafűz (1.000 ha)	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év	6. év	7. év	8. év	9. év	10. év
Költségek (1.000 euró)	- 1.700	- 350	-260	-300	-309	-318	-327	-337	-347	-358
Bevételek (1.000 euró)	0	0	900	927	954	983	1.012	1.043	1.074	1.106

A beruházás nettó jelenértéke: **1.185.000 euró**

* Az energiafűz ültetvényekre 2 ha fölött 10.000 euró föld alapú támogatás igényelhető, max 100.000 euró-ig.

Mivel a termelése egyszerű, az értékesítés kiépített, de nagy hiánytermék és a nettó jelenértéke is pozitív a befektetésnek, az energiaültetvények, főként az **energiafűz rövid és hosszútávon is jó befektetés.**

Az élelmiszerértékesítés helyzete Romániában

Értékesítési csatornák típusai

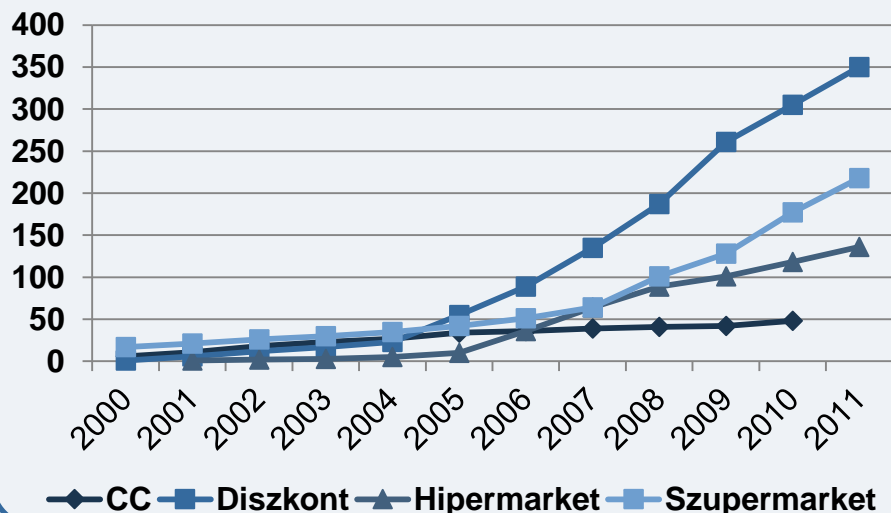
Az élelmiszerértékesítés szempontjából a hipermarketek, a supermarketek, a diszkont- és proximity üzletek és a Cash&Carry üzletláncok a meghatározó szereplők.

Szereplők	Jellemzők	Példák
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Termelő</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Fogyasztó</div>	<ul style="list-style-type: none"> A termékek közvetlen értékesítése Többnyire a kistermelők esetében valósítható meg Kereskedelmi hálózatok árleszorító politikája küszöbölhető ki általa 	<ul style="list-style-type: none"> Termelői közösségek szervezett piacai Katalógus rendelés Termelői szervezetek Internetes, telefonos megrendelés és helyszínre szállítás Nagy konyhák, munkahelyi közösségek közvetlen ellátása Karitatív szervezetek közvetlen ellátása
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Termelő</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Kiskereskedő</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Fogyasztó</div>	<ul style="list-style-type: none"> A termékek közvetett (közvetítők általi) értékesítése Méretgazdaságosság A készletelesztő vállalat plusz értéket hozhat létre 	<ul style="list-style-type: none"> Hipermarketek (1000+ m², 10000 SKU, 10+ pénztár) Szupermarketek (400-1000 m², 3-10 pénztár) Diszkont üzletek (kevés választék, nagyon olcsó) Proximity üzletek Kis vegyes üzletek
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Termelő</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Nagykereskedő</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Kiskereskedő</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px; text-align: center;">Fogyasztó</div>	<ul style="list-style-type: none"> Termék közvetett értékesítése Fejlett üzemeltetés, költséghatékonyság Stabil kínálat – korrigálja a termelés és fogyasztás folyamata közötti időbeni eltolódást 	<ul style="list-style-type: none"> Cash&Carry üzletláncok Brókerek Mezőgazdasági felvásárlók

Az élelmiszerértékesítés várható trendjei

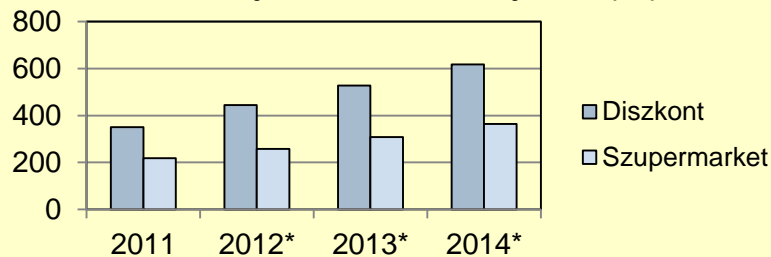
A közeljövőben az értékesítési csatornák nagyobb mértékű szegmentálására számíthatunk. A nyugati tendenciához hasonlóan egyre nagyobb igény lesz a szupermarketekre és diszkont üzletláncokra.

Üzletláncok evolúciója (db)

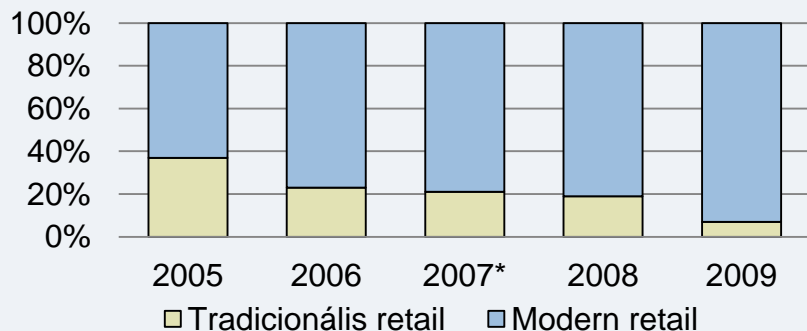

- A diszkont üzletláncok (Lidl, Profi és Penny Market) terjeszkedése a legerőteljesebb, átlagosan évente a számuk 50-el gyarapodott.
- A szupermarketek is (Billa, Carrefour Market, G Market, Interex, Mega Image, Spar) követik ezt a növekvő trendet, ellenben lassabb ütemben.

Üzletláncok terjeszkedésének előrejelzése (db)

Tradicionális retail vs. Modern retail

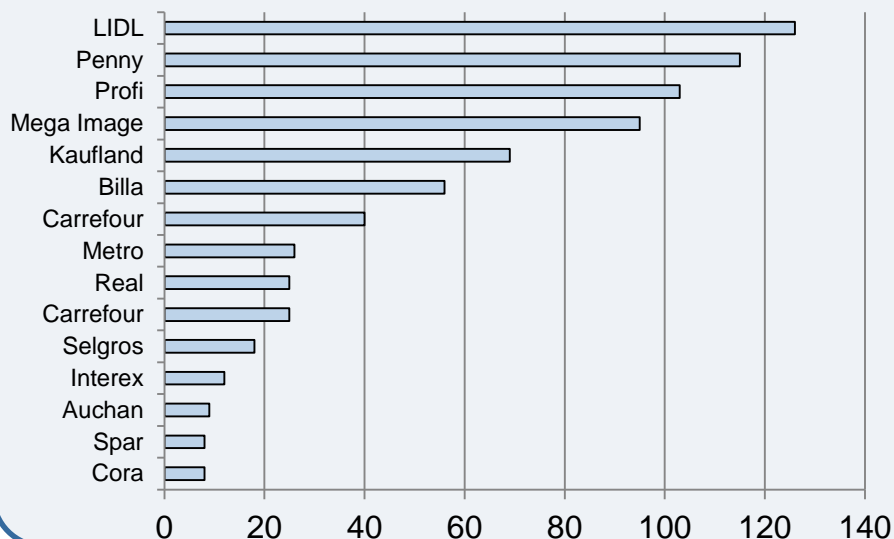
*Előrejelzés

- Az utolsó **öt évben** nagy átrendeződés történt a romániai retail piacon a **hipermarketek megjelenése és elterjedése** következtében
- Három év leforgása alatt, 2005 márciusa és 2008 márciusa között, a hipermarketek száma **125%-al** növekedett.

Piaci szereplők

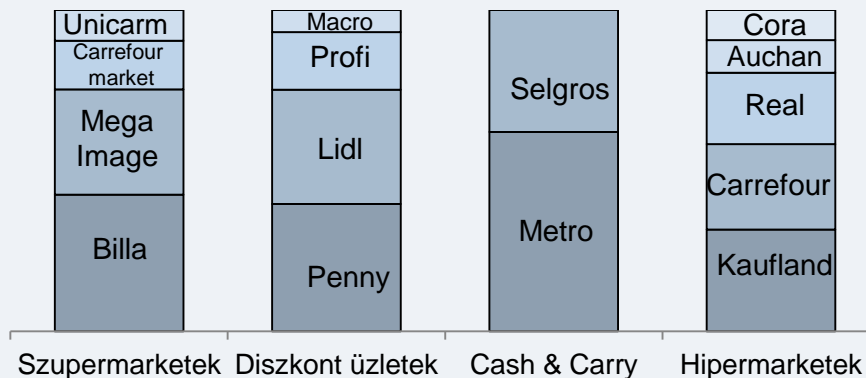
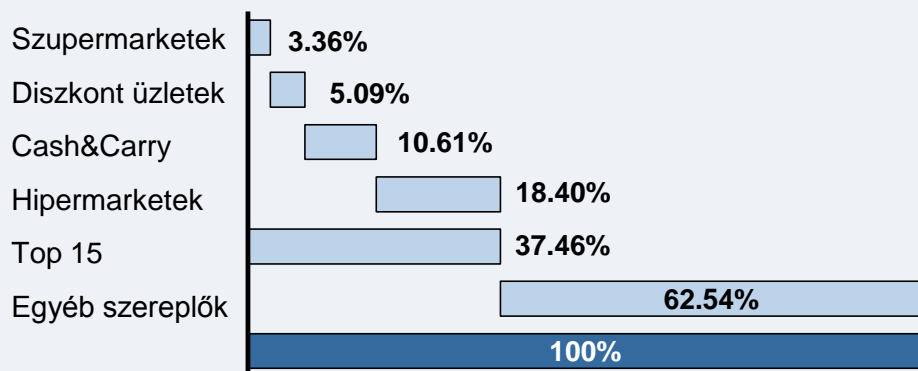
Az elmúlt évek során folyamatos növekedés vehető észre az üzletláncok piacra lépésében, főleg a diszkont áruházak területén észlelhető progresszív növekedés, ennek ellenére forgalom szempontjából a C&C és szupermarketek állnak első helyen.

Üzletek mennyisége 2011 (darab)

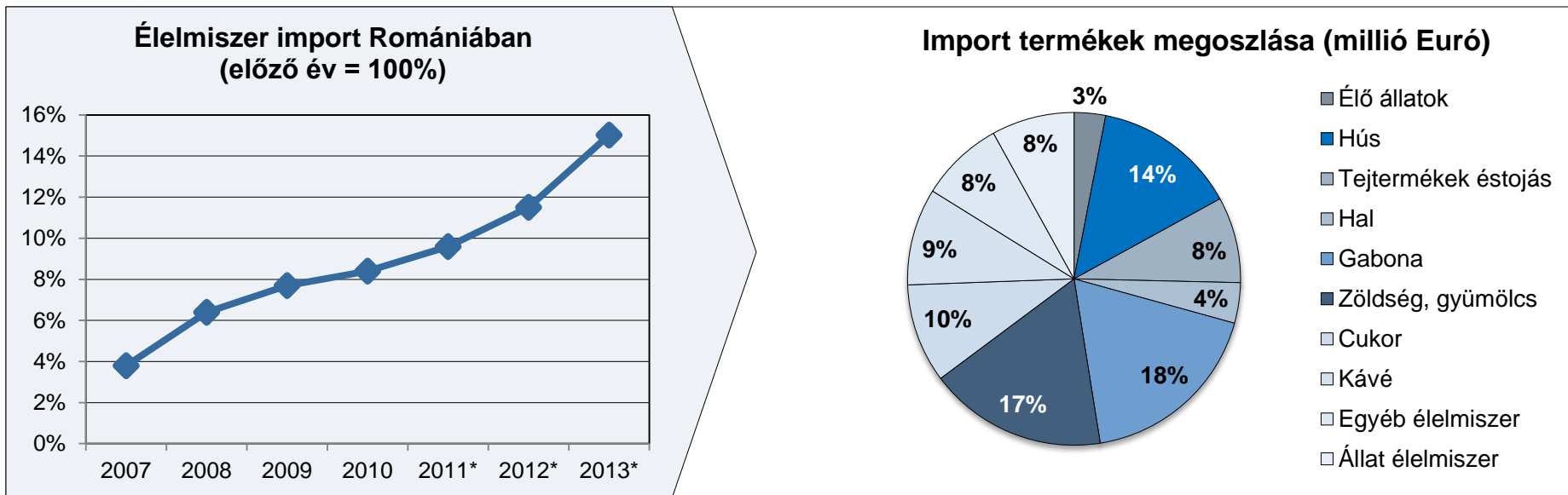
- Az ország minden területén megtalálhatóak a szupermarketek, hipermarketek és diszkont áruházak., a **C&C** üzletláncok viszont csak **24 megyében** vannak jelen.
- A **LIDL 126 üzletével** áll az első helyen piaci lefedettség szempontjából. A román piacra való belépési stratégiájának része volt a Plus üzletláncok felvásárlása.
- 2012-ben** egy újabb szereplő tervez belépést a modern retail piacára, a **Leclerc** francia üzletlánc, amely **jelenleg 627 üzlettel** rendelkezik.

Románia 15 legnagyobb szereplőjének piaci részesedése a retail ágazatban 2010-ben

Élelmiszer import

A 2011-es év végére előrejelzések szerint 9,6%-ra is megnőhet az élelmiszer import a teljes import mennyiséghez viszonyítva. A legnagyobb részét az élelmiszer importnak a gabona (18%) és a zöldségek, gyümölcsök (17%) teszik ki, amelyeket leginkább a modern kereskedelmi láncokban találhatunk meg.

Élelmiszer import

- Az 2011-es év teljes importjának **8,3 %**-át teszi kis az **élelmiszer import**.
- A 2010-es évi importhányad megegyezik a jelenlegivel, viszont egy **0,6%-os növekedés** észlelhető a 2009-es évhez viszonyítva.
- Jellemzően a **modern értékesítési csatornákon** keresztül jutnak hozzá a fogyasztók az import élelmiszerhez, sokszor alacsonyabb áron, mint a helyi termékek esetében.
- A tradicionális üzletekben csak üdítő italok, alkohol tartalmú italok és más kisebb termékek esetében jelenik meg az import áru.

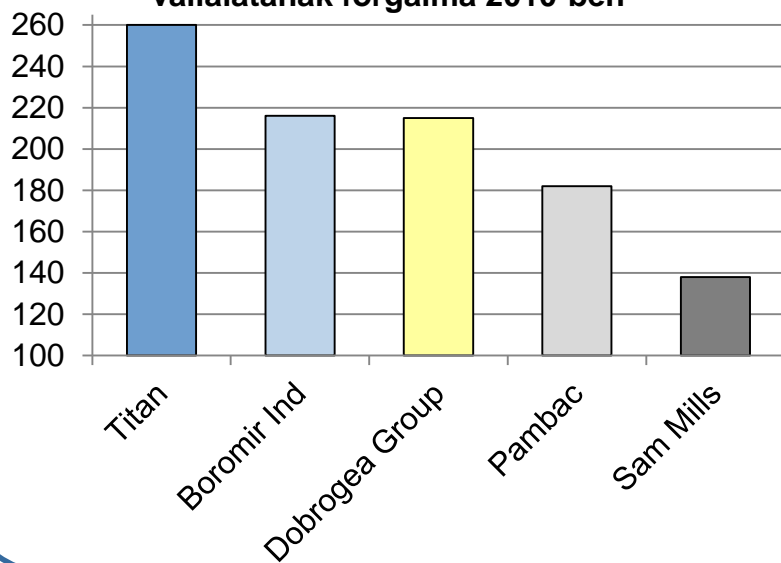
Gabona termékpálya

Értékesítési piacok

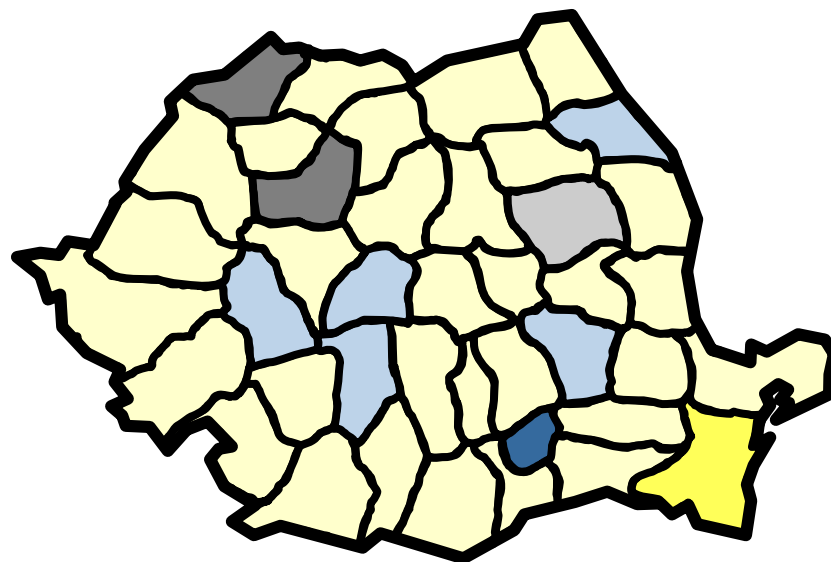
Románia vezető liszttermelő vállalatai

A Román liszt piacot hazai termelők dominálják, az egyedüli külföldi termék, amely jelentősebb részt tesz ki a piacból az a magyar Hajdú liszt.

Románia 5 legnagyobb liszttermelő vállalatának forgalma 2010-ben

Fő székhelyük az országban

2009-ben a legnagyobb 5 liszttermelő (**Baneasa, Boromir, Dobrogea Group, Pambac** és **Titan**) a teljes piac **70%-át** fedték le. A fogyasztók a liszt vásárlás terén nagyon márkahűek más típusú árukhoz képest. Először kiprobálják a bizonyos lisztet és ha megvannak vele elégedve rendszeresen vásárolják.

Márkák szerinti feloszlás:

Védjegy típusú márkák

Liszttermelő vállalatok márkái

Saját márkák

Retailerek márkái: legfontosabb az alacsony ár

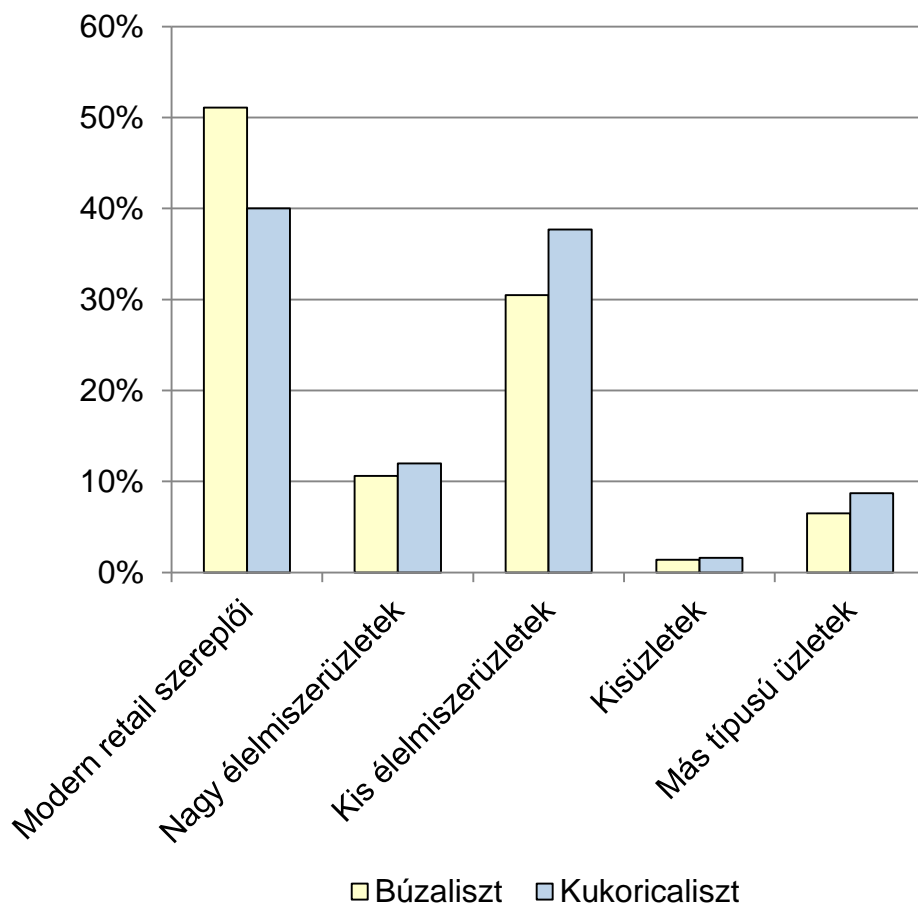
Ismeretlen márkák

Kistermelő vállalatok márkái

Búza- és kukoricaliszt értékesítési csatornái

A modern retailerek előnyt élveznek a búza- illetve kukoricaliszt értékesítésében, mivel nagyobbak a promóciók, jobb az üzletben való elhelyezés és nagyobb mennyiségben vásárolnak a fogyasztók.

Üzlettípusok szerinti értékesítés Romániában 2009-ben

Búzaliszt illetve kukoricaliszt vásárlásakor a modern retail szereplői kedvező helyzetben vannak, mivel kedvezőbb áron tudják értékesíteni termékeiket és nagyobb a választék.

A vásárlók a búzalisztet 51,1%-ban, kukoricalisztet pedig 40%-ban vásárolnak modern retail-szereplőktől. Második helyen a kis méretű üzletek állnak amelyekből inkább kis mennyiségben de gyakrabban vásárolnak a fogyasztók.

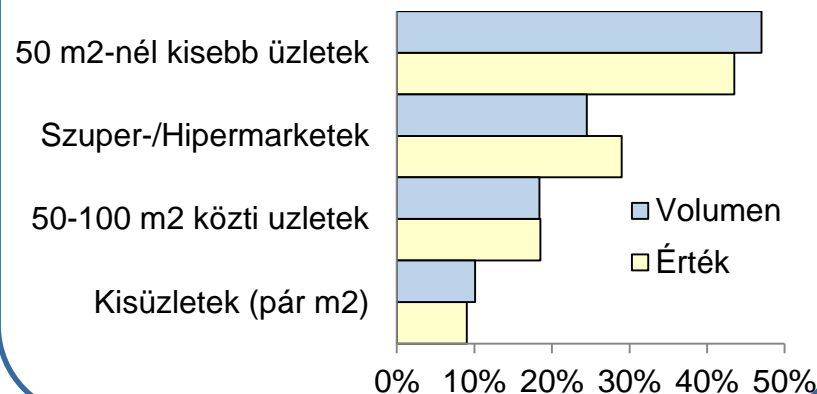
Románia kenyér piacának helyzete

A Vel Pitar, Boromir, Trans Agape és a Harmopan, Románia négy legfontosabb péksége közel 30%-os piaci részesedéssel rendelkezett 2009-ben.

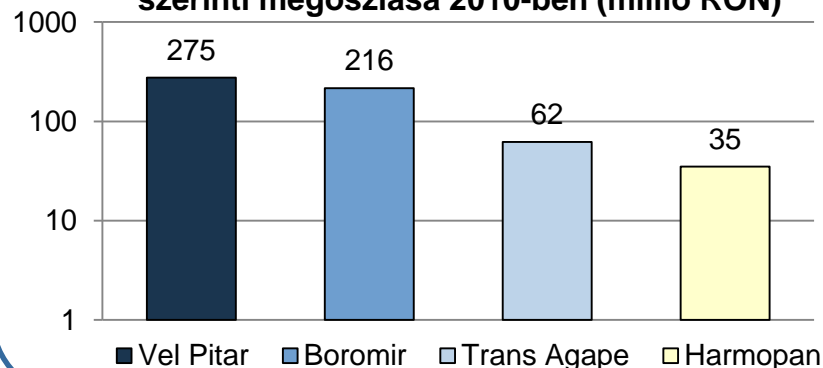
Románia kenyér piac ismertetése számokban:

- Kenyér piac volumene: több mint **2 millió tonna**
- Kenyér piac értéke: több mint **1 milliárd euró**
- Éves egy főre eső fogyasztás Romániában: **108-110 kg**
- EU éves átlagfogyasztás: **78-80 kg/fő**
- Romániában az ÁFA a kenyérré 24%, míg az EU-s tagállamokban 5-7%
- **83%-a** a romániaiaknak fogyaszt **fehér kenyeret**
- A **fekete kenyeret 22%-a** fogyasztja a nőknek, míg a férfiaknak csak **16%**.
- Szeletelt kenyér értékesítése 2007 után növekedni kezdett

Kenyér értékesítése üzlettípusok szerinti 2009-ben

Románia legfontosabb pékségeinek forgalom szerinti megoszlása 2010-ben (millió RON)

A Vel Pitar, Boromir, Trans Agape és Harmopan pékségeknek piaci részesedésük közel 30%-os volt 2009-ben. Dobrogea Grup, Titan illetve a Pambac három nagy vállalatnak a forgalma meghaladta a Trans Agape és Harmopan forgalmát viszont ezeknek a vállalatoknak nem a kenyér értékesítésből származik a legnagyobb forgalmuk hanem különböző tésztafélék, liszt, fagyasztott pékáruk, müzlik, kekszek, toastok és sok más hasonló termékből összesen.

Pékáru termékpálya stratégiája

A piaci részesedés növelése és nyereség maximalizálása érdekében a pékségeknek alaposan ki kell dolgozniuk a termék-, ár-, értékesítés és promóciós stratégiájukat.

Termékstratégia

- **Termék diverzifikáció:** tekerecs, rolád bevezetése (pl. Vel Pitar); pánkok, kiflik bevezetése (pl. Boromir)
- **Választék fenntartása** friss kenyér és tészta félék esetében
- **Termékválaszték megújítása** új termékek bevezetése által
- **Minőség megőrzése** a legjobb minőségű alapanyagok használatával

Árstratégia

Románia nagy pékségei esetén az árstratégia célkitűzései, egyaránt rövid- és hosszútávot figyelembe véve vannak meghatározva. A hosszútávú célok a piaci versenyképesség fokozását és új fogyasztók megnyerését tűzik ki célul, a rövidtávúak pedig az forgalom mennyiségének maximalizálását.

Az új termékek bevezetésére kétféle stratégiát alkalmazhatunk:

- **magas ár stratégiája:** általában az új termékek bevezetésekor, a reklámköltségek fedezése érdekében
- **alacsony ár stratégiája:** általában a nagy mennyiségben fogyasztott termékek esetén (pl. kenyér)

Értékesítési stratégia

- **piac legszélesebb lefedése**
- **értékesítési mennyiség maximalizálása, felmerülő költségek minimalizálása**
- **elérhetőség** biztosítása minél nagyobb számú fogyasztónak
- **márka ismeretség** elismerése minél nagyobb számú fogyasztó esetében
- közvetítők támogatása annak érdekében, hogy a termékek minél **jobb minőségben** jussanak el a végső fogyasztóig.

Promóciós stratégia

Két fő cél:

- A cég, brand és termékek **elismerésének növelése**
- Versenytársakkal szembeni **elkülönülés**

Eszközök:

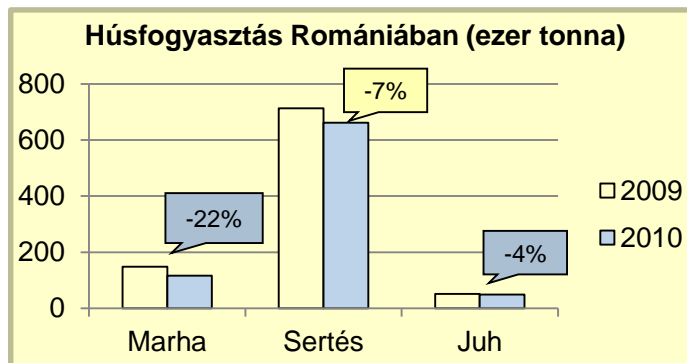
- **Reklám:** TV-, rádióreklámok, újabban különféle kampányok rendezése (pl. Vel Pitar)
- **Rendezvények és kiállítások:** fogyasztókhöz való közeledés, új és tradicionális termékek kostolása
- **Versenyek rendezése:** fogyasztók meglepése és az érdeklődésük felkeltése
- **Bemutató site:** a cég és termékek ismertetése, gyorsan és relatív költségmentesen

---

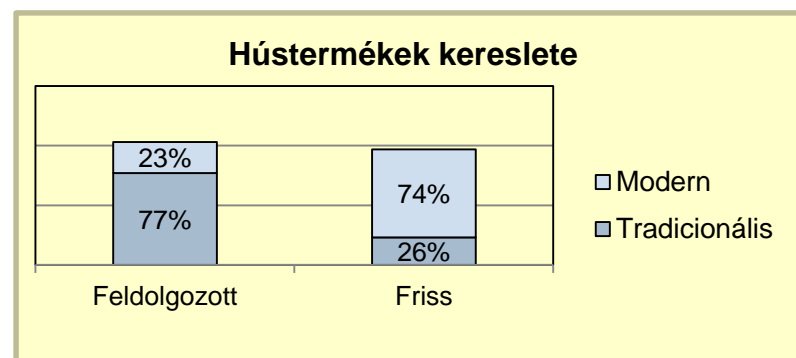
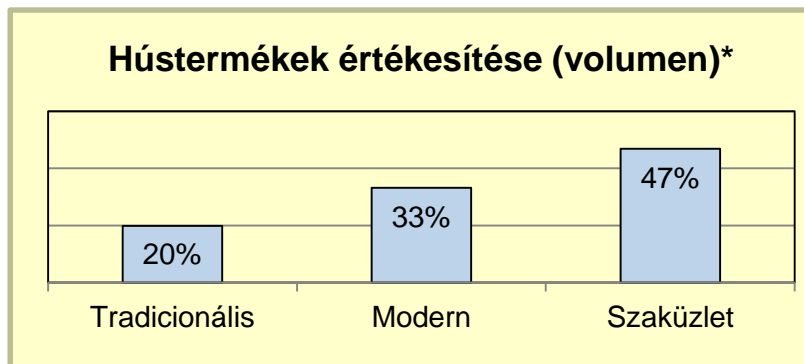
Hús termékpályák Értékesítési piacok

Hústermékek értékesítése

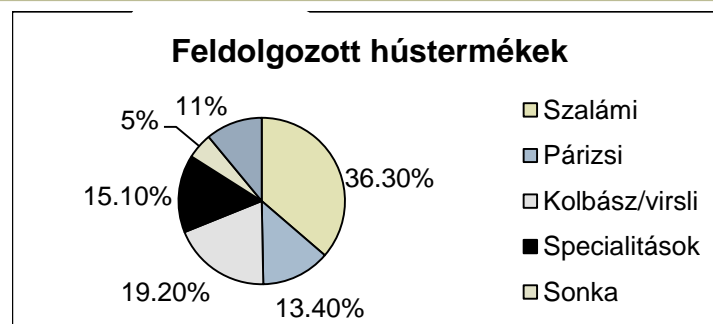
A friss termékek értékesítésekor döntő szerepet játszik a modern retail, míg a feldolgozott hústermékek leginkább a tradicionális üzletekben kerülnek eladásra.

- A piac árérzékenysége miatt 2010-ben átlagosan **11%-al csökkent** a húsfogyasztás.
- A **vásárlók 49%-a áttért** a közép kategóriájú (10-14,99 Ron/kg) termékekről a **gazdaságos termékkategóriákra** (15-19,99 Ron/kg).

- A tradicionális és szaküzletekben üzletekben az esetek **92%-ban a kisebb adagokban kimért termékeket** vásárolják.
- A friss termékek esetében **90%-ban a védjeggyel ellátottat** vásárolják.

* 2010-es adat

Értékesítési stratégia

A marha- és sertéshús esetében a legjövedelmezőbb egy nagy méretű integrált vállalat létrehozása, amely nagy mennyiségben tud gyártani a legfontosabb termékkategóriákból.

Nagy méretű húsfeldolgozó üzem

- Méret: 15 ezer m²
- Alkalmazottak száma: 1400 fő
- Napi kibocsájtás: 100-300 t hús termék
- Átlag 100 millió euró bevétel

Saját vágóhidak

Kapacitása: **400 sertés/nap, 100 marha/nap**

Saját farmok

- 20 ha, **100 ezer sertés, 1200 marha**

Lefedettség

- Országos szintű
- 752 db modern retail
- 8 ezer db tradicionális és szaküzlet

- Egy nagy méretű gyár **több mint 8%-át** ki tudja elégíteni a román húspiacnak.
- Több mint 100 típusú termék gyártása lehetséges, mindhárom termékkategóriát lefedve (prémium, közép és gazdaságos).
- A modern kereskedelemben a bevált **promóciók a 2+1-es** termékcsomagolások.
- Fontos a **védjeggyel** ellátott termékek gyártása a különböző terméktípusok esetében.
- Saját szaküzletek létrehozása az ország több pontján.

- A juhhús esetében erőteljes szezonális hatása a keresletre, hiszen március és április hónapok alatt vásárolják meg a termékek szinte 100%-át.
- A feketepiac kiterjedt ezen termékek esetében.

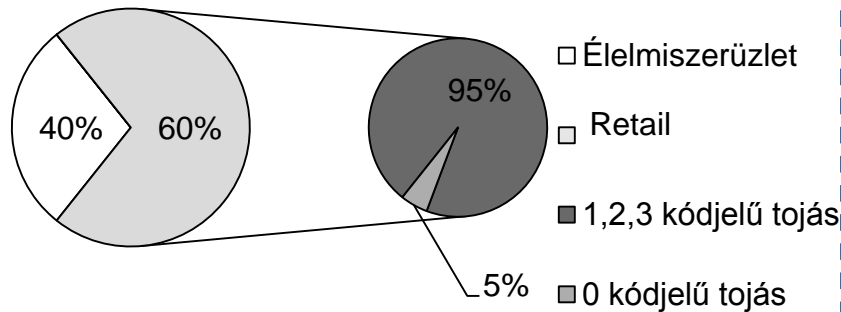

Tojás termékpálya Értékesítési piacok

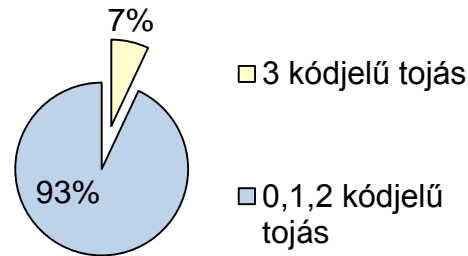
Tojás értékesítése retail hálózatokban

Az olcsó lengyel import tojások mellett, amit dömping áron értékesítenek, a retailerek saját márkát vezetnek be.

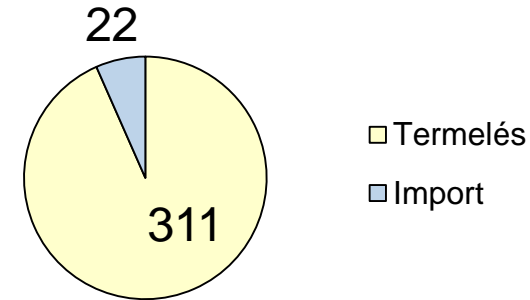
Tojáseladás megoszlása értékesítési csatornák szerint Romániában (2009;%)

Tojástermelés Romániában a broiler tartás szerint (2009;%)

Románia össztójástermelése és importja(2009;1000t)

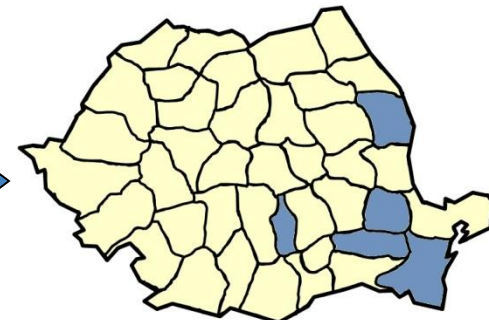
A retail üzletláncokban értékesített tojásmennyiség 95%-a nem öko tojás, míg a Romániában termelt tojás mennyiségének csupán 7%-a származik ketrecbe zárt broilertől. Ez azt jelenti, hogy **túlnyomó részt import termékeket, vagy gyengébb minőségű tojásokat** találhatunk meg az üzletláncok polcain, de ha figyelembe vesszük a 2009-es év import és a hazai termelés arányát(ami alacsony), akkor észrevehető, hogy nem csak import termékek találhatóak meg a polcokon, hanem a retailerek saját márkájú tojástermelő cégeket hoztak létre.

Import tojás

- ♦ ár
  - ♦ alacsony ár (~0.19 lej)
- ♦ származási hely
  - ♦ főként Lengyelországból, ezeket dömping áron kerülnek értékesítésre
- ♦ minőség
  - ♦ 3-as kódjelű

Romániában termelt tojás

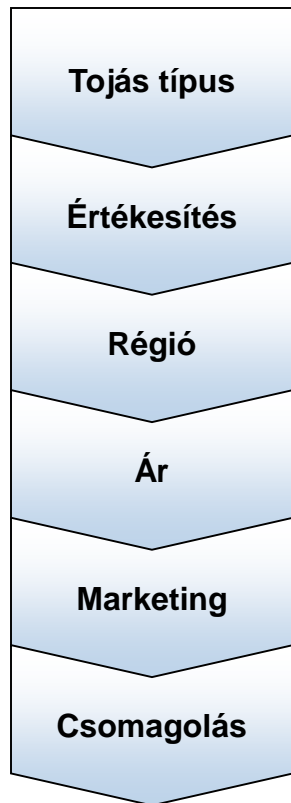
- ♦ import tojástól magasabb ár
- ♦ a termelés kétharmada egymáshoz közeli régiókra koncentrálódik; egyes retailerek saját márkát vezetnek be(pl. Carrefour)
- ♦ a tojások 93%-a nem ketrecbe zárt broilertől származik

Stratégia

Tojás automaták bevezetése egy lehetséges értékesítési megoldás a kis- és közepes tojástermelők számára piaci előny kiépítésére.

Kis és közepes méretű termelők

- ♦ 0 kódjelű tojás
- ♦ Tojás automatákon keresztül
- ♦ Kolozsvár, mint értékesítési csomópont
- ♦ 0,4 RON
- ♦ Tradicionális, biotermékek név alatt
- ♦ Csak 6 és 10 darabos kiserelésben, kiküszöbölve ezáltal a termékvesztéséget

- ♦ 15.000 eurós beruházás szükséges
- ♦ 39.900 lejes NPV egy éves beruházás esetén
- ♦ Kolozsvári lakosság előnyben részesíti a tradicionális termékeket
- ♦ Nagyobb árrés gyakorolható az értékesítési csatorna rövidülésével

A befektetés helyszíne:
Kolozsvár
Napi 2000 értékesített tojás

Első tojás automata megjelenése

A román tojástermelés 2/3-a ide koncentrálódik

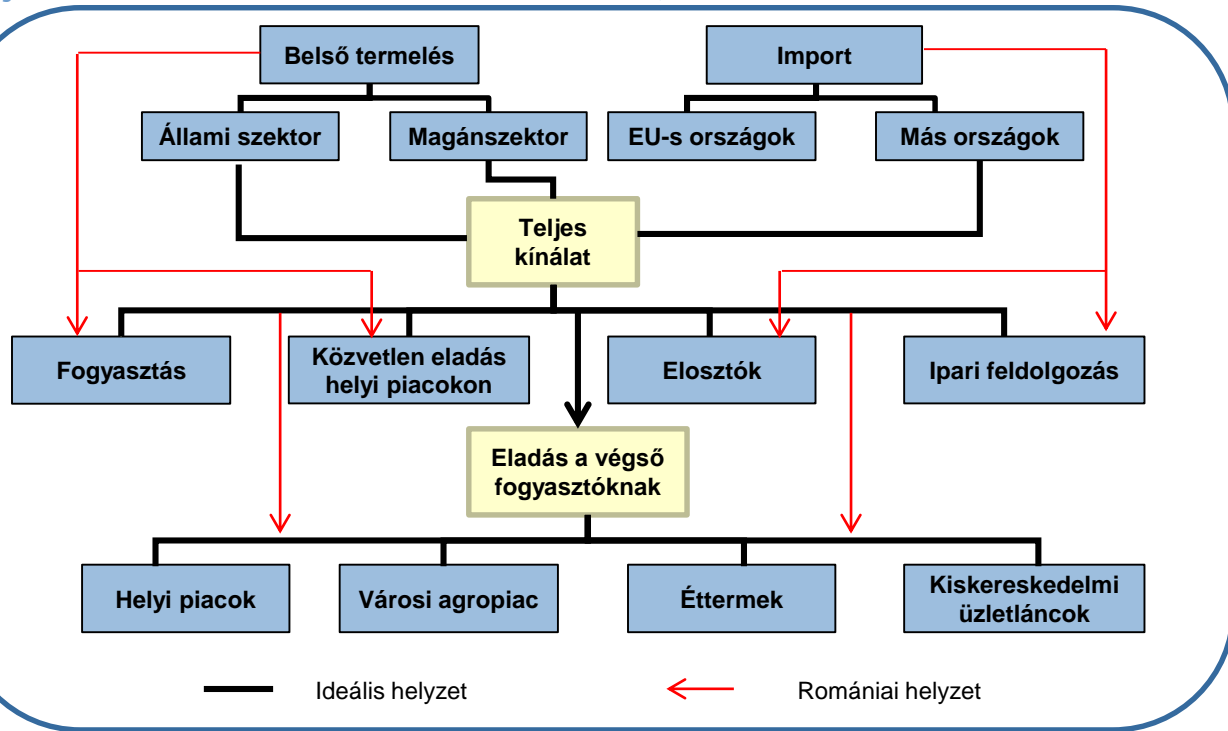
Automata ára	Árbevétel 2000 tojás/nap	Termelési költség	Szállítás költsége	Üzemeltető bére
64.500	292.000	182.500	2.300	2.800

Zöldség, gyümölcs termékpályák Értékesítési piacok

Zöldségek, gyümölcsök értékesítése

A zöldség, gyümölcs termékpályákra egyaránt jellemző a nem megfelelően kialakított disztribúciós hálózat, valamint az, hogy nincs egy jól működő raktározási és feldolgozó rendszer. Erre megoldást jelenthet a közös raktárak kialakítása, illetve a közös értékesítés a kistermelők esetén.

A belső zöldség és gyümölcs termelés **közel 60%-át még mindig a farmokon**, vagy szervezett városi piacokon értékesítik.

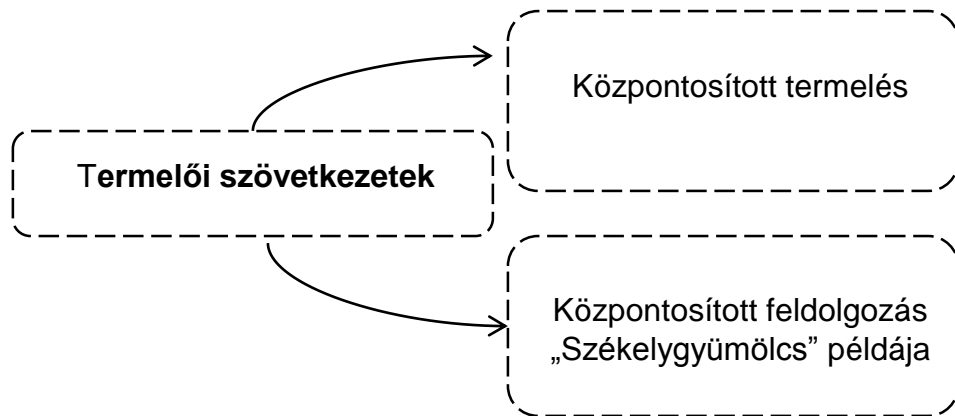
Csökken a farmokon való értékesítés aránya, és egyre nagyobb igény van a **szervezett értékesítésre**.

Üzletláncok megjelenése, megváltozott fogyasztói igények (csomagolt, címkézett termékek amelyek jobb minőséget és biztonságosabb termékeket sugallnak)

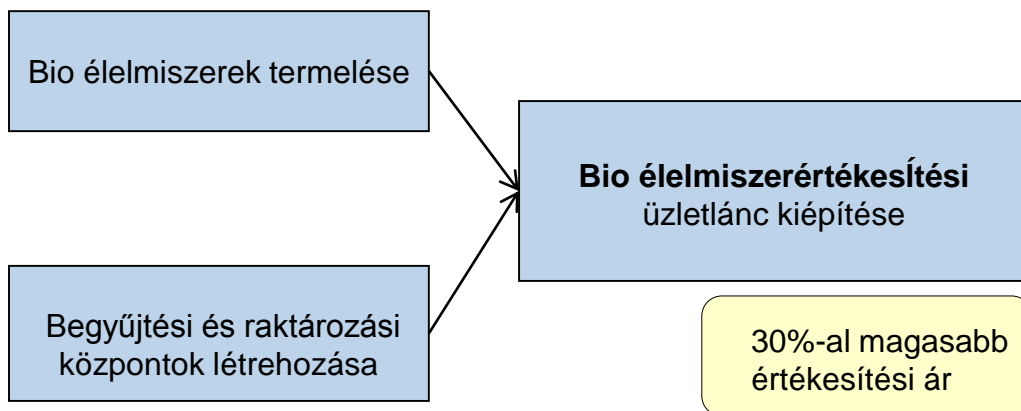
- Egy hatékony piaci információellenőrző rendszer hiánya, amely által könnyen felül lehetne vizsgálni a piaci igényeket és trendeket, amely jobb alkalmazkodást eredményezne
- Termelői szövetkezetek hiánya
- Nagyon széttördelt elosztási rendszer, a farmon történő eladás gyakorlata
- Technikai eszközök hiánya a begyűjtésre, kiválasztásra, csomagolásra, raktározásra és szállításra
- A termelés alacsony koncentrációja és a begyűjtési központok hiánya

Lehetséges megoldások

A gyümölcs és zöldség termelés ,értékesítés egy hatékony formája a termelői szervezetekben való együttműködés valamint biotermékek termesztése és ezek magasabb áron való értékesítése.

2010-ben a gyümölcs és zöldség konzervek becsült piaca 300 ezer t volt, aminek több mint fele import termék. A konzerv eladások több mint 50%-a szupermarketeken és nagy üzletláncokon keresztül történik.

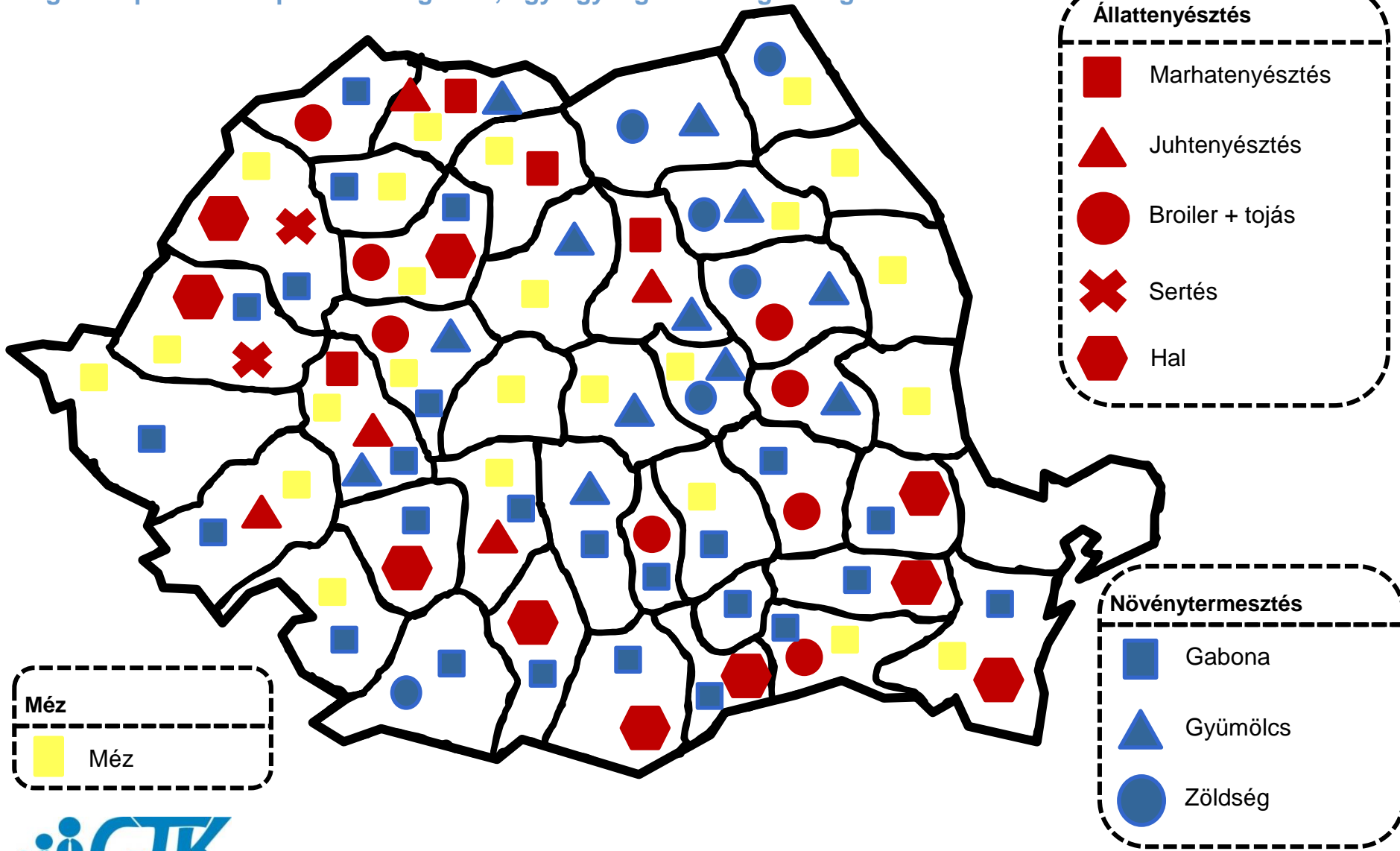

30%-al magasabb értékesítési ár

Romániában a bioélelmiszer fogyasztás csupán 1%-a a teljes fogyasztásnak, ellenben a tendencia növekvő

Stratégiaileg kiemelkedő területek

Az ágazatok potenciáljának - megyék szerinti - eloszlásából kiderül, milyen térségekben szükségesek az ágazat-specifikus lépéseket megtenni, egy egységes stratégia megvalósításáért.

Mellékletek

Gabona termékpálya

Gabonaárak kialakulásának okai

A gabonaárak megemelkedésének egyik fő oka a befektetési alapok és a bankok által előidézett spekuláció, melynek eredményeként 2010 júniusa és decembere között élelmiszer vásárlás átlagos költsége 32%-al növekedett.

Búza

A spekuláció következtében az elmúlt 6 hónapban a búza ára 70%-al növekedett, míg a világszinten a tartalékok mennyisége nem változott számottevően.

Kukorica

A kukorica készletek 20 millió tonnával csökkentek, és árban szinte megduplázódtak az elmúlt szezonhoz képest, ez a növekedés tovább fog tartani, előrejelzések szerint.

Az élelmiszerpiac deregulációjával a spekulációnak teret adtak, így kialakult buborék hatása a fejlődő országokban érződött a legerősebben. Míg 2002-ben a szabályozatlan kereskedelem mértéke 0.77 trillió dollár volt, tavaly ez a szám már a 8 trillió dollár határán mozgott, aminek az eredménye sok (pl. Észak-Afrikai) országban az élelmiszerválság lett. Oroszország is részese a válságnak, hiszen annak ellenére, hogy 33%-át a termelt búzájának elvesztette, a készleteiből ezt pótolni tudta volna, ennek ellenére – multinacionális cégek hatására – gabonaexport-tilalmat hirdetett.

A fő okok

Bioüzemanyagok

A kereslet nagymértékű növekedése

Kereskedelmi döntések

Exportra vonatkozó megszorítások

Spekulációs felvásárlások

A „buborék” kialakulásának okozói

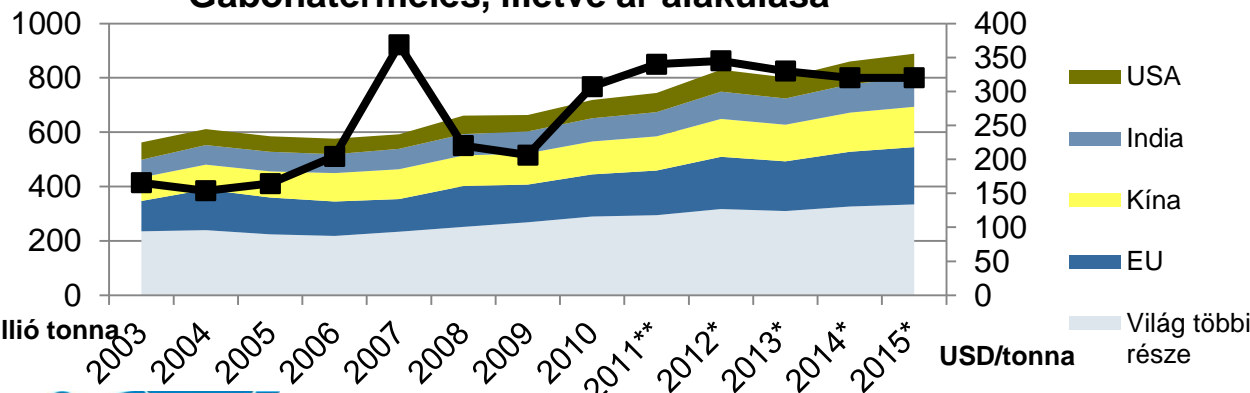
Függőség más iparágaktól

Az olajipar áraitól való függőség

Időjárás változása

A szélsőséges hőmérsékletek miatt csökkent a jó minőségű gabona mennyisége

Gabonatermelés, illetve ár alakulása

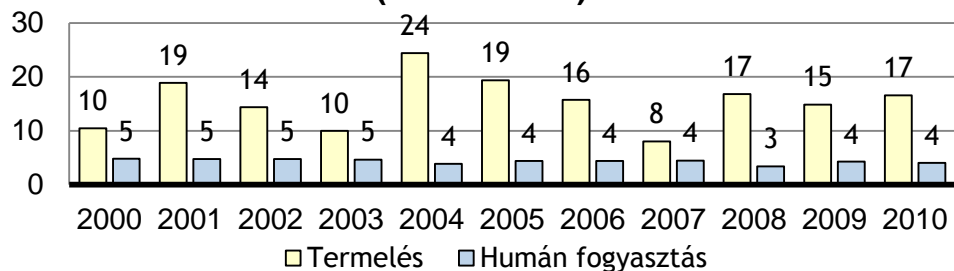
* előrejelzések szerint

** 2011. januári adat

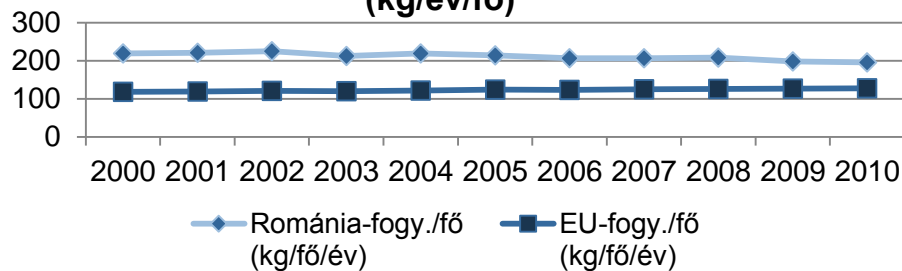
Termelési és fogyasztási adatok

A romániai gabonafogyasztás alakulása stabil, a termelés volatilitása viszont nagy az időjárástól való függőség miatt, viszont a termelékenység növekedésével tovább nőhet az export mennyisége.

Gabona-termelés és -fogyasztás Romániában 2000-2009 (millió tonna)

Egy főre jutó gabona-fogyasztás 2000-2009 (kg/év/fő)

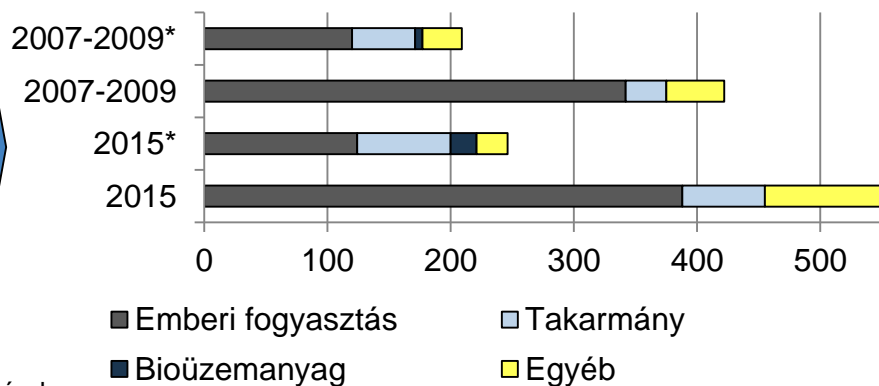

A gabonafogyasztás esetén a romániai átlag majdnem kétszerese az EU-s 100 kg-s egy főre jutó fogyasztásnak ennek ellenére a belső termelés messzemenően ki tudja elégíteni a lakosság igényeit. A statisztikákban nem szereplő gabona értékesítés aránya 40%, melynek egy része az önfenntartó farmoknak tulajdonítható, akik átlagosan termelésük 25%-át értékesítik.

A gabonatermelés növekedésnek indult ez az **termelés/hektár hozamának növekedése okozta**. A búza esetén ez 15.8%-os növekedés, zabnál 7.2%, árpa esetében 11.1%, a kukorica esetén pedig a legnagyobb ütemű növekedést regisztráltak, 19%-ot.

A fogyasztást érintve az etanol, és egyéb bioüzemanyagok iránti kereslet tovább nő, ami meghaladja majd az **összfogyasztás ¼-edét**. Évről évre a világtermelés több, mint 13%-al nő. Ezért is nő folyamatosan a kereslet.

Gabonafogyasztás felépítése (millió tonna)

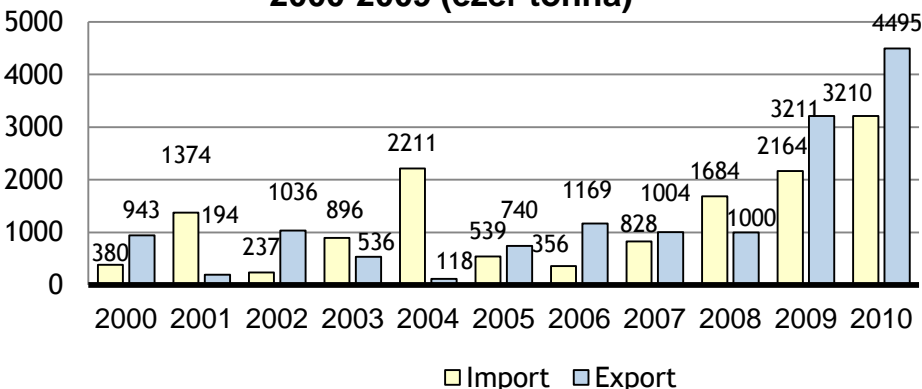

* Az EU-ban átlagos farmméret alapján meghatározott árak

Kereskedelmi adatok

A rendelkezésre álló potenciálok segítségével Romániának meg kell erősítenie exportőri pozícióját és csökkentenie kell az importot, hiszen a belső fogyasztást teljes mértékben ki tudná elégíteni hazai gabonával.

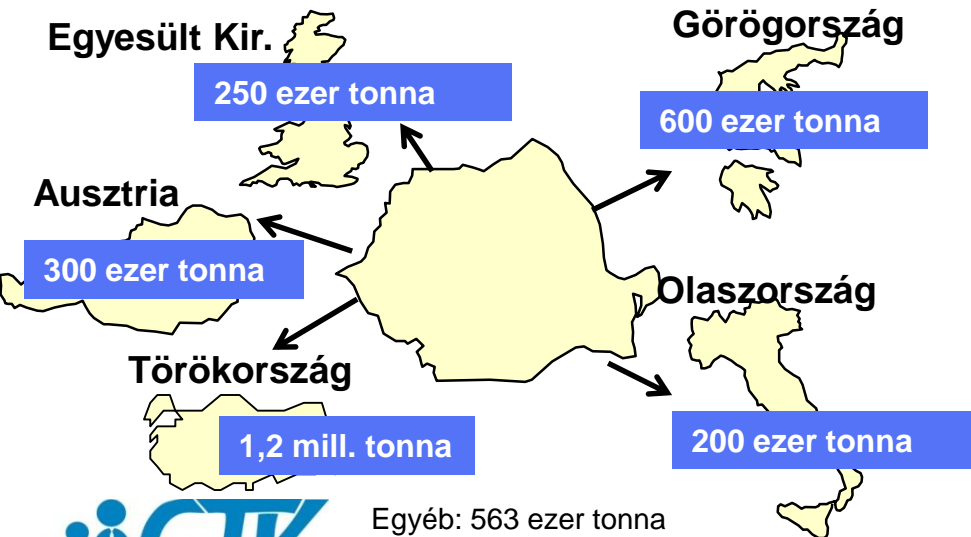
**Gabona-import és -export Romániában
2000-2009 (ezer tonna)**

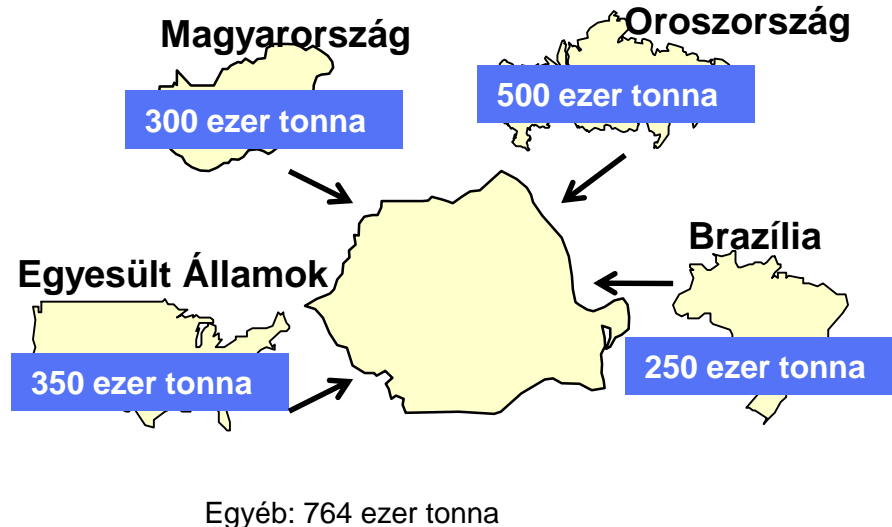
A termelésre jellemző erőteljes volatilitás következtében Románia nem tud stabil nettó exportőri pozíciót kialakítani és megtartani annak ellenére hogy rendelkezik az ehhez szükséges potenciállal

- Az elmúlt öt év átlagát tekintve Románia nettó exportőr a gabona területén, bár ez a pozíció nem stabil és megerősítésre szorul;
- A 2005-2009-es külkereskedelmi mérlegek átlaga alapján az export mennyisége 62%-ot, míg az importé 38%-ot tett ki;
- 2009-hez képest 2010-ben 40%-al nőtt az export mennyisége

Románia legfőbb export-célpontjai (2009)

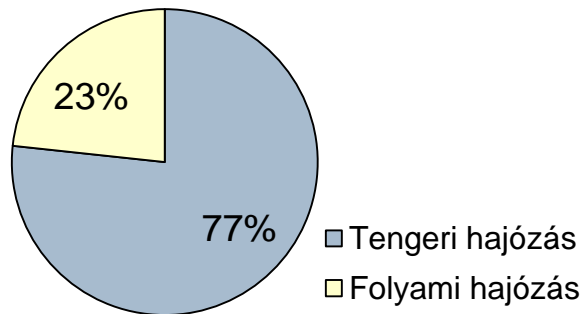
Románia legfőbb import-forrásai (2009)

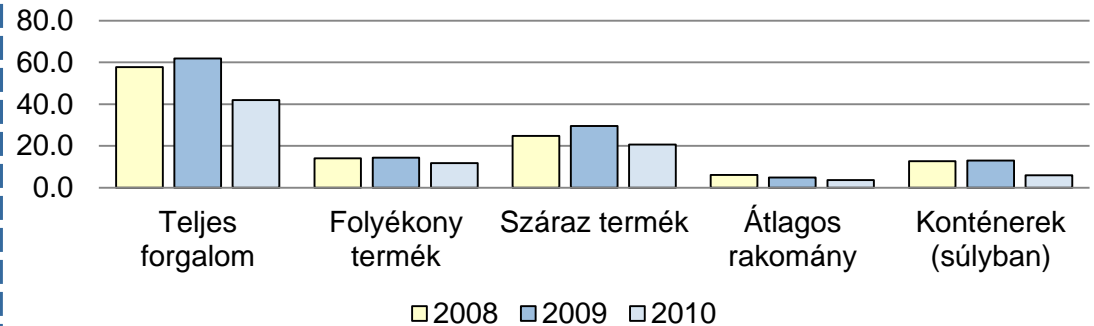
A konstancai kikötő

A konstancai kikötő bővítése, fejlesztése jelenleg is folyik, ennek ellenére sokkal nagyobb forgalmat is lebonyolíthatna, köszönhetően nagy a kihasználatlan potenciálnak.

A kikötő forgalmának szerkezete

A kikötőben megforduló rakomány szerkezete (millió tonna)

Általános tudnivalók

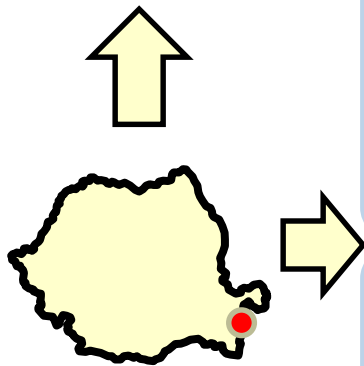
A kikötő 3926 hektárt foglal magában, 1,313 hektár föld, 2613 hektáron víz található. A Konstanca-i kikötő kedvező földrajzi helyzetét és fontosságát hangsúlyozza a tény, hogy itt kapcsolódik a két pán-európai közlekedési folyosó. A kikötő éves kapacitása rakományok kezelésére 100 millió tonna.

Jelenlegi helyzet

A teljes áruforgalom 2010-ben a román tengeri kikötőben 47 millió tonna volt, 2009-hez képest 13,21%-os növekedést regisztrált. A legjelentősebb növekedés a színesfémek és törmelék (365,3%) területén történt. E mellett állattenyésztés és vegyipari termékek területén történt mennyiségi bővülés, míg a gabonafélék forgalma csak 15,7%-al növekedett.

A jelenlegi tervekkel ez a kikötő válhat a Európa és Kelet-Ázsia legfontosabb kereskedelmi csatornájává.

A fejlődést hátráltathatja a vasúti, közúti továbbszállítás gyenge minősége, elérhetősége és az illegális alkalmazottak magas száma.

A kikötő lehetőségei, fejlesztése. Beruházások

Külföldi tőke bevonásával egyre több fejlesztést végeznek a kikötőn, ennek ellenére a kihasználtság nem megfelelő és sok tervezett beruházás áll finanszírozás hiánya miatt.

Üzleti lehetőségek

A nyugati országok és az USA is érdekelt a román kikötő fejlesztésében, ezért a vasúti és közúti infrastruktúra fejlődésével nagyméretű beruházások megkezdését tervezik. **Nagy-Britannia is erős partnerséget** szeretne kötni Romániával ez ügyben. Az intermodális szállítás megteremtésére helyi vállalatok szükségesek, hogy megteremtsék a környezetét az említett külföldi beruházásoknak.

WATERMODE projekt

A projekt célja egy multimodális környezet megteremtése a jelenlegi rakfelületekhez. A projekt partnerei közé sorolhatóak vállalatok és állami szervek is, legfőbbek: Ausztria (1 partnerrel) Bulgária (1), Görögország (2), Magyarország (2), Olaszország (5), Szlovénia. A projekt vezetője a Velencei Kikötői Hatóság. A projekt Romániai szakaszának teljes költsége: 3 millió euro amelyet a FEDR 2 millió euróval támogat.

Jelenlegi fejlesztések

- 1. projekt:** a móló befejezése - 1050 m-el való bővítés. A projekt hozzávetőleges értéke: 121 millió euró
- 2. projekt:** Duna-Fekete-tenger csatornában közúti híd építése. Értéke: 30,14 millió euró
- 3. projekt:** a vasúti kapacitás fejlesztése a folyami-tengeri térségben. A 2020-as forgalmi előrejelzések alapján megállapított igénybe vett vasútvonalak kerülnek fejlesztésre. Értéke: 17.600.000 €

Jövőbeli beruházások

Konstanca-Dél híd megépítése fontos fejlesztés a kikötő bővülésének folytatásához, a folyami-tengeri kapcsolat hatékonyabbá tételéhez, és az úthálózattal való összekapcsoláshoz. Ez egy 36,2 millió eurós beruházást igényel.
A kikötő medencéjének mélyítését megcélzó fejlesztés befejezése szükséges projekt (kotrási műveleteket, szemcseszórást). A projekt 40 milliós beruházás, még nincs finanszírozó.

A kikötő nemzetközi fontossága növekszik, ezt alátámasztják a külföldi beruházók tervei

Javasolt a partnerkapcsolatok erősítése, csak így elérhető a forgalom-növekedés

Az Erdéllyel való infrastrukturális összeköttetés nem megfelelő, ezért egyik legfontosabb lépés ennek megteremtése

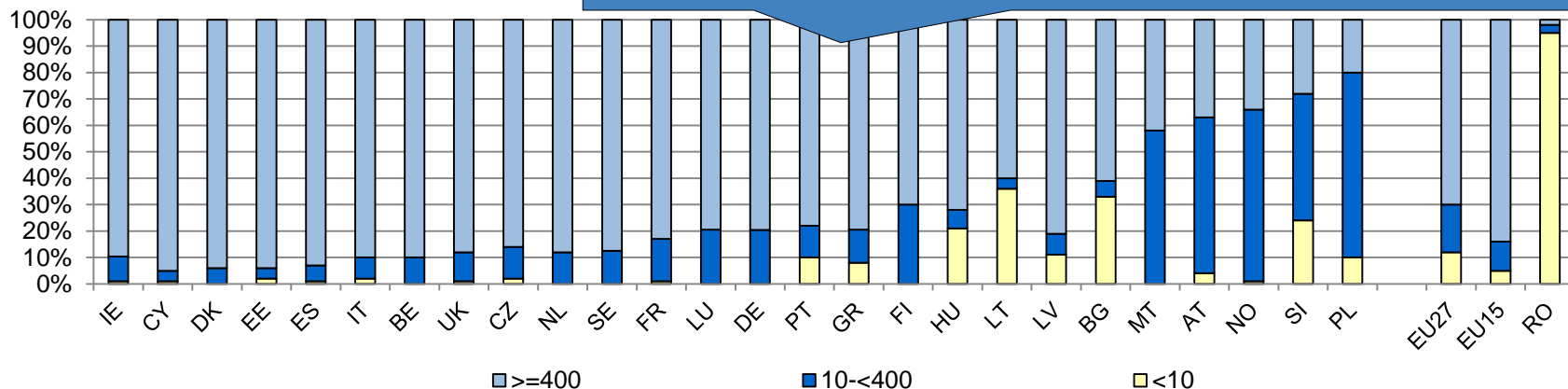

Juhhús termékpálya

Tenyésztés és tipikus farmok

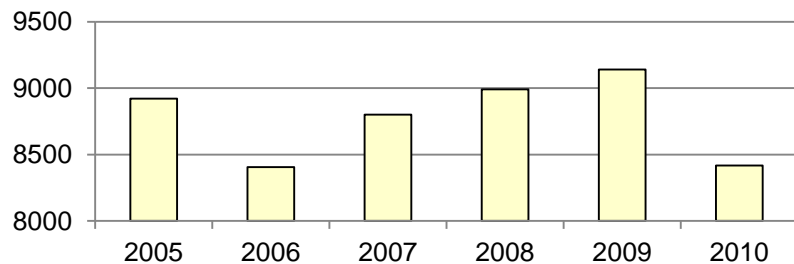
Jelenleg Romániában a kis farmok a legjellemzőbbek, ami nagyon eltér az európai átlagtól, a jövőben a nagy farmok számának lassú növekedése lesz jellemző.

**Farmméretek Európában
2008**

A nyugati és a nagy juhtenyésztő országokban a jellemző farmméret meghaladja a 400 főt, de a Közép-Kelet Európa-i és a Romániához hasonló földrajzi adottságokkal rendelkező országokban a 10 és 400 fő közötti létszám az elterjedt, míg Romániára a 10 fő alatti létszám jellemző.

**Juhlétszám alakulása Romániában
2005 – 2010 (ezer fő)**

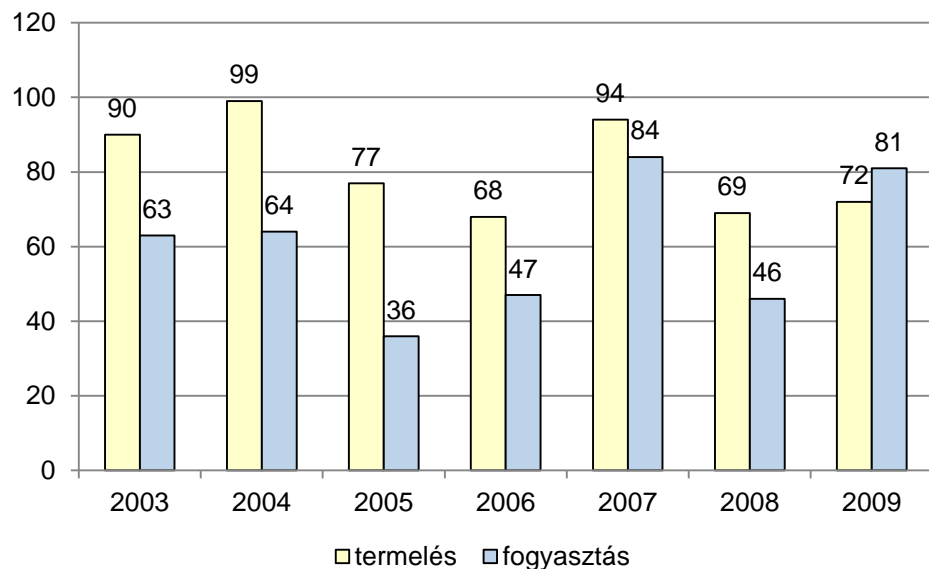

- ♦ Romániában a jellemző farmméret a 7 fős juhfarm, mivel a 700.000 farm 92%-ban a létszám 7 fő alatti
- ♦ A jövőben a juhlétszám mérsékelt növekedése lesz várható, tehát Romániában van potenciál a felzárkózásra
- ♦ Ezért a környező országok jellemző farmméretét követve, a vállalkozás szempontjából jövedelmező farmméretek kialakítása szükséges, akár vegyes farmok létrehozásával is (vegyes juh- és kecskefarm -150 fő)

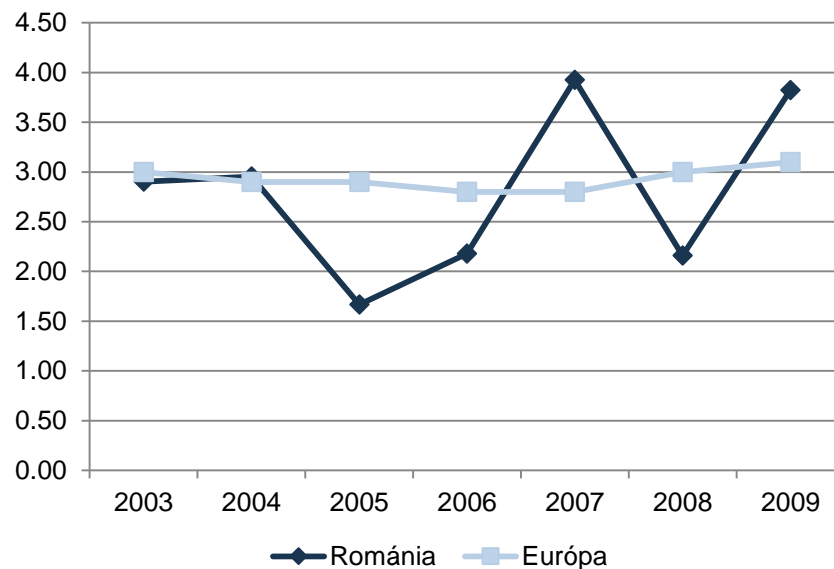
Termelési és fogyasztási adatok

A romániai lakosság nem stabil juhhús fogyasztó, gyakorlatilag a húsvéti időszak fogyasztása határozza meg az éves összfogyasztást, melyet a pillanatnyi árak nagymértékben befolyásolnak

Juhhús termelés és fogyasztás alakulása - 1000 t

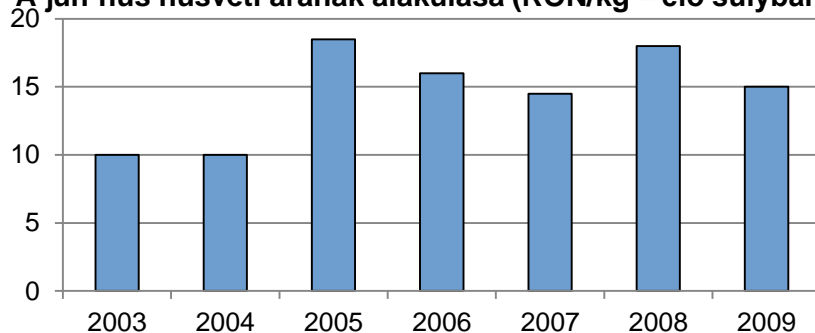

Egy főre jutó juhhús fogyasztás - kg/fő/év

- A juhhús fogyasztás szezonálisága miatt a Húsvétkor alkalmazott árak alakulása határozza meg a lakosság fogyasztásának nagyságát
- Ezért a húsvéti ár ingadozásainak köszönhető a fogyasztásra jellemző nagy volatilitás az évek folyamán, mivel a juhhús fogyasztás 50%-a Húsvétkor valósul meg
- Az ár alakulását a kereslet és kínálat, a termelők költségei, a takarmány (tehát közvetlenül a gabona) ára és a fekete gazdaság befolyásolja

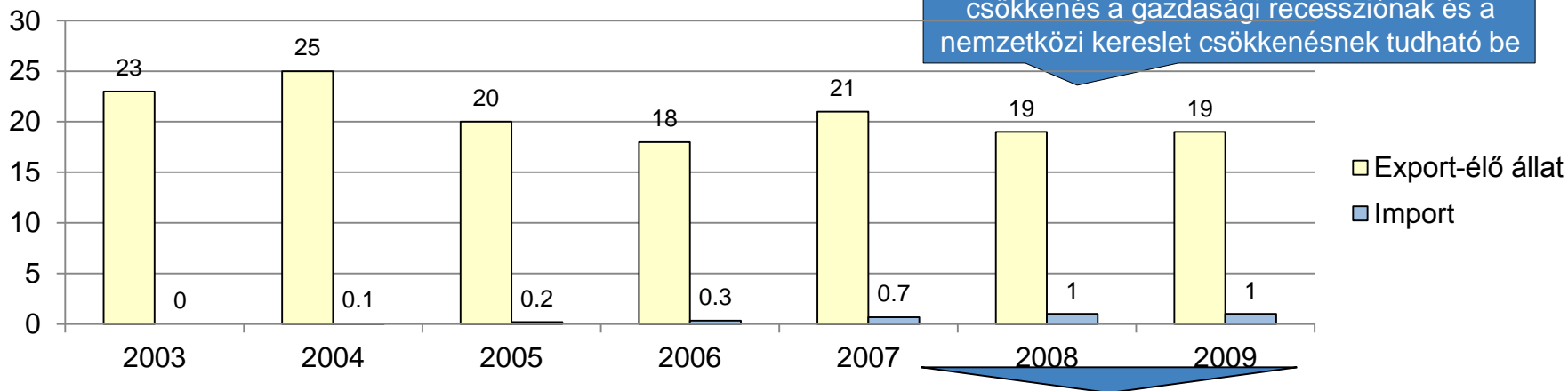
A juh-hús húsvéti árának alakulása (RON/kg – élő súlyban)

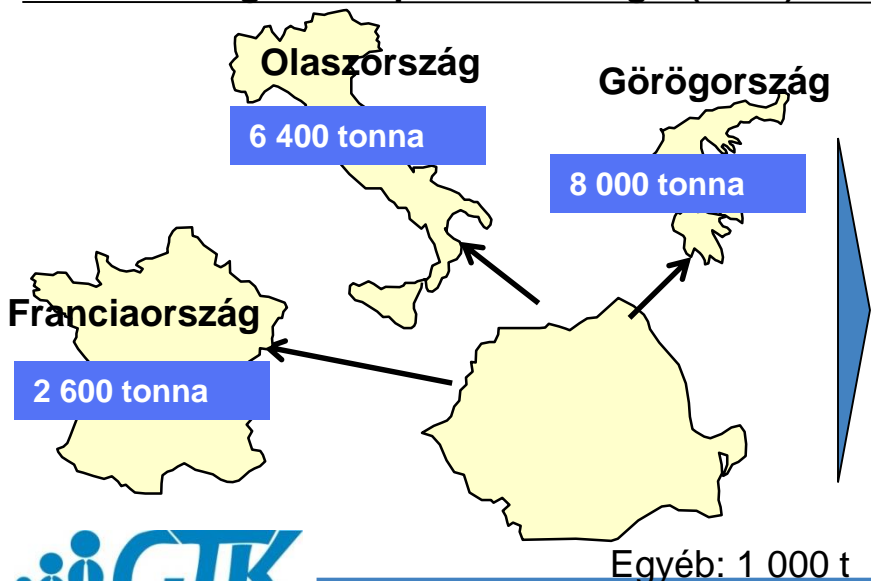
Kereskedelmi adatok

A marhahúshoz hasonlóan a bárányhús-feldolgozók is hiányoznak, így a romániai bárányhús nagy része a nagy juhhús-fogyasztó országokba kerül élőállat formájában

Juhhús kereskedelem alakulása – 1000 t

Románia legfőbb export célországai (2009)

- Románia, bár az elmúlt évek folyamán több juhhúst termelt, mint fogyasztott, ennek egy része importált juhhús, mivel a feldolgozás hiánya miatt a juhok élőállat formájában kikerülnek az országból;
- A legfontosabb importáló országok: Görögo., Olaszo. és Franciao.,
- Románia 2010-től kezdődően újra exportálni fog jelentős mennyiségeket Szíriába és Jordániába, ahova a juhhús feldolgozott formában kerül ki.
- Az Országos Állategészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Hatóság külön engedélyre van szüksége a vágóhidak részére az arab országokba való húsexport lebonyolításához, a muszlim szokások tiszteletben tartása végett.

Juhhús feldolgozás

Jelenleg Románia nem rendelkezik elegendő juhhúsfeldolgozásra szakosodott vágóhíddal. Az export növelése érdekében új vágóhidak építésére van szükség.

- A feldolgozott juhhúst vizsgálva Romániában körülbelül 15-20%-os hiány van a fogyasztási igényekhez mérve
- 2008-ról 2009-re a vágóhidakban feldolgozott disznó és baromfi félék száma növekedett, míg a juhfélék száma csökkent.
- **2010-re azonban erőteljes javulást mutatott a szakosodott vágóhidakban feldolgozott juhhús mennyisége de még mindig elenyésző az összfeldolgozáshoz viszonyítva.**
- Ez az alacsony arány annak tudható be, hogy nagyon kevés ilyen vágóhíd van; ezen kívül sok tenyésztő saját maga dolgozza fel a húst, és így olcsóbban tudja a piacra vinni a késztermékeket.
- Piaci felmérések alapján a vágóhidakban feldolgozott juhhús majdnem kétszeres áron található meg, a saját feldolgozású hússal szemben.

Levágott juh és kecskefélék (2007-2010) - tonna

	2007	2008	2009	2010
Összesen	54.763	65.602	50.975	69.887
Ebből vágóhidakban	1.849	1.857	1.349	2.587

Jól látható, hogy Románia nem rendelkezik elegendő juhvágásra szakosodott vágóhíddal. A belső termelés és a juhok száma növekvő tendenciát mutat, ezért szükséges lenne új vágóhidak létrehozása, amelyek lehetővé tennék a tenyésztőknek a juhok feldolgozását az EU-s normáknak megfelelően. Ezáltal növekedne a magasabb hozzáadott értékű, feldolgozott juhhús exportja.

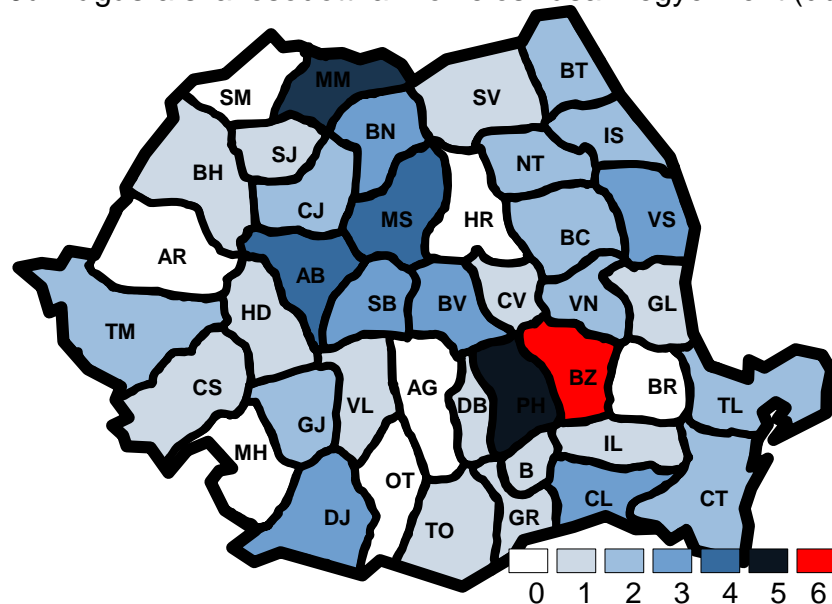
A leghatékonyabb megoldás a megyék vagy tenyésztők szerint csoportosítva, modern és automatizált vágóhidak létrehozása. 2008-ban a CATO (Cooperativa Agricola Transilvania Ovicarm) létrehozott egy a SAPARD által részfinanszírozott vágóhidat, amely 64 tenyésztőt lát el Szilágy megyében. Norvég technológia alapján van megépítve, amely Európaszinten magas színvonalat jelent. A vágóhíd naponta 1600 juhot képes feldolgozni és összesen 50 alkalmazottat vesz igénybe.

A juhhús feldolgozása és a romániai farmok

A juhhúst feldolgozó vágóhidak esetében az utóbbi két évben egy dinamikus fejlődés mutatkozott, azonban még mindig akadnak kérdések Románia esetében a juhhús feldolgozásával

- Jelenleg Romániában 68 olyan vágóhid működik, mely a juhvágásra szakosodott, vagy megfelel a juhvágás feltételeinek. A 2010-es húsvéti időszakban az Országos Állategészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Hatóság 161 további ideiglenes engedélyt bocsájtott ki, azon helyiségeknek, ahol juhvágás bonyolítható le. Ez az engedély a húsvéti időszakban legfeljebb két hétre szólt.
- Ez viszont nem tolerált megoldás EU-s szinten, Románia többször is halasztást kért, illetve engedélyt, hogy ilyen módon áldozzák fel a bárányokat és a hagyományos bárányfeláldozásra.
- Jelenleg több új vágóhid lépett működésbe, illetve felépítés alatt van, s ezen beruházások leginkább az ország északi részén valósulnak meg, Máramaros és Suceava megyékben

Juhvágásra szakosodott farmok eloszlása megyénként (db)

- Mivel a húsvéti időszakban ideiglenesen jóváhagyott helyiségek (piacterek, alkalmi helyiségek nem jelentenek egy elfogadható megoldást a juhok levágására, ezért célszerű lenne bevetni a **mobil vágóhidak rendszerét**, melyek kamionnal könnyen szállítható, moduláris elemekből álló üzemek, amelyek ugyan kisebb kapacitással, de képesek lennének eleget tenni ezen időszakos követelményeinek
- Továbbá biztosítva lennének a megfelelő higiéniai feltételek és egészségügyi vizsgálatok is elvégezhetőek ezen egységekben.
- A mobil vágóhidak használata természetesen elősegítené a kis és közepes állattenyésztők kibontakozását, illetve kezdetleges falusi tömörülések fellendítését is. Ezen modulári üzemek beszerzése az állattenyésztőknek hozzásegítené a nagyobb felvásárlóktól való függőség enyhítésében, valamint az élő állatok szállítási költségeinek a kiküszöbölésére.

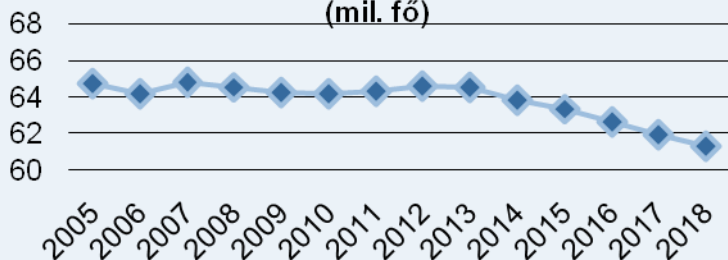

Marhahús termékpálya

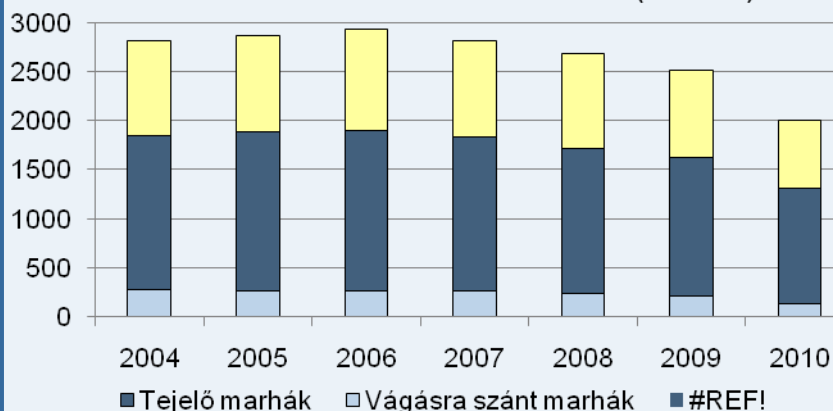
Tenyésztés és tipikus farmok

A hazai marhalétszám csökkenő tendenciát mutat, melynek oka a kisgazdák piacról való gyors kilépése.

Húsmarha létszám alakulása EU27-ben (mil. fő)

Marhalétszám alakulása Romániában (1000 fő)

A folyamatos létszámcsökkenés a kisgazdák alacsony versenyképességének (specializálatlan fajok, kis farmméret) és a szigorú szabályozási környezetnek tudható be.

Átlagos farmméret – külföld

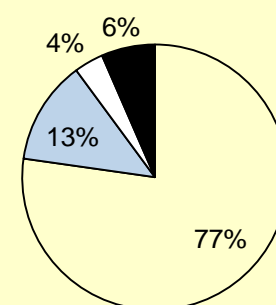
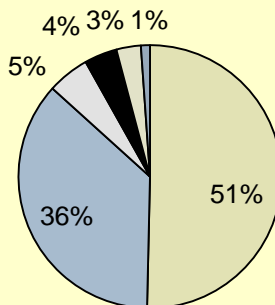
Ausztria	25 (fő/farm)
Lengyelország	20 (fő/farm)

Állatok számának megoszlása farmonként - Románia

Húsmarhák száma (fej)

Tejelő marhák száma (fej)

□ 1-2 fej	□ 3-9 fej	□ 1-2 fej	□ 3-5 fej
□ 10-19 fej	■ 20-49 fej	□ 6-10 fej	■ 11-100 fej
□ 50-499 fej	■ 500 vagy több fej		

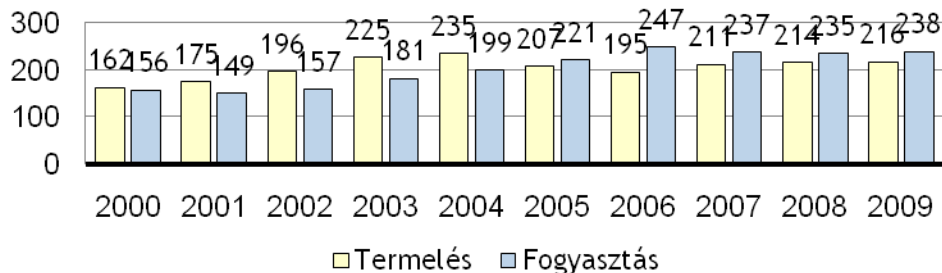

- A hazai farmok 51 illetve 77%-ban 3 fő alatti a marhalétszám, ami elmarad az európai átlagtól
- A környező marhahús-termelő országokat alapul véve, **cél a 20-25 fős farm méret létrehozása**, mely a minőségi húselőállítást tenné lehetővé

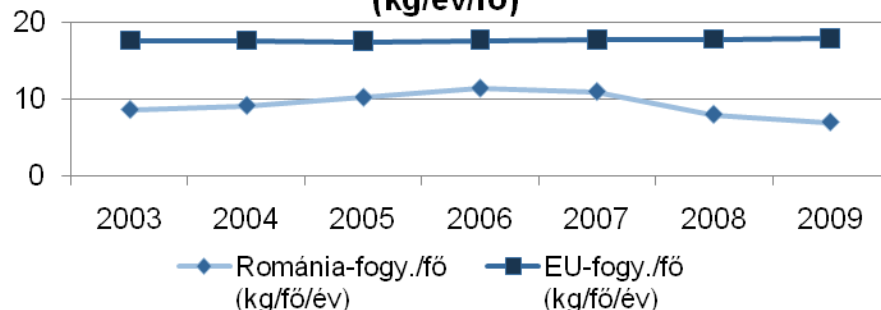
Termelési és fogyasztási adatok

Az egy főre eső marhahús fogyasztás növekvő tendenciát mutatott 2007-ig, majd a válság okozott egy jelentős visszaesést, miközben a termelés az elmúlt 4 évben minimálisan változott.

**Marhahús-termelés és -fogyasztás Romániában
2000-2009
(ezer tonna)**

**Egy főre jutó marhahús-fogyasztás
2000-2009
(kg/év/fő)**

Romániában az egy főre jutó fogyasztás alacsonyabb az európai 16-18 kg átlagnál; ez betudható egyrészt az életszínvonalbeli különbségeknek, másrészt pedig annak, hogy a romániai lakosság főleg sertéshús-fogyasztó. A teljes húsiparban a statisztikákon kívüli értékesítés aránya eléri az 50%-ot. Ez a jelenség egyrészt a Romániában található 4,2 millió önfenntartásra termelő farmnak köszönhető.

A romániai marhahús-áralakulás növekvő tendenciát mutat az elmúlt évek során és ez nagyjából a világszerte követi.

A kiugró 2002-es növekedés a belföldi aszály következményeként tudható be.

Marhahús-árak alakulása (euró/100 kg)

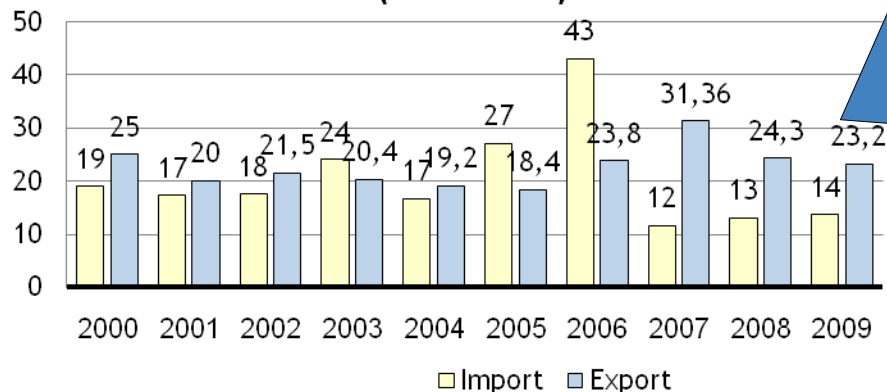
2008-ban az EU korlátokat szabott a brazil marhahús-importnak kizárva a legolcsóbb húst a piacról és ennek következtében Európa- szerte növekedni kezdtek az árak.

Kereskedelmi adatok

A feldolgozó vállalatok hiánya miatt a Romániában termelt marhahús nagy része alacsony feldolgozottsági szinten jut ki az országból, a lakosság pedig import-húst fogyaszt

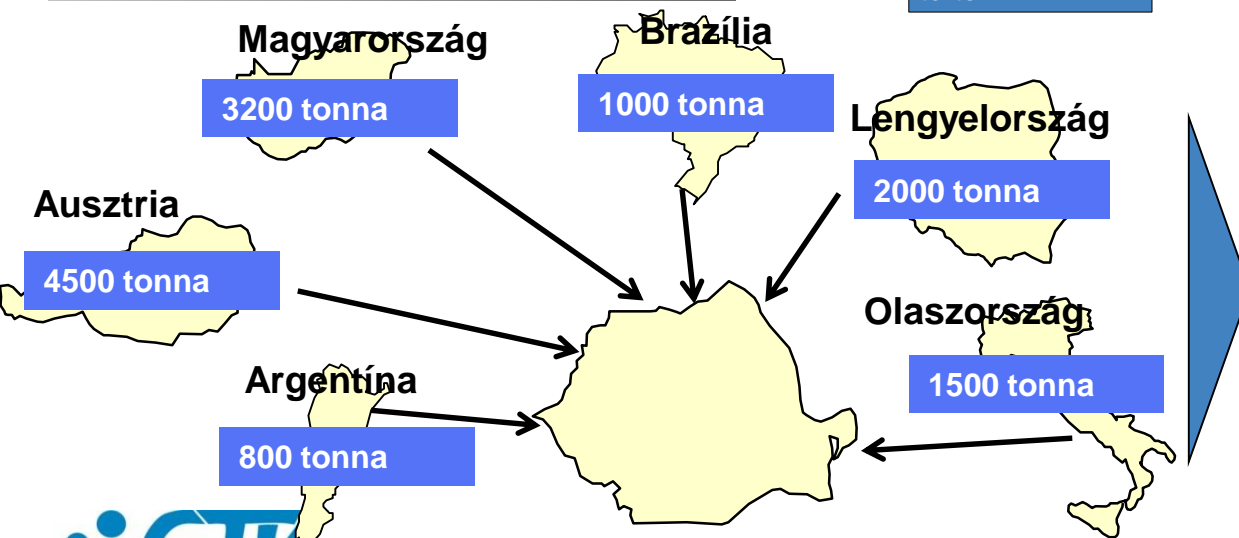
**Marhahús-import és -export Romániában
2000-2009
(ezer tonna)**

Bár Romániában a fogyasztás meghaladja a termelést, az export mégis nagyobb mint az import mivel a termelők 30%-kal magasabb áron tudják értékesíteni a marhahúst külföldön; a fogyasztás kielégítése pedig import-húsból történik

- Az export mértéke csökkent az utóbbi években, ami a szűkülő marhahúskészletnek és a gazdasági recesszió okozta keresletcsökkenésnek tudható be;
- A 2007-es csatlakozás következtében az új tagországokba bevezetett szabályozások miatt importcsökkenés történt;

Románia legfőbb import-forrásai (2009)

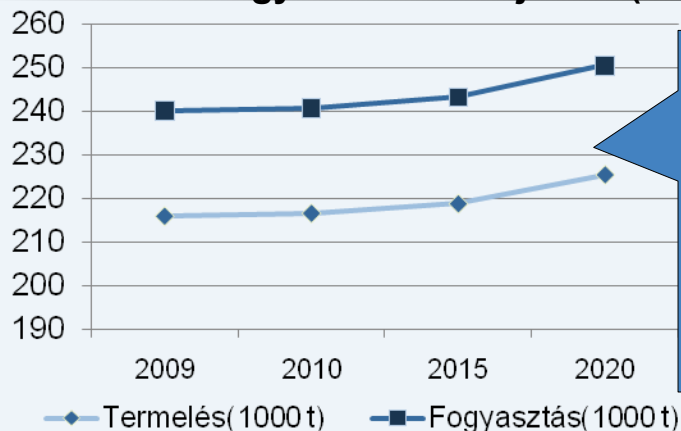

Románia a marhahús nagy részét Európa országaiból importálja, de piacán megtalálható a dél-amerikai országok olcsóbb marhahúsa is

Előrejelzések

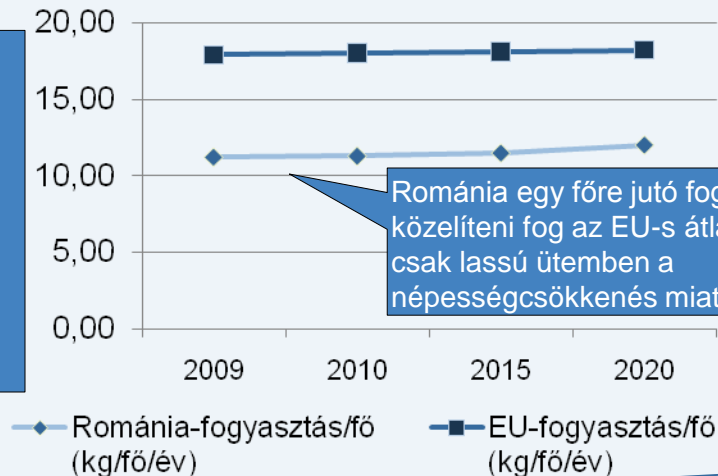
A román marhahús-termelés növekedésnek indul, de a belső termelés nagyrésze ezután is külföldre kerül, feltételezve, hogy a feldolgozó iparág továbbra is stagnálni fog.

Termelési és fogyasztási előrejelzés (2009-2020)

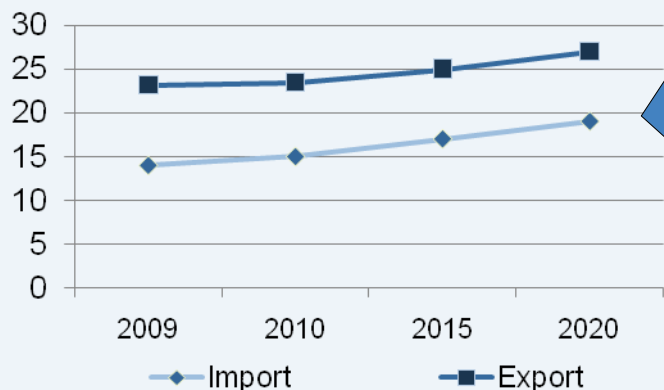
Előrejelzések szerint hosszú távon a fejlődő országok termelése és fogyasztása egyaránt növekedni fog a gazdasági fejlődés következtében

Egy főre jutó fogyasztási előrejelzés (2009-2020)

Románia egy főre jutó fogyasztása közelíteni fog az EU-s átlaghoz, de csak lassú ütemben a népességcsökkenés miatt

Kereskedelmi előrejelzés (2009-2020)

A gazdasági recesszió okozta keresletcsökkenés enyhülése után Rom. exportja újra nőni fog hiszen a termelők továbbra is jobb áron fognak tudni értékesíteni külföldön

- Mivel az előrejelzések szerint a fejlődő országok gazdasági növekedése gyorsabb lesz, mint a fejletteké, az EU-ban az egy főre jutó marhahús-fogyasztás stagnálni fog, míg a romániai lassú növekedésnek indul majd s megközelíti az EU-s átlagot
- Ha nem történnek változások, a termelők továbbra is külföldön fogják értékesíteni a marhahúst, a romániai lakosság pedig import-húst fog fogyasztani
- Törökország hivatalosan is bejelentette, hogy főként import húst fog fogyasztani, többek között Romániából is jóval több húst fognak importálni.

Állatjóléti és állatszállítási szabályozások

A feldolgozott állapotban való exportálás egyszerűsítene a betartandó szabályokat is.

Általános szabályozások

Az ökológiai állattartás terén fontos koncepció az állatfajok speciális igényeinek megfelelő környezet kialakítása.

Ezen a koncepción belül is azonban van néhány **általánosan** alkalmazandó módszer:

- Állandó hozzáférés szabad területhez
- A táplálkozási és viselkedésbeli igényeknek megfelelő legelő
- A kikötés és az állatok elkülönítésének tiltása
- Megfelelő almozás
- Kis állatsűrűség

Az ökológiai gazdálkodás korlátozza a következő testrészek eltávolítását vagy megcsonkítását:

- Farok - juhnál, sertésnél stb.
- Csőr - csirkénél, pulykáknál stb.
- Szarv - szarvasmarhánál, juhnál stb.

Fájdalommentesség

Az ökológiai gazdálkodás hangsúlyt fektet arra, hogy a fájdalmat és szenvedést a lehető legkisebbre csökkentse az állatok egész élete során.

Így az alkalmazható vágási módszerek a lehető leggyorsabbak és fájdalommentesek.

Az állatjóléti szabályozások mindenképpen részét képezik a költségeknek, viszont érvényesek más országok termelőire is.

Szállítás

- A szállítás időtartama mindig szigorúan ellenőrzött és lehetőség szerint minimális
- Csak a megtermékenyítésre szánt állatok szállítására jár támogatás

- **Az állatjóléti szabályozások megkerülhetetlenek**
- **A feldolgozott állapotban való exportálással megspórolhatóak lennének a szigorú szállítási előírások által indukált költségek is**

A genetika fejlesztésével jelentősen megnövelhető az iparág hatékonysága.

A román genetika helyzete

- Évtizednyi harc után a marhatenyésztők megkapták az állami szervektől annak a jogát, hogy a Román Holstein és a Román Bălțată fajok genetikai nyilvántartását vezessék. A szakértők szerint nagy mértékben fog ezen fajok száma növekedni azután, hogy a nyilvántartásokat jobban kezelésbe vették
- A Bălțată egy tej-hús marha, míg a Román Holstein-t német és erdélyi fajok keresztezésével tenyésztették ki
- A romániai marha 35%-a a Bălțată Româneasca genetikához tartozó Simmental típusú. A faj átlagosan 5000 kg tej előállítására képes és a kifejlett, több mint 600 kg-ot elérő egyedekből 350 kg hús nyerhető.
- 2010-ben Romániában 500-600 bikát jegyeztek be, ezek összesen 1 millió borjú megtermékenyítéshez szükséges adalék anyagot termelnek.

- A 2011-es tejbegyűjtés körülményeire vonatkozó szigorítások következtében a húsmarhák tenyésztése egy alternatíva lehet a román gazdáknak.
- **A francia Charolaise faj egy példánya 2.000 euróba kerül, de előnyösebb a hazai genetikáknál.**
- **Egy Charolaise marha naponta 1,6-1,7 kg-mal növekszik, 17-18 hónap alatt eléri a 700-800 kg-os tömeget, szemben a hazaiakkal, amelyek 2 év után is csupán 500 kg-ot nyomnak.**

Sertéshús termékpálya

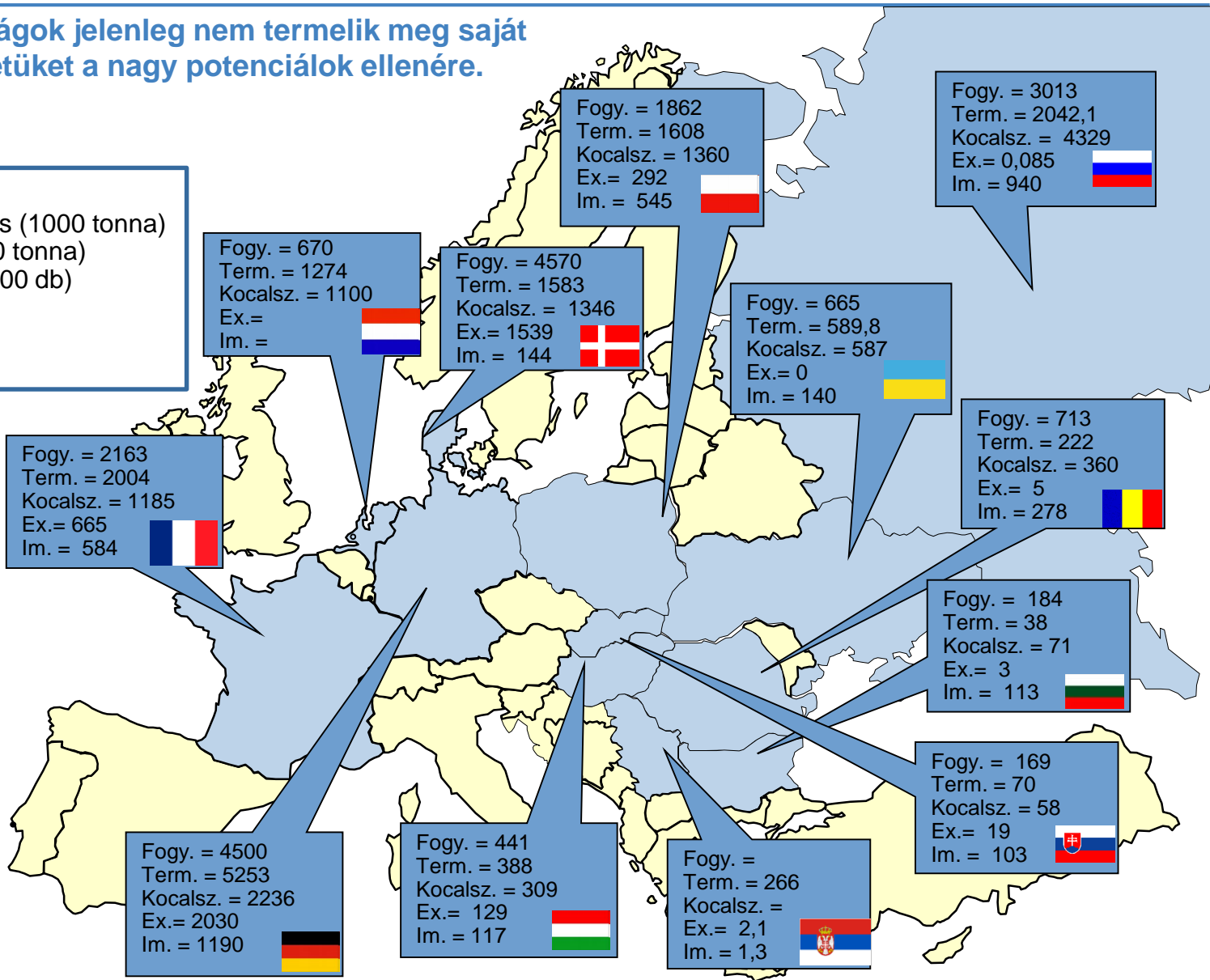
Sertéshúsmutatók Európában és Romániában

A kelet-európai országok jelenleg nem termelik meg saját sertéshús szükségletüket a nagy potenciálok ellenére.

Rövidítések:
 Fogy. = Sertéshúsfogyasztás (1000 tonna)
 Term. = Össztermelés (1000 tonna)
 Kocalsz. = Kocalétszám (1000 db)
 Ex. = Export (1000 tonna)
 Im. = Import (1000 tonna)

EU-27:
 Fogy. = 21500
 Term. = 22160
 Kocalsz. = 13920
 Ex.= 3500*
 Im. = 2186,7*

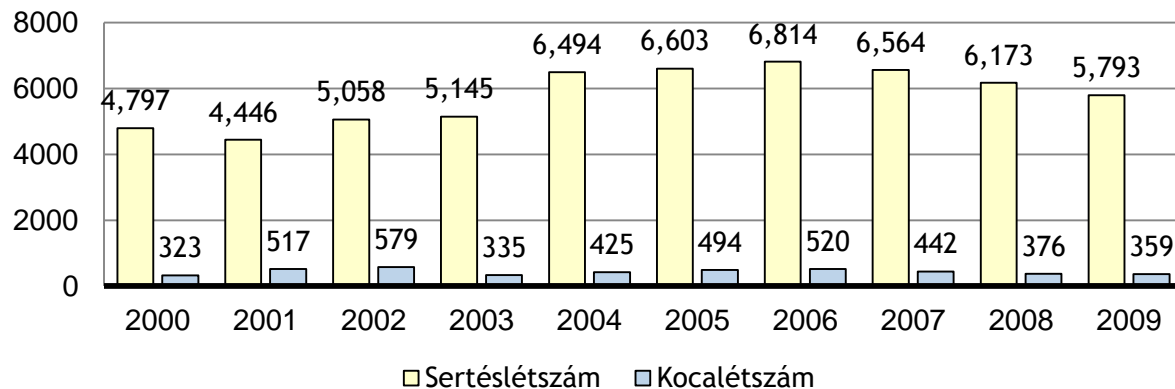
*A belső importot és exportot is tartalmazza

Tenyésztési adatok

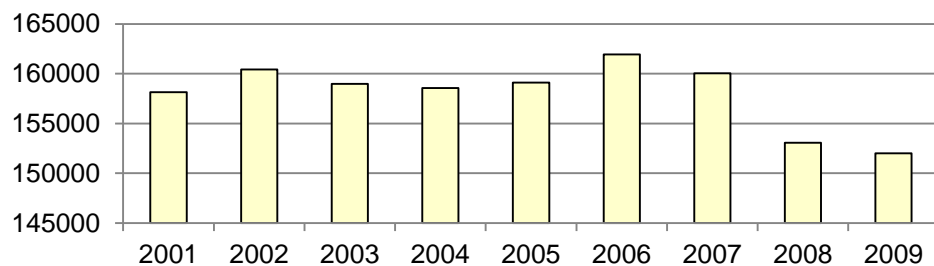
Jelenleg Romániában a sertéslétszám és a kocalétszám is csökkenő tendenciát mutat, ami megfelel az Európai Unió trendeknek.

Sertés – és kocalétszám alakulása Romániában 2000-2009
(ezer fő)

♦ Megfelelő megelőző intézkedések nélkül a sertéslétszám és a kocalétszám egyaránt enyhén tovább fog csökkenni a jövőben is.

Sertéslétszám alakulása az Európai Unióban
(1000 fő)

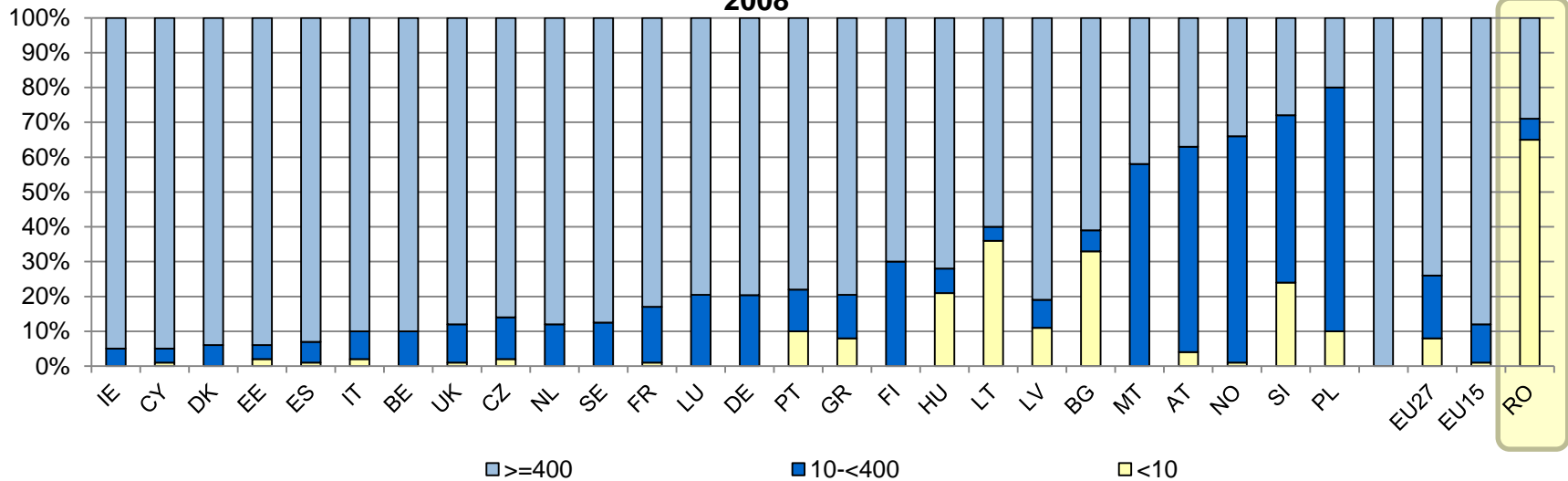

♦ A Romániában megfigyelhető évek óta tartó állománycsökkenés az Európai Unió szintjén is megfigyelhető.
♦ Ugyanakkor mivel Románia hagyományosan sertésfogyasztó ország, a csökkenés mértéke kisebb.
♦ A jövőben azonban Romániának növelnie kell a sertésállományát.

Tenyésztés és tipikus farmok

Jelenleg Romániában a kis farmok a legjellemzőbbek, ami nagyon eltér az európai átlagtól, a jövőben Románia a nagyobb farmméret kialakítására kell összpontosítson.

Farmméretek Európában
2008

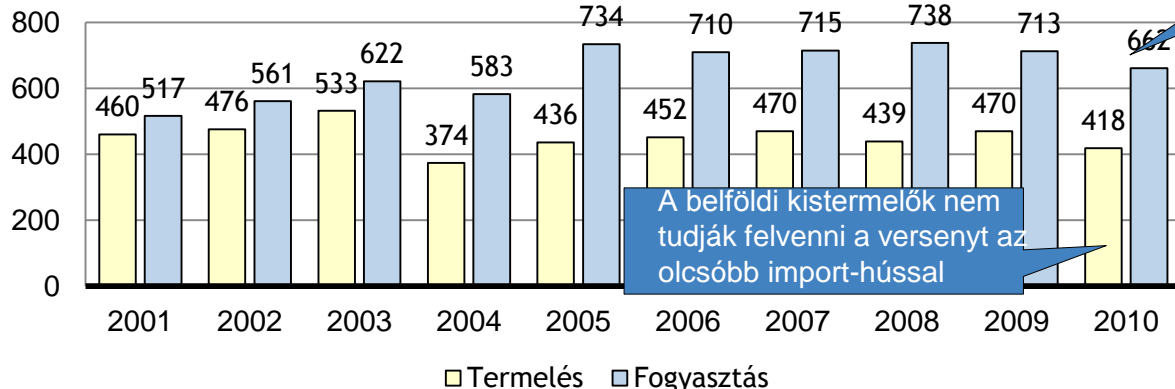
- ♦ Az Európai Unió nyugati országaiban a 400 sertés fölötti farmméretek dominálnak. A nagy volumenű termelést folytató farmok sokkal fogékonyabbak új technológiák, innovációk bevezetésére és alkalmazására. Ugyanakkor a nagy sertéslétszám következtében olyan termelési módszereket is alkalmazni lehet, melyek növelik a termelékenységet és költségcsökkentő hatásuk is jelentős.

- ♦ Romániában a jellemző farm kevesebb mint tíz kocát tenyészt.
- ♦ A farmok csupán 8%-a közepes, 25%-a pedig nagy méretű. Ezek az arányok nagymértékben eltérnek a nyugat-európai országokétól, ahol a nagy méretű farmok dominálnak teljes mértékben.

Termelési és fogyasztási adatok

Az EU-hoz való csatlakozás következtében leegyszerűsödött a sertéshús-import, ami így a belső, drágább termelés csökkenését és a fogyasztástól való elszakadását eredményezte.

Sertéshús-termelés és -fogyasztás Romániában 2001-2010 (ezer tonna)

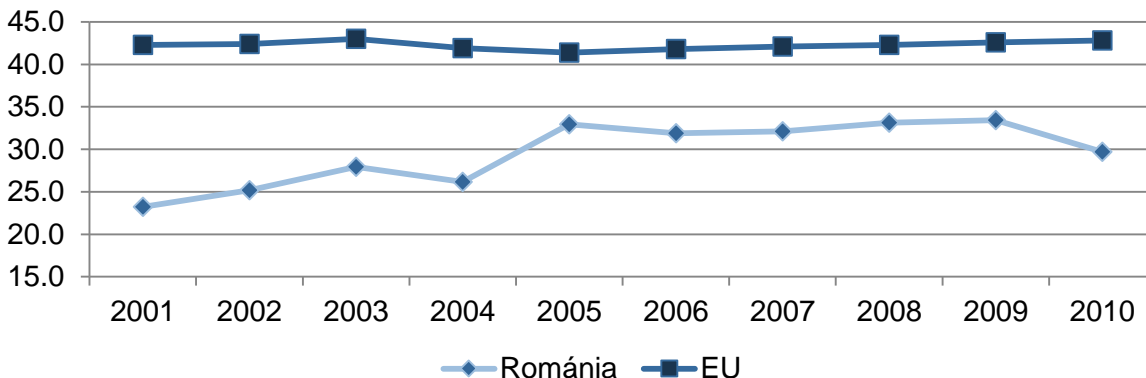

A román fogyasztók számára a sertéshús tradicionális és alap-élelmiszer => a fogyasztására nem hat olyan erőteljesen a gazdasági válság

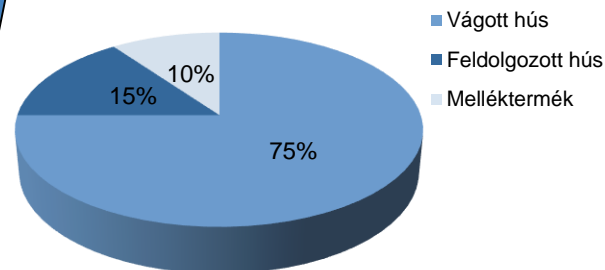
A belföldi kistermelők nem tudják felvenni a versenyt az olcsóbb import-hússal

- ◆ A kereslet közel 70%-át import sertéshús elégíti ki, mivel a feldolgozóknak előnyösebb külföldről olcsó és jó minőségű húst vásárolniuk.
- ◆ Romániában az egy főre jutó fogyasztás alacsonyabb az európai 40-45 kg átlagnál; ez az életszínvonal- és jövedelemkülönbségnek tudható be.

Egy főre jutó sertéshús-fogyasztás 2000-2010 (kg/év/fő)

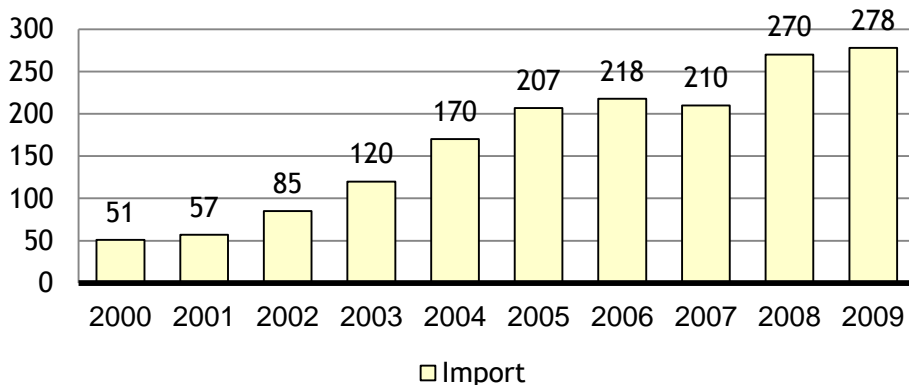
Sertéshús-felhasználás megoszlása Romániában (2009;%)

Kereskedelmi adatok

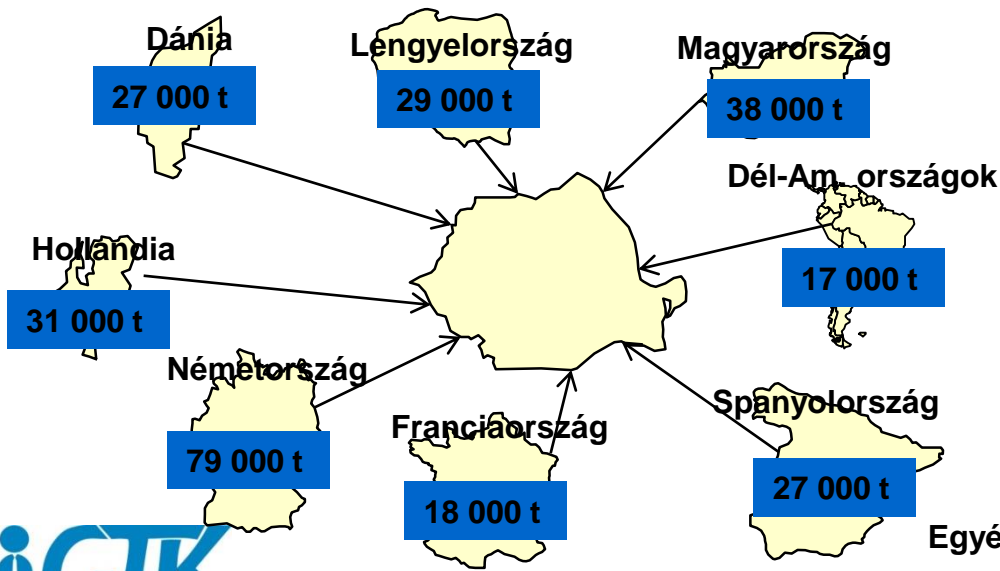
Romániában a felhasználói igény 70%-át importált sertéshús látja el, tehát az ország importfüggősége magas.

Sertéshús-import Romániában 2000-2009
(ezer tonna)

Románia sertéshús-exportja elenyésző, mivel a sertéspestis-járvány miatt az Európai Bizottság még nem szüntette meg az exporttilalmát, illetve a belső termelés fejlettségi szintje sem teszi ezt lehetővé.

Románia import-forrásai 2009

- Románia egyike Európa TOP5 sertéshús importőr országának.
- Sertéshús-importjának legnagyobb részét (28%) Németország biztosítja.

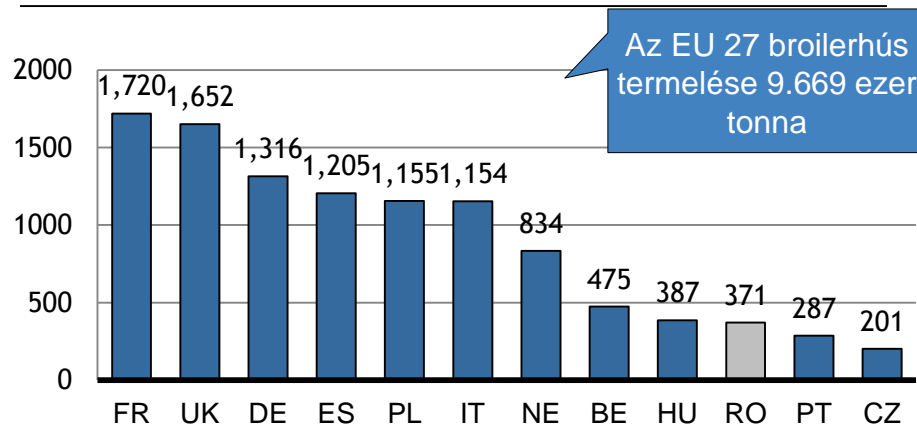

Broilerhús és tojás termékpálya

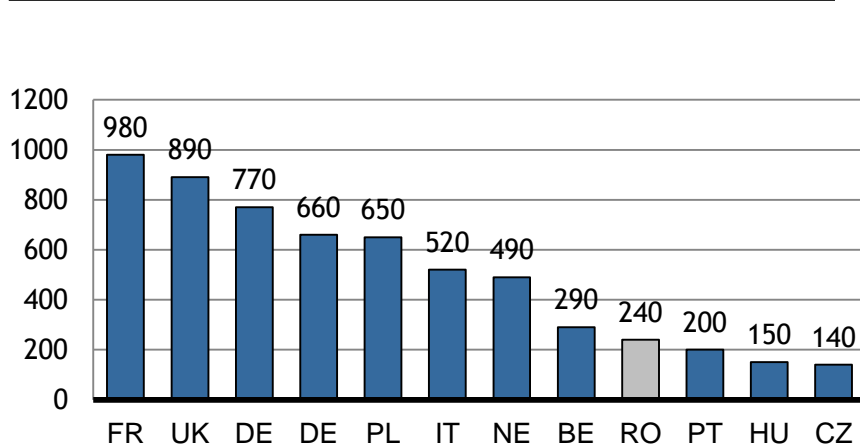
Nemzetközi összehasonlítás

Románia Az Európai Unió broilerhús termelésének 3.8%-át teszi ki.

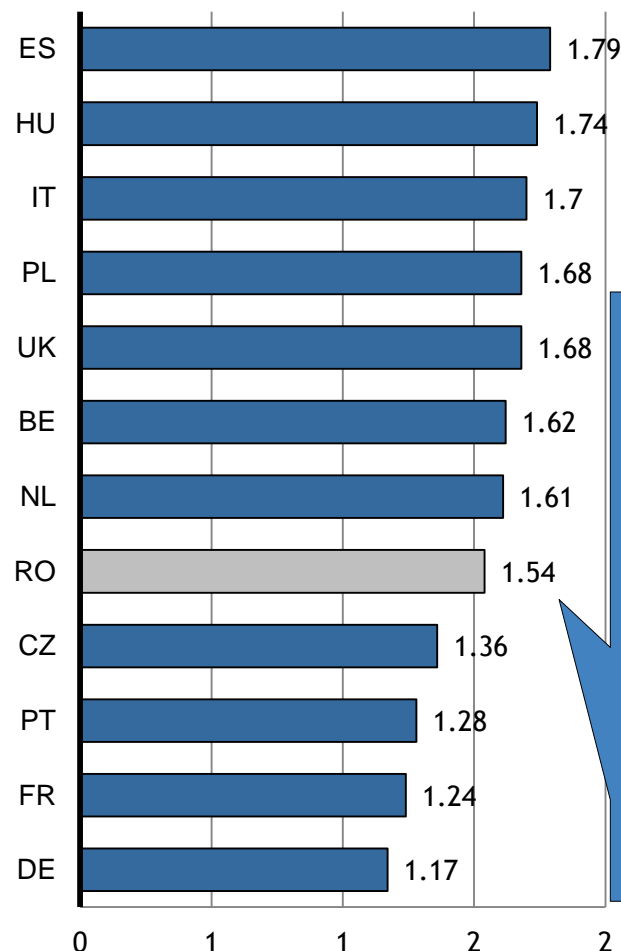
Termelt broilerhús (ezer tonna – 2009)

Levágott broiler száma (millió db – 2009)

Broilerből nyert átlagos mennyiség (kg – 2009)

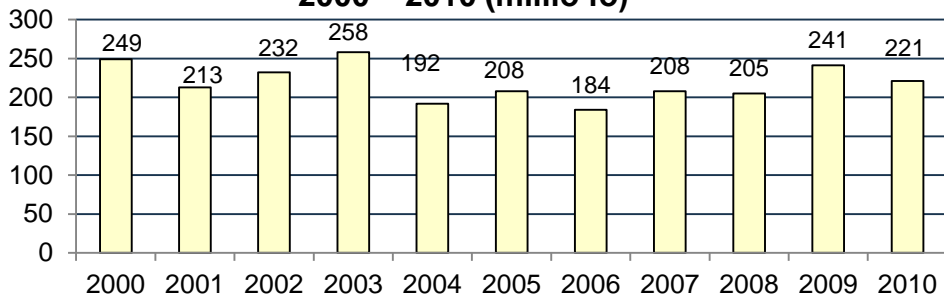

A termelt broilerhús esetében az ország a 10. helyen áll az EU szintjén. Ha arányba helyezzük a megtermelt húsmennyiséget és a levágott broilerek számát, akkor Románia a 12 legnagyobb termelő közül a 8. helyen áll az egy broilerből nyerhető átlagos mennyiség tekintetében.

Tenyésztés és tipikus farmok

A levágott broiler számának az alakulását közvetlenül sújtotta a madárinfluenza, amit a 2005-2007 periódusában bekövetkezett csökkenés is szemléltet. Jelenleg a szektor újjáéledt, és újabb növekedés figyelhető meg a levágott broiler számát illetően.

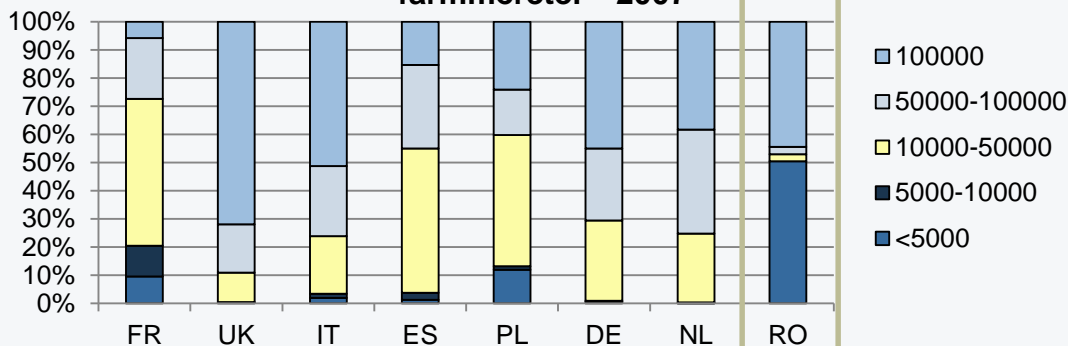
**Levágott broiler számának alakulása Romániában
2000 – 2010 (millió fő)**

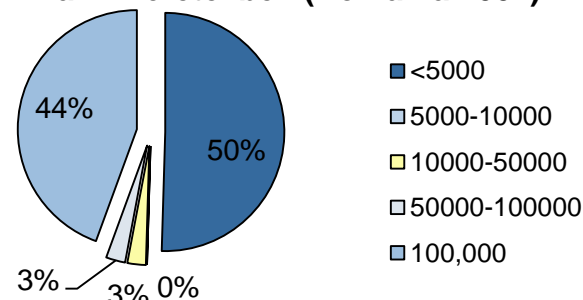
Mivel a broiler intenzív tenyésztési körülmények között már 6 hetes korában levágható, gyors tenyésztési ciklusról beszélhetünk. Emiatt a levágott broiler száma egy fontos mutató a broiler termékpálya estében

- Romániában az 5.000 fős alatti farmokba tömörül a broiler állomány 50 %-a. A legnagyobb 8 csirkehúst előállító ország közül Romániában ezen kis farmméretek még dominálnak, de ugyanakkor a nagy farmméret is jelen van. A 100.000 fővel rendelkező, nagyméretű farmok pedig az összes állomány 44%-át tömörítik.
- A román baromfipiacra jellemző, hogy a takarmány előállításától, a tenyésztésen és vágáson keresztül, az üzlethelyiségekben való értékesítésig a **feldolgozó vállalat integrálja** a tevékenységeket.

Az EU 8 legnagyobb broiler termelő országainak jellemző farmméretei – 2007

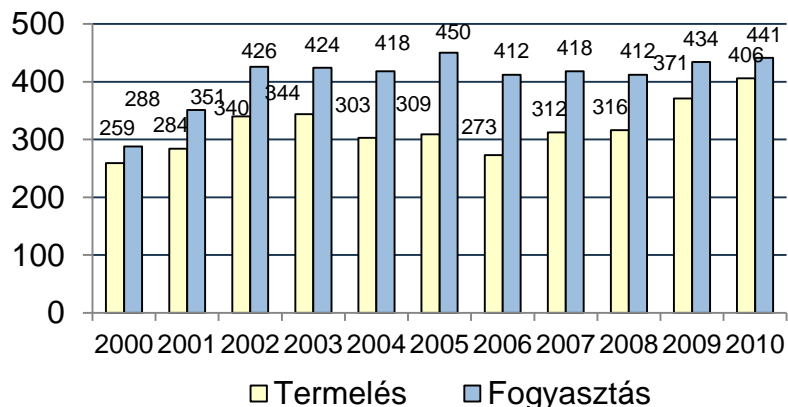
A broiler csirkék állományának megoszlása a különböző farmméretekben (Románia 2007)

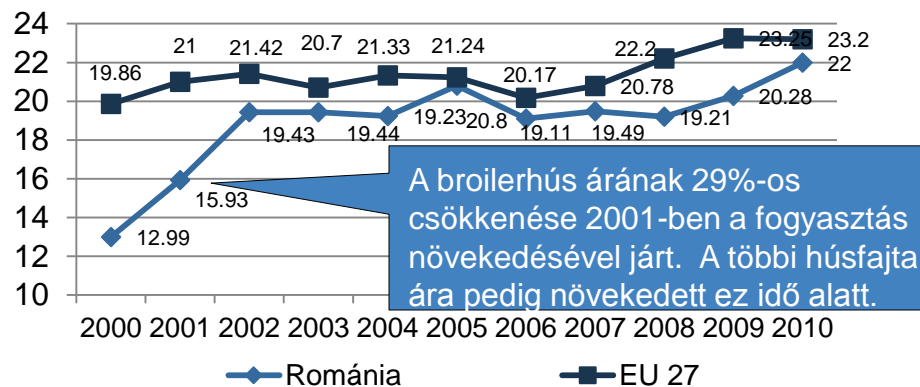
Termelési és fogyasztási adatok

A romániai lakosság húsfogyasztása meghaladja a hazai termelést. Az adatok szerint a román piacon a friss broilerhús több, mint 80%-ban van jelen, míg a fagyasztott hús egyre inkább kiszorul a preferenciák köréből.

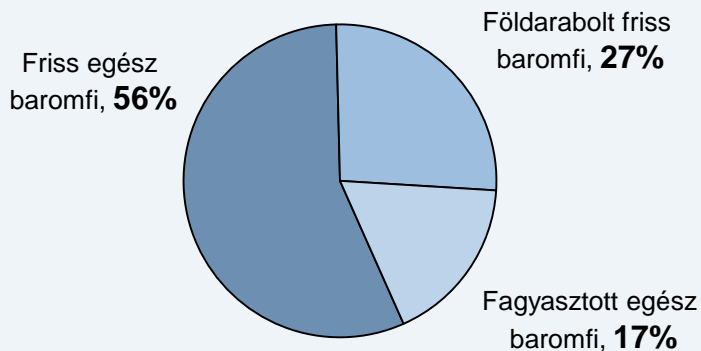
Baromfihús termelés és fogyasztás alakulása - 1000 t

Egy főre jutó baromfihús-fogyasztás (kg/fő)

A broilerhús termékek megoszlása 2009-ben Romániában

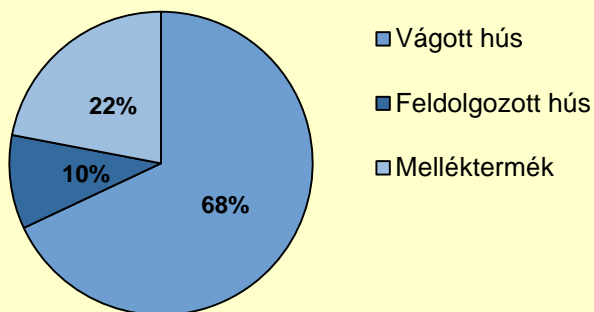

Románia fogyasztása stabilnak mutatkozik, és a belső termelés feletti értékeket vesz fel, ezért a többletfogyasztást az importált mennyiségek fedezik. A termelés növekedési trendet mutatott, kivéve a 2005 végétől kezdődő, 2007-ig tartó időszakot, amikor madárinfluenza sújtotta a baromfiállományt. Az elmúlt tíz év során a hazai fogyasztás nagymértékű növekedést mutatott. Míg 2001-ben az egy főre jutó fogyasztás 13 kg volt, addig 2009-re ez elérte a 20 kg/főt. Ez idő alatt a hazai fogyasztás az EU-s fogyasztáshoz igazodott, azonban még elmarad ettől.

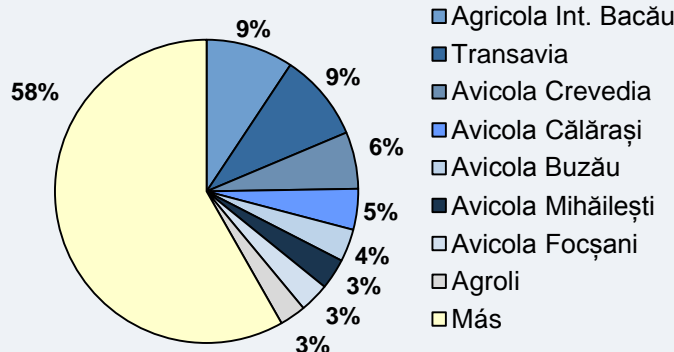
TOP Vállalatok

A romániai broilerhús piaca közel 4.1 milliárd lejre (950 millió euró) tehető, a 2009-s adatok alapján.

Baromfihús-felhasználás megoszlása Romániában (2009;%)

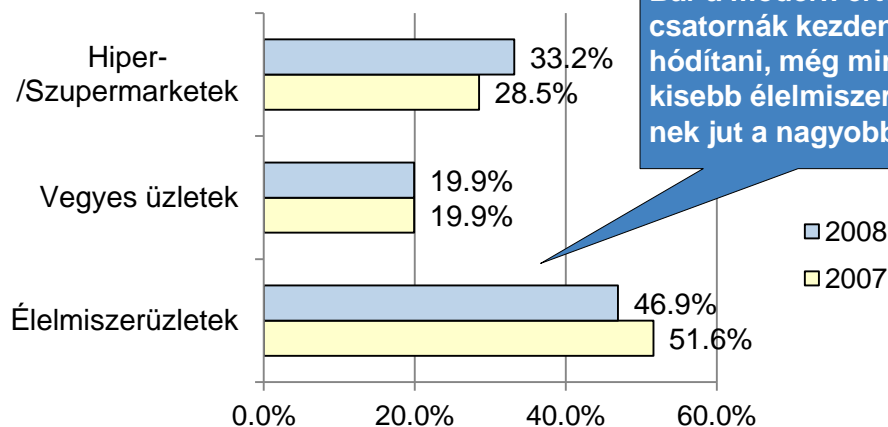

Románia broilerhús termelői az üzleti forgalom alapján (2009)

A legnagyobb 15 vállalat a piaci termelés 60%-át állítja elő. A nagy vállalatok egyre nagyobb integráltsági szintre törekednek. A takarmány előállítás a tenyésztés és a húsfeldolgozó tevékenység mellett a nagyüzemi hústárolók, a saját flotta és üzletlánc hálózat kiépítése tovább élezi a versenyt. Az üzletlánc hálózat elérheti a 170 kereskedelmi egységet is

Broilerhús-eladások értékesítési csatornák szerint

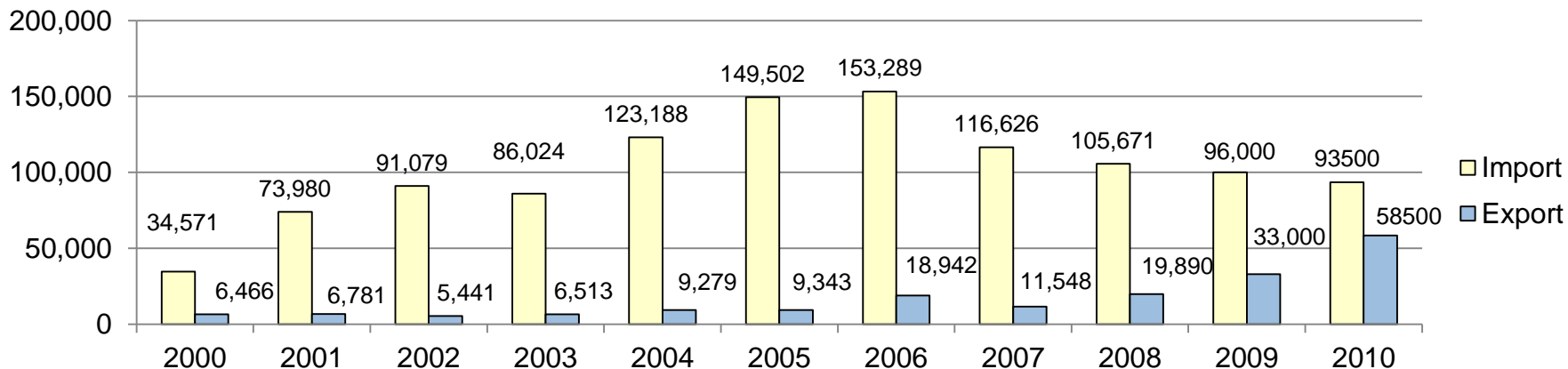
Bár a modern értékesítési csatornák kezdenek teret hódítani, még mindig a kisebb élelmiszerüzleteknek jut a nagyobb szerep

- Romániában a broilerhús piaca feldarabolódott, mivel sok kis szereplő van, amely feldolgozással foglalkozik
- Ennek köszönhető az is, hogy a baromfihús-értékesítés elsődleges közege a kisebb élelmiszerüzlet
- A feldolgozó vállalatok árbevételeinek kb. 70%-át teszi ki a vágott hús, mivel a humán fogyasztásban nagyobb súlya van, mint a felvágottaknak

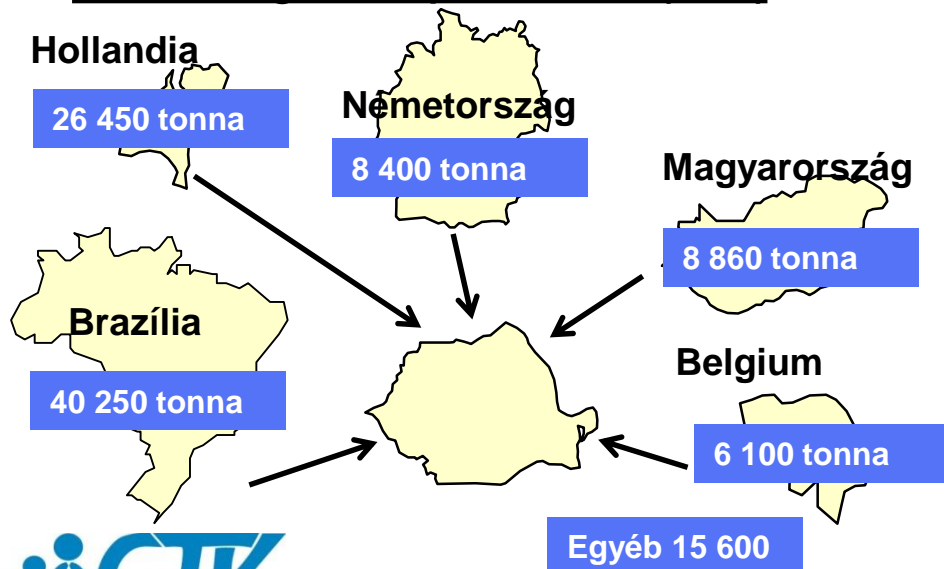
Kereskedelmi adatok

Az importmennyiségek csökkenésnek indultak, azonban az import fontos elemét képezik a gyorséttermi üzletláncok kereslete az olcsóbb külföldi broilerhús iránt.

Baromfihús kereskedelem alakulása –tonna

Románia legfőbb import-forrásai (2008)

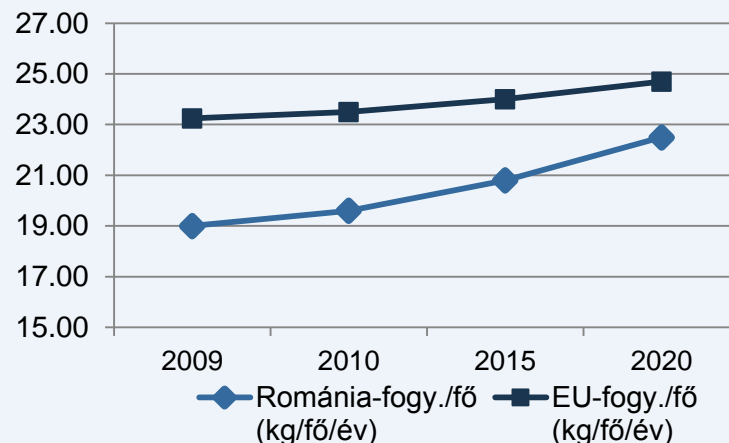
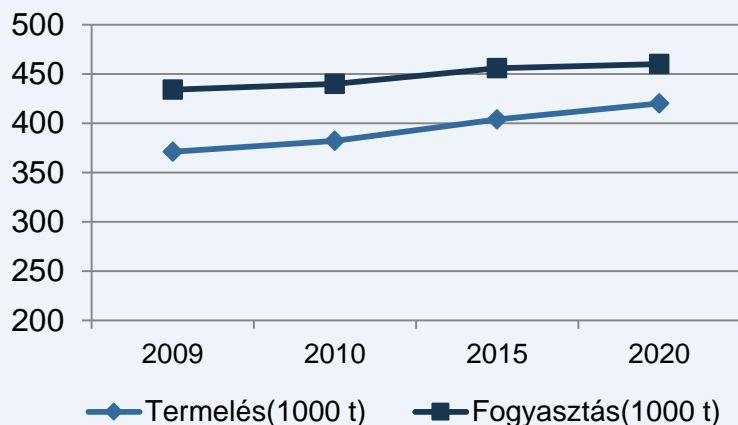

- Románia nettó importőr a baromfihús termékek piacán.
- Az import csökkent az utóbbi három évben, mivel a hazai termelés növekedett, és nagyobb mértékben tudott hozzájárulni a fogyasztás kielégítéséhez, csökkentve ezáltal az import iránti keresletet.
- A lej/euró árfolyam alakulása is nyomást gyakorolt az importra.
- Az exportált mennyiség 40%-át Bulgáriába szállítja az ország.

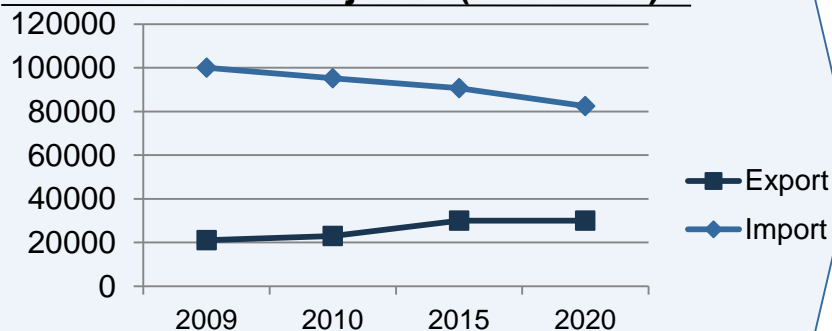
Előrejelzések

Szakértői előrejelzések szerint a broilerhús piaca egyre csak növekedni fog az elkövetkezendő időszakban. A fogyasztás az Európai Unió szintje alatt fog továbbra is maradni.

Termelési és fogyasztási előrejelzés (2009-2020)

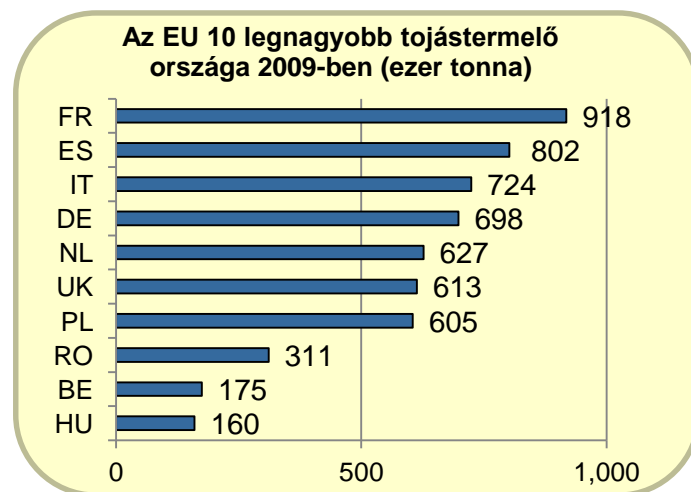
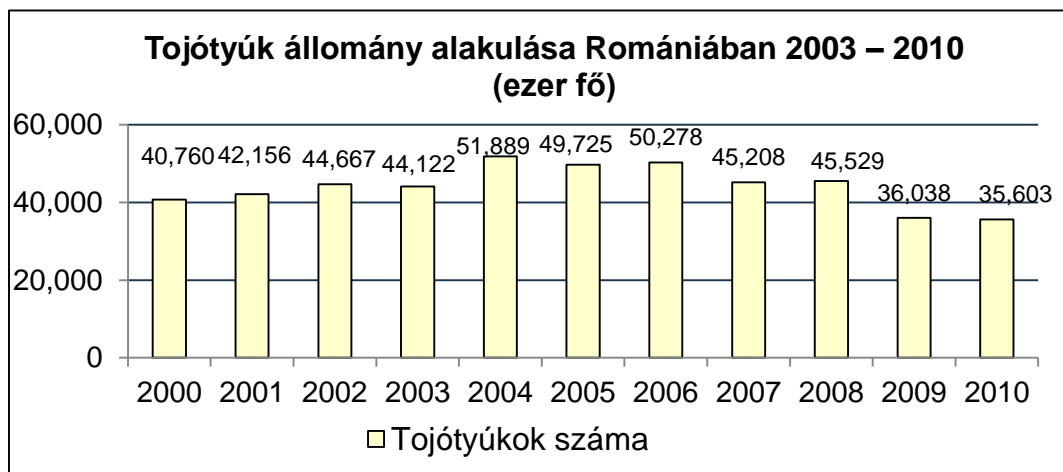
Kereskedelmi előrejelzés (2009-2020)

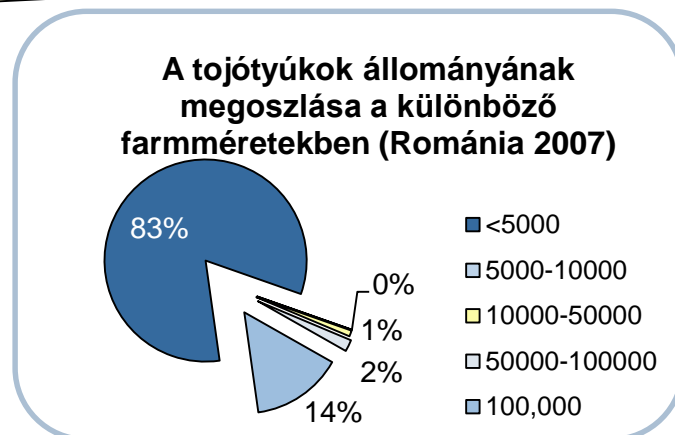
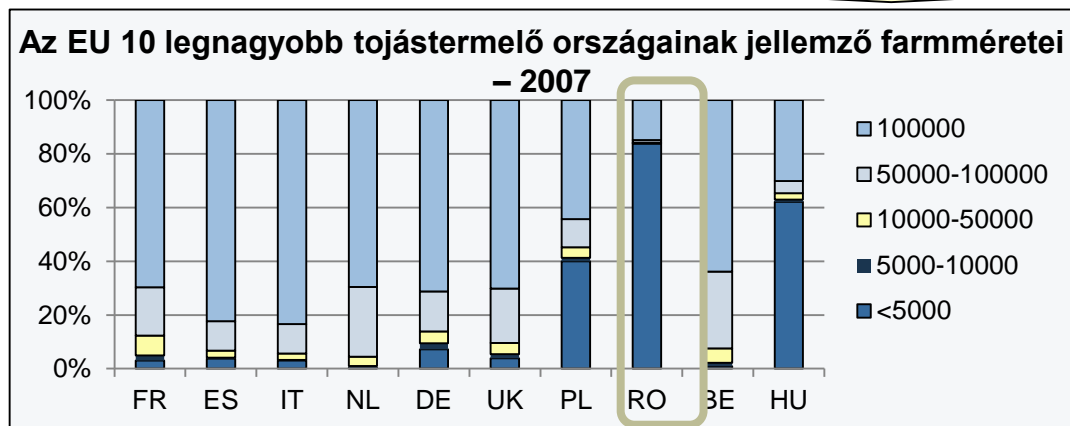
- A hazai fogyasztás továbbra is növekedést mutat, 2020-ra 6%-os növekedést várva. Ez a növekedés nagy mértékben a baromfihús árelőnyének köszönhető a többi húsfajtával szemben.
- A hazai termelés ugyancsak növekedésnek indul, és egyre jobban sikerül majd kielégíteni a hazai fogyasztást, ami az import csökkenését idézi elő.
- A közeljövőben Románia újabb partnerekkel veszi fel a kapcsolatot az exportálás érdekében, leginkább a keleti országok mutattak érdeklődést a román baromfihús iránt.
- Az exportált mennyiségek azonban nem fognak szignifikánsan növekedni, mivel elsősorban a hazai fogyasztás kielégítése lesz a cél.

Tipikus farmok (tojótyúk)ok)

Az elmúlt években folyamatos csökkenés figyelhető meg a tojótyúk számában.

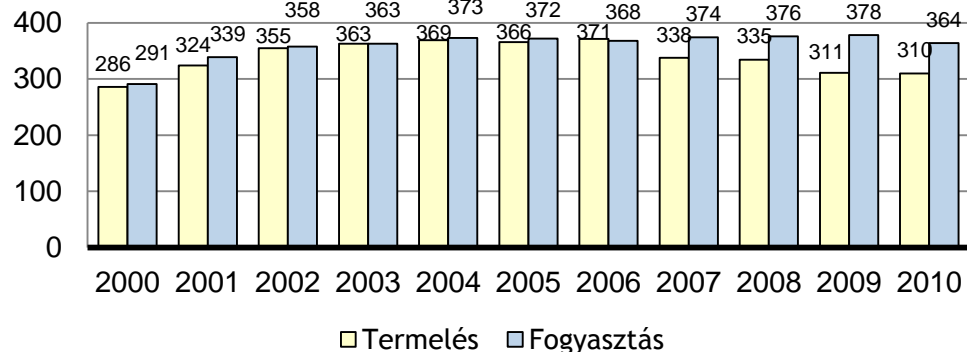
Ami a tojásfogyasztást illeti, a lakosság a szükséges **fogyasztás 57%-át önellátó farmokon teremti meg**. Ez az érték a legmagasabb, amit a statisztikai hivatal regisztrált a mezőgazdasági termékekkel való önellátás terén.

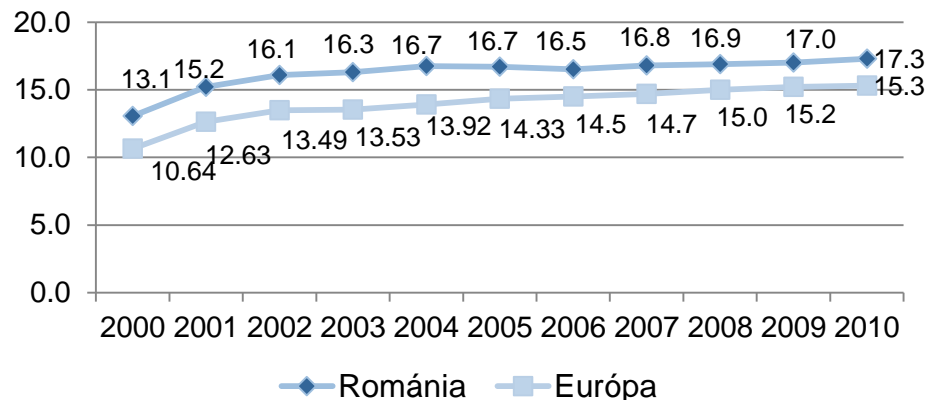
Termelési és fogyasztási adatok (tojás)

Az elmúlt évek során az átlagos tojás termelés stagnált, 2000-től kezdve napjainkig Romániában évi 275 tojás/tyúk volt a meghatározó adat.

**Tojás termelés és -fogyasztás Romániában
2000-2010
(ezer tonna)**

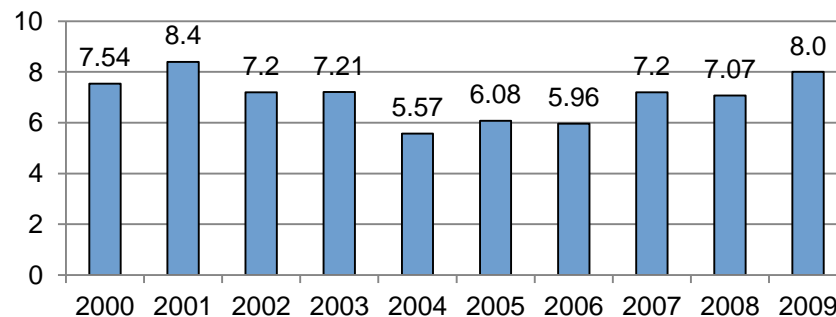
**Tojás fogyasztás Romániában és EU-ban
2000-2010 között (kg/év/fő)**

- ♦ Romániában a termelés enyhe csökkenésnek indult, amit a tojőtyúk állomány csökkenése idézett elő. A fogyasztás állandó maradt, ezért a szükséges mennyiségek megszerzését importforrásokon keresztül oldotta meg a piac

A tojás ára nem szűk sávok között alakult az elmúlt években. A 2004-2005-os évekbeli árcsökkenést a madárinfluenza által előidézett baromfihús és a tojóállattól származó termékek iránti érdeklődés csökkenése okozta; azonban a következő években az ár lassan visszaállt az eredeti sávba. Jelenleg az EU27 közül Románia második helyen áll a legolcsóbb tojás tekintetében-

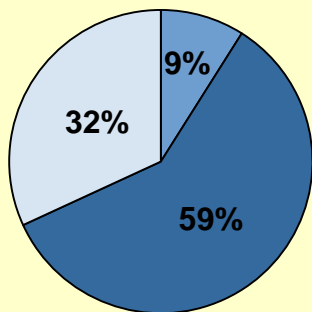
Tojásár-alakulás (euró/100 db)

TOP vállalatok

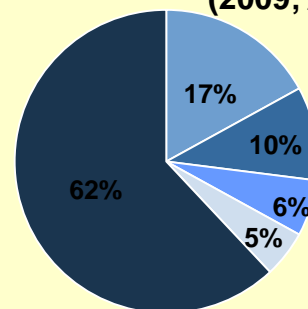
Romániában a tojás piacának megközelítőleg 40%-át az első 4 vállalat uralja; a maradék 60%-on sok kis szereplő osztozik

Tojásfogyasztás megoszlása csomagolási forma szerint Romániában (2009;%)

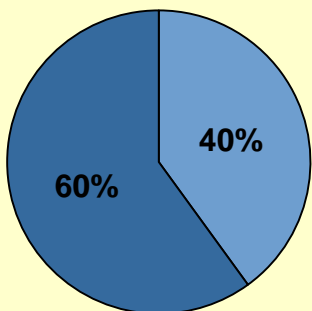
- 6, 10, 12, 15 darabos kiszerelésben
- 1x30, 5x30 darabos kiszerelésben
- Kiszerelés nélkül

Ipari tojástermelés megoszlása a piaci szereplők között Romániában (2009;%)

- Agrimon
- Agrisol
- Agricola Bacău
- Agroli Group
- Egyéb

Tojáseladás megoszlása értékesítési csatornák szerint Romániában (2009;%)

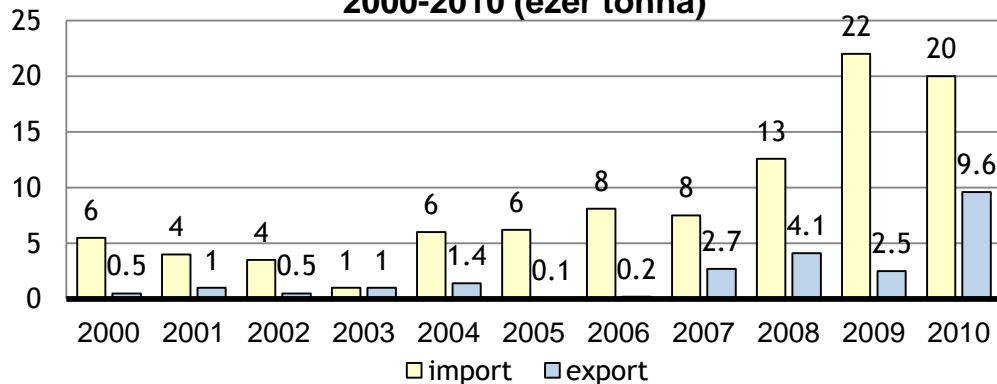
- Élelmiszerüzlet
- Hiper-, Szupermarketek

- A román fogyasztók előnyben részesítik a nagy kiszerelésben forgalmazott tojást, de szakértők szerint ez a jövőben változni fog az élelmiszer-tudatosság erősödésével
- A lakosság által elfogyasztott 5,8 milliárd tojásból 1,2 milliárdot termelnek meg a piaci szereplők
- A 4 piacvezető vállalat közül 3 baromfihús-feldolgozásban is jeleskedik, mivel integrálták tevékenységükbe a tojástermelést is

Kereskedelmi adatok (tojás)

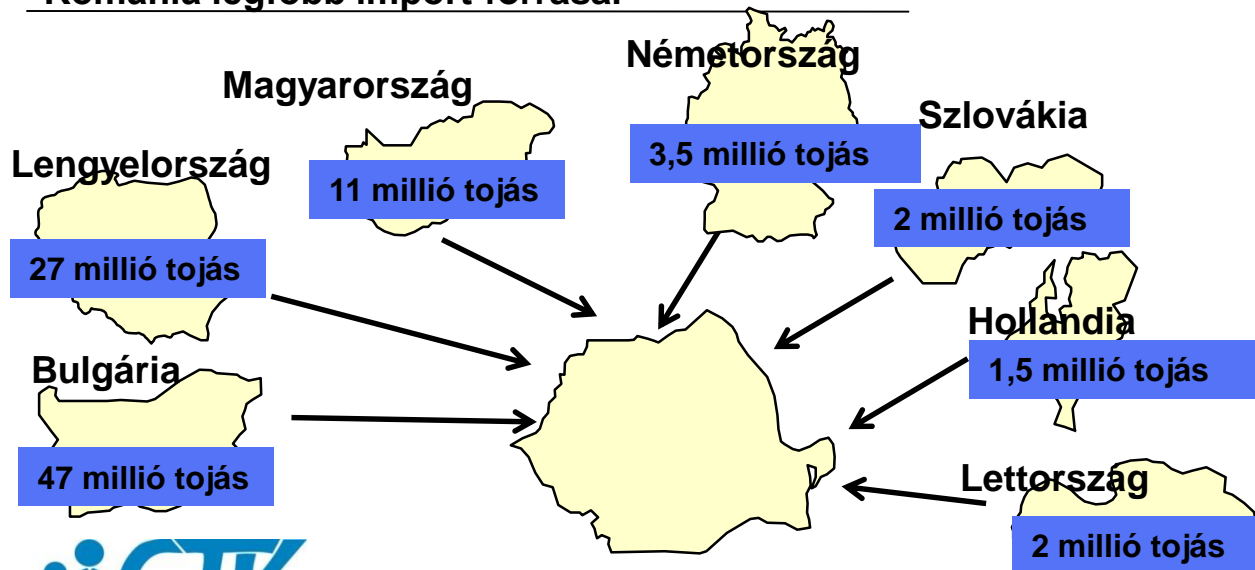
2009-ben jelentős termelés-csökkenést regisztráltak, így megugrott az importált tojásnak a mennyisége is.

Tojás import és -export Romániában
2000-2010 (ezer tonna)

Az importált tojasmennyiség az évek során növekedett, ez a fogyasztás és termelés közötti különbség növekedésének tudható.

Románia legfőbb import-forrásai

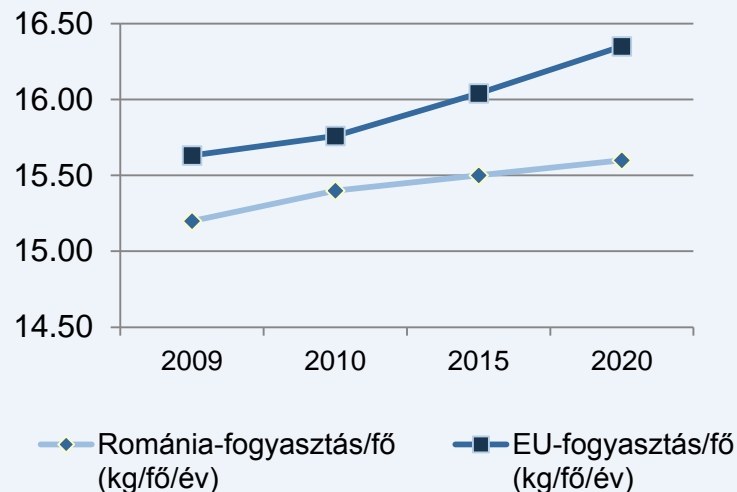
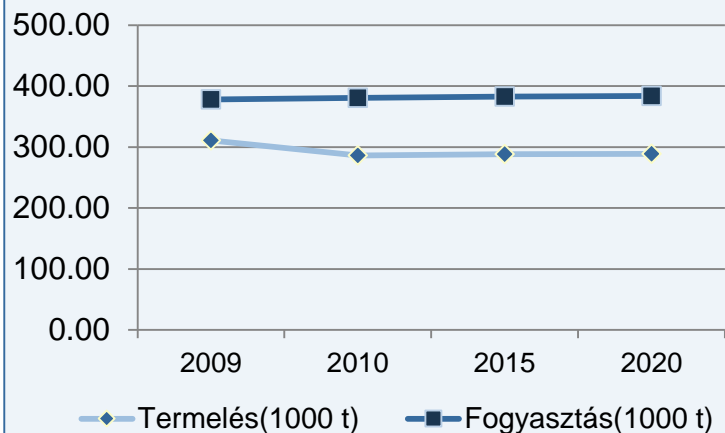

Románia a legjelentősebb tojasmennyiségeket Bulgáriából, illetve Lengyelországból importálja.

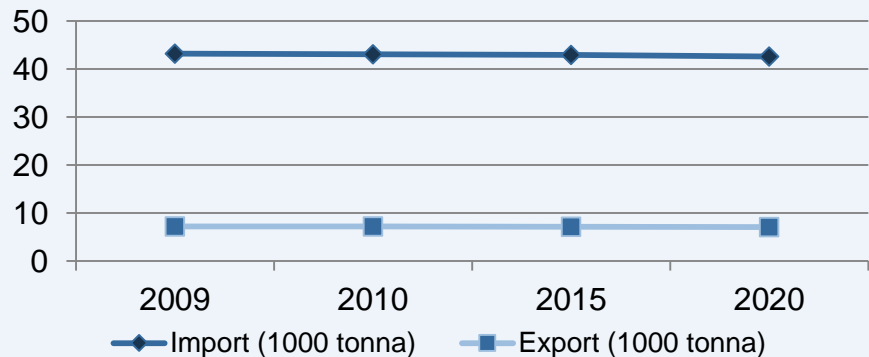
Előrejelzések

A jövőben a tojásfogyasztás növekedése várható. A termelés terén csökkenés volt észlelhető az elmúlt évek során, ezért továbbra is növekedni fog a termelés és fogyasztás közötti rés.

Termelési és fogyasztási előrejelzés (2009-2020)

Kereskedelmi előrejelzés (2009-2020)

A Romániába importált tojásmennyiség megnőtt az utóbbi években a változatos, könnyű felhasználhatósága és az egészségre vonatkozó jó hatásai miatt, a termelt mennyiség azonban még nem érte el ezt a szintet. A 2009-es, majd 2010-es termelés visszaesése az import növekedését adott lehetőséget.

Az egy főre eső fogyasztás is lassú ütemben, de növekedni fog, ezáltal az Európai Uniós tendenciát követve.

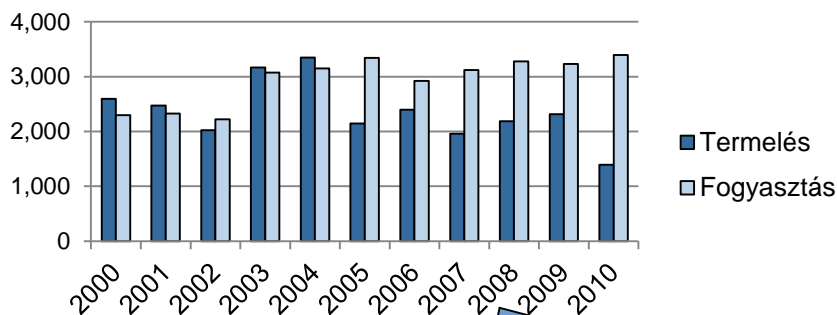

Gyümölcs termékpálya

Termelési és fogyasztási adatok

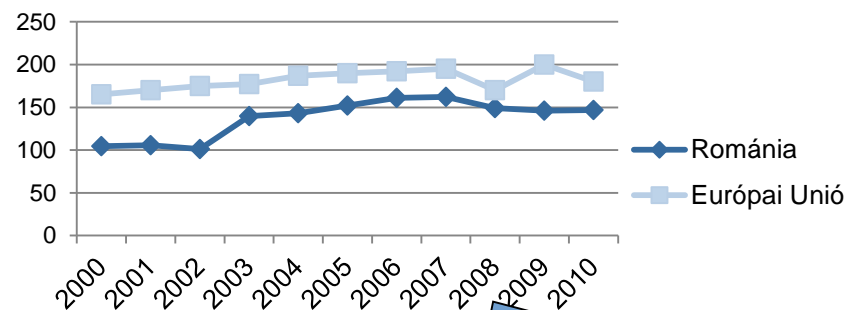
Romániában a gyümölcsfogyasztás 2004-ig növekvőben volt, azóta fokozatosan csökken, de a termelés ezt a csökkenő keresletet sem képes teljes mértékben kielégíteni.

Gyümölcstermelés és fogyasztás Romániában 2000 és 2009 között (ezer tonna)

Romániában a gyümölcstermesztésre használt terület **198.300 hektárt** tesz ki, amin 2010-ben **1.394.000 tonna** gyümölcsöt termesztettek amit hazai és külföldi piacokon értékesítettek. A hazai termelés a keresletnek megközelítőleg **40%-át** fedezi.

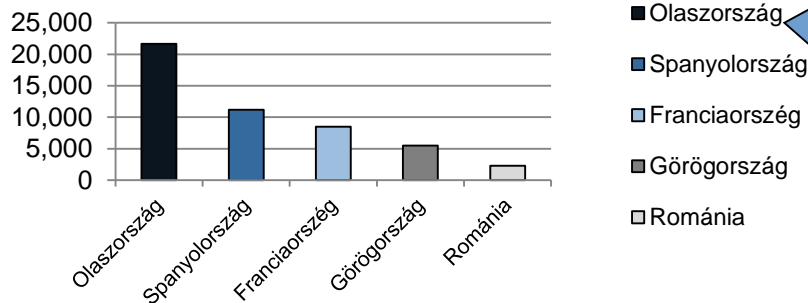
Egy főre jutó gyümölcsfogyasztás Romániában és az Európai Unióban (fő/kg)

Romániában az egy főre jutó gyümölcsfogyasztás az utóbbi 10 évben mindig az uniós **180-200 kg/fő** alatt mozgott. Az utóbbi években, valószínűleg a gazdasági válság hatására az egy főre eső fogyasztás **csökkenő tendenciát** mutat.

A román termelés a közösségi gyümölcstermelés **5%-át** teszi ki, ebből is a számottevőbbek a **szilva (9,3%), alma (3,6%), cseresznye (2,2%)**. A többi termesztett gyümölcs mennyiségileg nem jelentős európai szinten.

Gyümölcstermelés az EU-ban

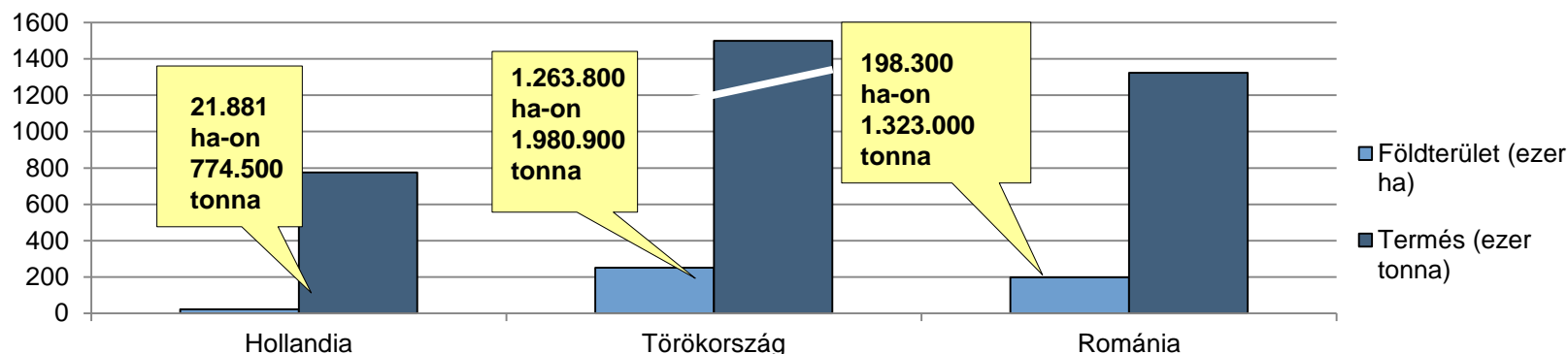

2010-es adatok alapján Románia benne van az EU 5 legnagyobb gyümölcssterme lője között

Összehasonlítás

Ami az egy hektáron elért gyümölcs hozamot illeti Románia messze elmarad a példaként előtte álló nagy exportőr országoktól, mint Hollandia és Törökország.

Földterület nagysághoz viszonyított termelés (2009)

Hozam: 35,4t/ha

- Sok és erős termelői csoportosulás
- Innováció
- Marketing
- Együttműködés termelők, feldolgozók, beszállítók, oktatási intézmények, állam között
- Logisztika

Hozam: 15,67t/ha

- Időjárás
- Állami támogatások
- Fragmentált gyümölcsösök (94% 20 ha. alatt)
- Erodálódó termőföldek
- Olcsó munkaerő

Hozam: 6,67 t/ha

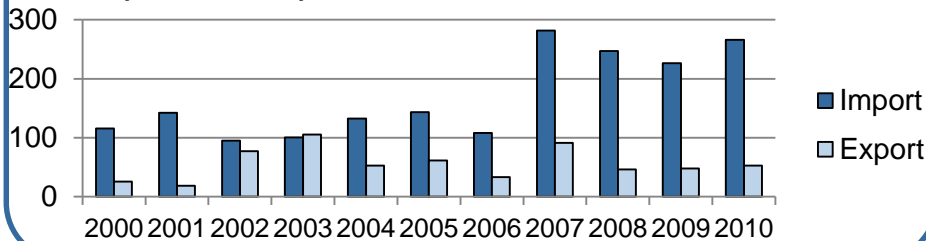
- Fragmentált és kis méretű gyümölcsösök (90% 5 ha. alatt)
- Állami támogatások megvonása
- Technológiai és egyéb fejlesztések hiánya
- Jó minőségű termőtalaj

A romániai gyümölcsstermelés **alacsony hatékonysága** arra vezethető vissza, hogy a gazdák, mivel **nem termelnek hatékonyan**, nem realizálnak akkora jövedelmet, hogy gyümölcsöseiket **fejlesztani** tudják, hatékonyságukat növeljék. Hollandia és Törökország esetében a gyümölcsstermelés **stratégiai fontosságú ágazatnak számít**, a kormányok tudatos és hosszú távú terveket dolgoztak ki és alkalmaznak ezen ágazat működtetésére és fejlesztésére.

Kereskedelmi adatok

A romániai gyümölcsstermesztés a román fogyasztók keresletét sem képes teljes mértékben fedezni, így nem meglepő, hogy Románia stabil exportőri pozíciót sem tud kialakítani.

Gyümölcsimport és -export Romániában 2000-2010 között(ezer tonna)

Mivel a gazdák nehézségekbe ütköznek a gyümölcsök raktározásánál és nincs egy egységes nemzeti stratégia a károk kivédése okozta termelés kiesések kompenzálására. Románia exportőri pozíciója csupán az erdei gyümölcsök területén stabil. A **z import 2005 óta jelentősen kezdett növekedni**, mert a hazai termelés már nem képes a keresletet ellátni, valamint egyre növekszik a fogyasztók igénye a trópusi gyümölcsök iránt.

Románia főbb exportcélpontjai (2009)

2009-ben Románia 15 országba exportált gyümölcsöt.

Egyéb: 22.886 tonna

Törökország

Olaszország

Bulgária

5.251 tonna

6.615 tonna

3.557 tonna

Magyarország

1.240 tonna

8.228 tonna

Németország

Románia főbb importforrásai (2009)

Románia több mint 30 országból importál gyümölcsöt.

Egyéb: 76.291 tonna

Olaszország

Törökország

Ecuador

19.224 tonna

34.100 tonna

40.909 tonna

Görögország

15.682 tonna

39.994 tonna

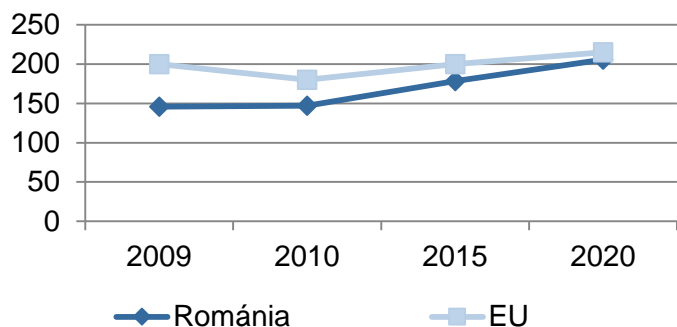
Hollandia

Előrejelzések

Az egyre nagyobb hajlam a román lakosság körében az egészséges táplálkozásra, valamint a gazdasági válság elcsendesedése növelni fogja a gyümölcsök iránti keresletet, azonban nem mondható el ugyanez a termelésről.

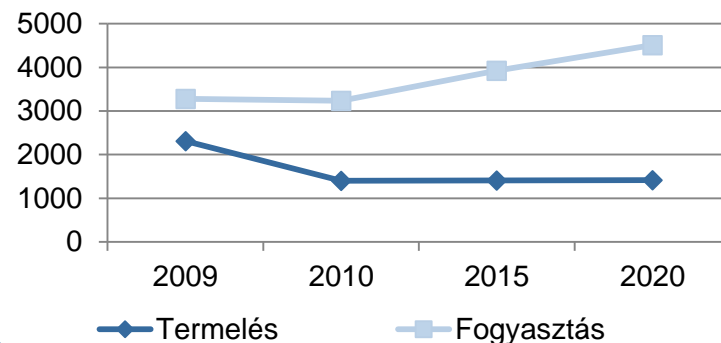
Termelési és fogyasztási előrejelzés

Egy főre jutó gyümölcsfogyasztás Romániában és az EU-ban (kg/fő)

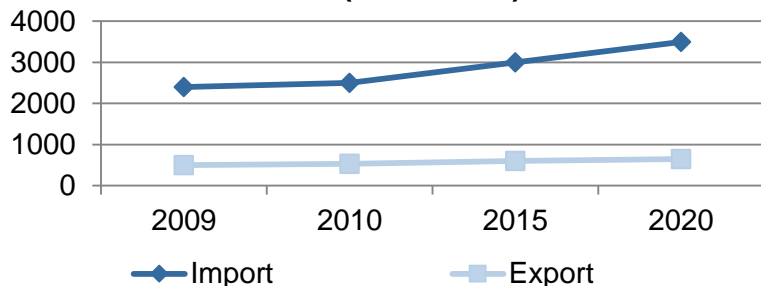
A romániai fogyasztás a jövőben a városi lakosság növekedő keresletének köszönhetően **el fogja érni az európai átlagot**, viszont a termelésben csupán **0,6%-os növekedés** várható.

A romániai gyümölcsstermesztés és -fogyasztás alakulása (ezer tonna)

Kereskedelmi előrejelzés

A gyümölcsimport és -export alakulása Romániában (ezer tonna)

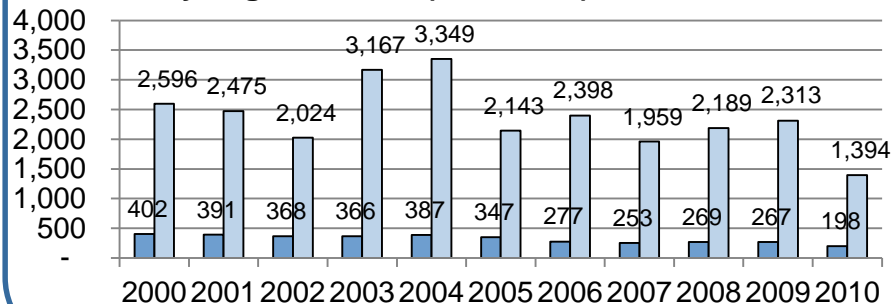

Figyelembe véve a termelés relatív változatlan állapotát a jövőben **az exportált mennyiségben nem fog bekövetkezni számottevő növekedés**. A pozitív irányú változás annak köszönhető, hogy a román kereskedők, Romániában nem őshonos trópusi gyümölcsöt értékesítenek külföldre. A növekvő kereslet kielégítésének érdekében azonban Románia **egyre többet fog importálni**, főleg trópusi gyümölcsöket (2010-ben 20%-al nőtt a trópusi gyümölcsök iránti kereslet 2009-hez képest).

A termesztés stagnálásának okai

Az elkövetkező tíz évben nem várható számottevő növekedés a gyümölcsstermesztés területén, hiszen több irányból is ellehetetlenülni látszik a gazdák helyzete.

A gyümölcsösök területe és a megtermelt mennyiség alakulása (m², tonna)

■ Gyümölcsösök által elfoglalt terület
 □ Termelés

Egyre több magántermelő hagyja abba a gyümölcsstermesztést. Ezt a termelőkiesést azonban kompenzálja az a nagyobb hozam amit azok a termelők érnek el a gyümölcsöseiken akik megfelelő körülményeket tudtak biztosítani a termelés és raktározás számára

Költségek

- A gyümölcsös létrehozása nagy befektetéseket igényel (20-35 ezer euró/5 ha)
- A gyümölcsös fenntartása szintén költséges

Import

- Egyre növekszik a más országokból érkező magas minőségű, főként Romániában nem megtermelhető gyümölcsök jelenléte a piacon

Modernizálás hiánya

- Nincs befektetés új technológiákba, nem próbálják ki új fajok termesztését, nincs tudatos stratégiája és marketingje a termelőknek

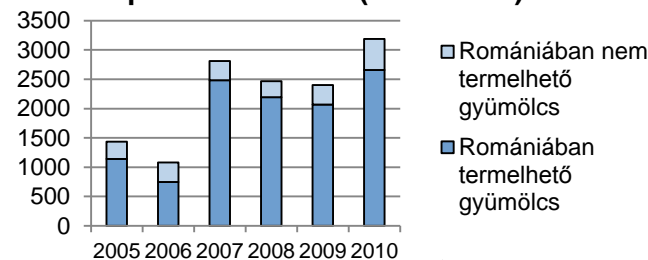
Értékesítés

- A romániai gyümölcsstermesztők nehezen jutnak be a városi piacokra valamint a nagy üzletláncokba a termelés instabilitása miatt, ami a farmok nagy mértékű fragmentáltságának köszönhető.

Időjárás és raktározás

- Az időjárásról erősen függő ágazat
- A megfelelő raktározási lehetőségek hiányában a gazdák sokszor olyan áron kénytelenek értékesíteni a gyümölcsöt ami a költségeiket sem fedezi

Az import összetétele (ezer tonna)

Európában az egyik **legtermékenyebb** termőtalaj Romániában található ami képessé teszi az országot saját szükségleteinek ellátására ezért a jövőben a növekvő **kereslet kielégítését** kell megcélozni. Ez természetesen a Romániában is megtermelhető gyümölcsökre vonatkozik, hiszen a déli gyümölcsöket szükségeszerűen **import** útján szerzi be az ország.

Stratégiai irányvonalak – Vidékfejlesztés

A jövőben a gyümölcsstermelés hozzájárulhat egy élhetőbb vidék létrehozásához a gazdák és vállalkozók együttműködésén keresztül.

Jelen

- Fragmentált és kis méretű farmok
- Körülményes értékesítés
- Nincs lehetőség raktározásra
- Forráshiány – elavult technológia
- Marketing és stratégia hiánya

Lehetőség

- A gyümölcsstermesztő régiókban termelői és/vagy vállalkozói összefogás keretén belül **feldolgozó üzemek** (manufaktúrák) létrehozására

Vidékfejlesztés

Székely gyümölcs példája:

- Feldolgozó manufaktúra
- Ingyenes képzés
- „Vám”
- Tárolás és csomagolás problémája megoldott
- Biztos értékesítés
- Közösségformáló

A partner gazdák számára a manufaktúrának való értékesítés egy **plusz jövedelmet** jelent de nem megélhetési lehetőséget. Viszont a kezdeményezés által a **minőségi termék** létrehozása mellett számos **pozitív externália** teremődik: közösség, rendezett táj, magasabb életszínvonal.

Termelői csoportok

Bár az elgondolás jó, a termelői csoportok mégsem igazán elterjedtek Romániában részben a gazdák elutasító mentalitása, részben a szükséges pénzügyi erőforrások hiánya miatt.

Termelői csoportosulások: olyan **jogi személyiséggel** rendelkező gazdasági szervezetek melyek egy közös megállapodás alapján működnek. A tagok **szabad elhatározásán**, valamint **azonos érdekein és tevékenységi területén** alapszik és működik. Ilyen csoportosulások létrehozására **visszanemtérítendő** támogatás igényelhető az Európai Uniótól.

A támogatás célja:

- **Versenyképesség** növelése
- A termelők, a feldolgozók és kereskedők közötti viszony **kiegyensúlyozása**
- A termelés és fogyasztói igények **egyeztetése**
- Európai **standardoknak** megfelelő termékek
- Menedzsment **javítása**

A termelői csoport célja

- **Piaci stratégia** építése, a kereslet-kínálat kiegyensúlyozása, a piaci árváltozások kivédése, biztos jövedelem garantálása a tagoknak
- A **termelési struktúra** piaci igényekhez való igazítása
- Termelési **szabályok**
- Összes termék átvétele/**értékesítése**

Előnyök

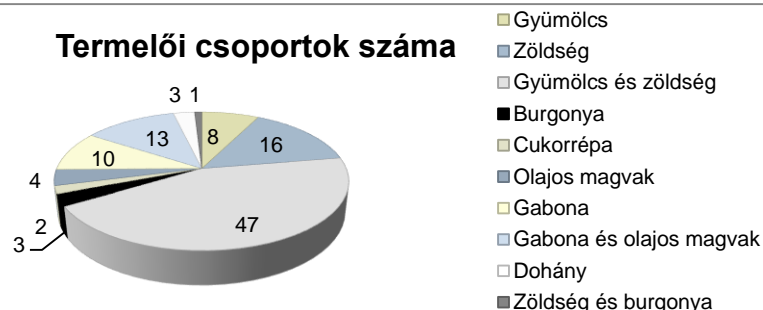
- Vetőmagok, növényvédőszer, szerszámok
- Készletezés, válogatás, csomagolás és értékesítés
- Alkupozíció
- Uniós vagy állami támogatások
- Az alapanyag és értékesítési költségek csökkenése
- A kibocsátás tervezése a kereslet változásait figyelembe véve

Akadályok

- Előzetes tapasztalat hiánya
- Előnyök figyelmen kívül hagyása
- Célok eltérő értelmezése
- Pénzügyi erőforrások hiánya
- Adminisztráció

Romániában összesen **107** olyan termelői csoportosulás van amelyik zöldség, gyümölcs, burgonya, gabona, olajosmagvak vagy dohány termesztéssel foglalkozik. Legnagyobb számban (47) azok a csoportosulások vannak jelen amelyek gyümölcs- és zöldségtermesztéssel foglalkoznak.

Termelői csoportok száma

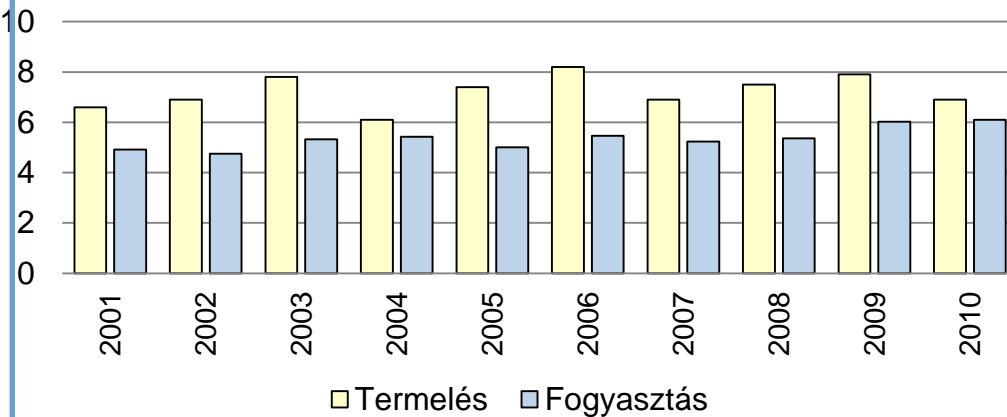

Zöldség termékpálya

Termelési és fogyasztási adatok

Bár a megművelt földterület és a termelt mennyiség szempontjából Románia előkelő helyen áll az EU országai között, a termelés hatékonyságának hiánya miatt a termékek nem versenyképesek a piacon.

Zöldségtermelés és -fogyasztás Romániában 2001-2010
(millió tonna)

Egy főre jutó zöldségfogyasztás Romániában és az EU-ban 2001-2010
(kg/év/fő)

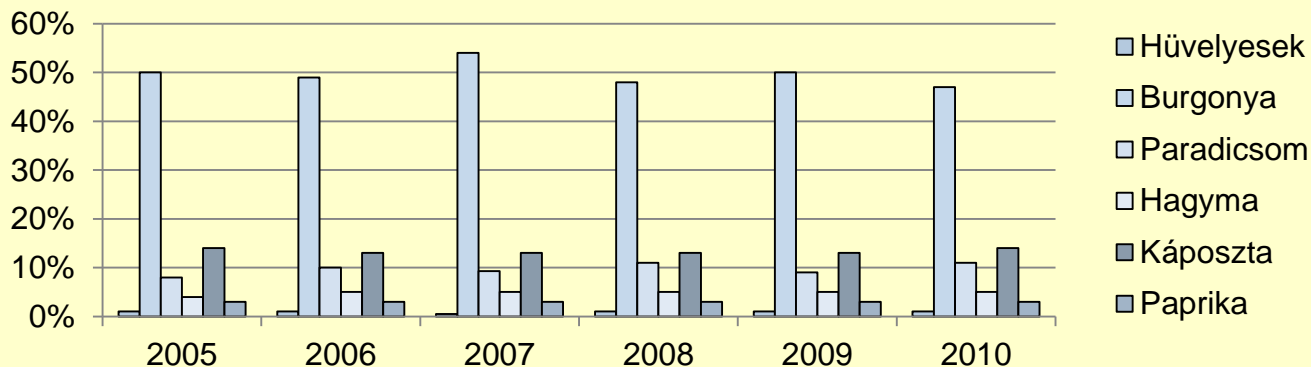
Románia a zöldségtermelés mennyiségét és az erre szánt földterületet figyelembe véve kiemelkedik az Európai Unió országai közül. 2009-ben **7,9 millió tonna** zöldség termelt **561 000 ha** területen, ami a **burgonya** esetében a **9.** és **6.** helyet, míg a **többi zöldség** esetén a **8.** és **5.** helyet jelentette a rangsorban a **termelt mennyiség** és a **terület** szerint.

Az egy főre jutó zöldségfogyasztás Romániában meghaladja az európai uniós átlagot és **növekvő tendenciát** mutat.

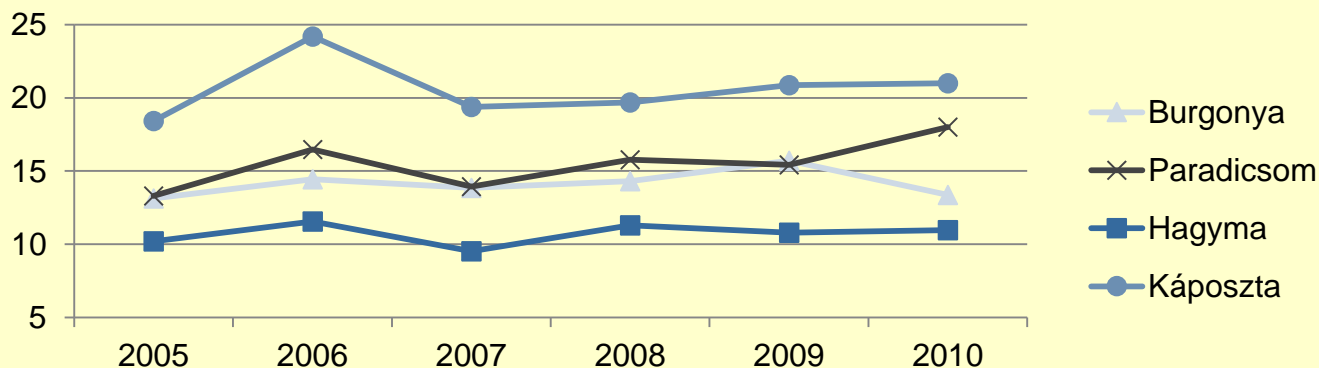
Termelés és hatékonyság

A román lakosság által leginkább fogyasztott zöldségek a burgonya, paradicsom, hagyma és káposzta közül a káposzta esetében a legjobb a termelt mennyiség/hektár mutató.

Az egyes zöldségek hányada a zöldség termesztésben

Hatékonysági mutatók a fontosabb zöldségek esetén (tonna/hektár)

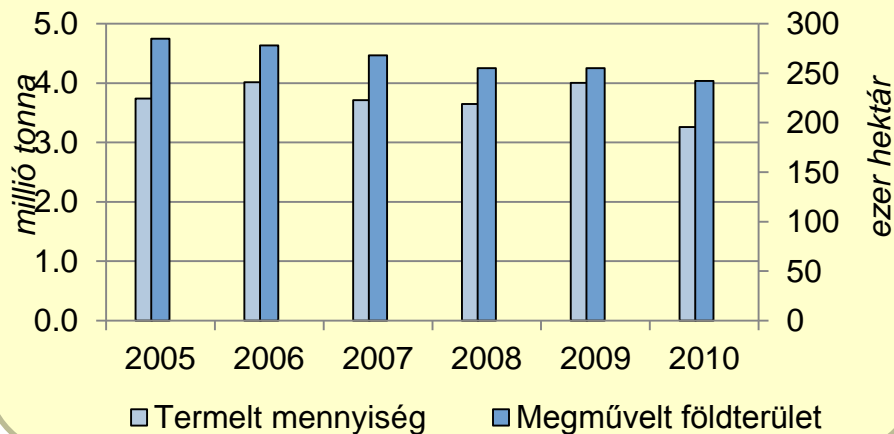

A termesztett zöldségek arányát tekintve elmondható, hogy a fontosabb zöldségek közé a **burgonya**, a **káposzta**, a **paradicsom** és a **hagyma** tartozik 50, 13, 11 és 4%-os értékekkel. A hatékonysági mutatókat figyelembe véve a káposzta teljesített a legjobban, ami 2006-ban 25 t/ha termést ért el. 2007-ben jelentős visszaesés látható minden zöldségfajta termelésében, és ez a kedvezőtlen időjárásnak tudható be.

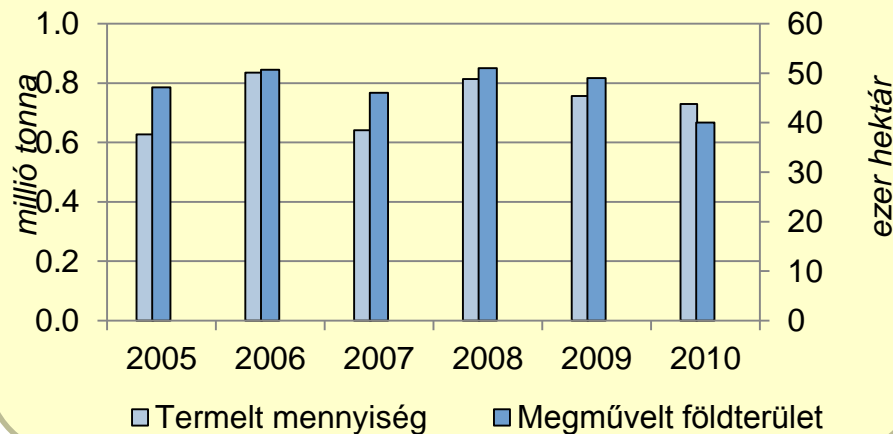
Termelés és hatékonyság

A hatékonysági mutatók javítása hangsúlyozottan fontos lenne a burgonya, káposzta és paradicsom esetén, ami 6 millió tonna zöldséget jelent több, mint 300 000 ha területen.

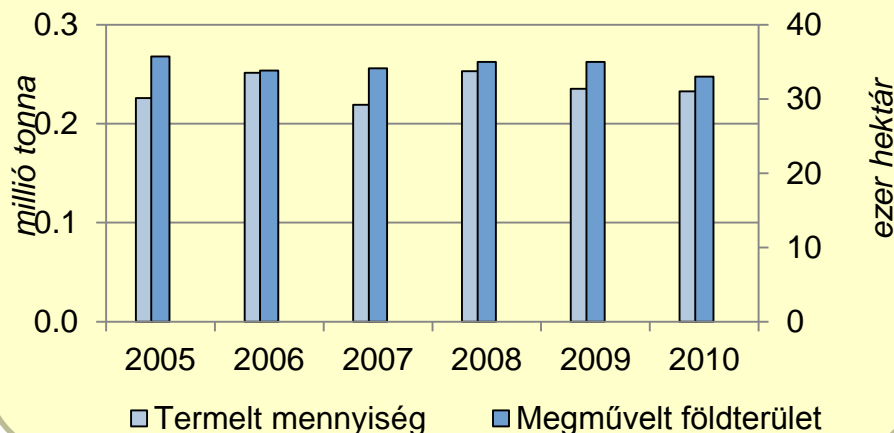
Burgonya

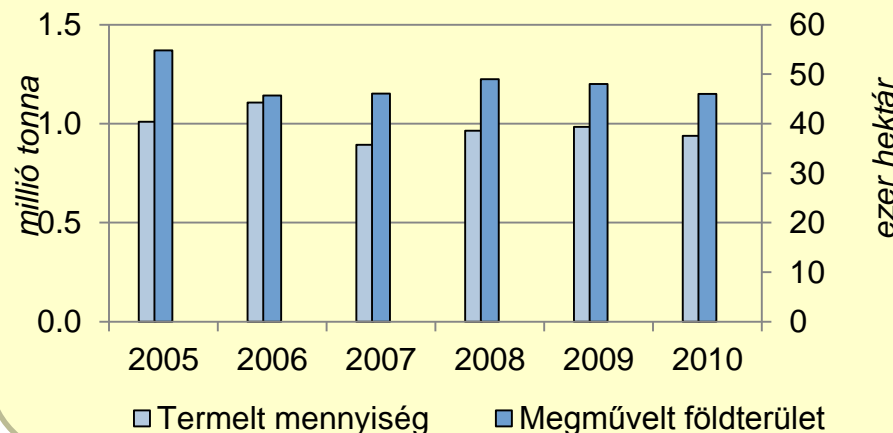
Paradicsom

Hagyma

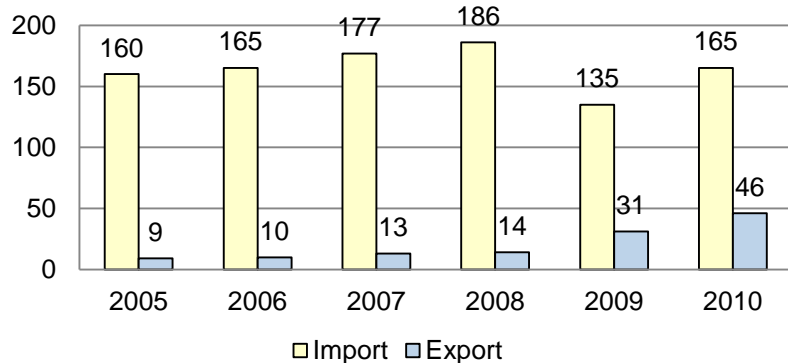
Káposzta

Kereskedelmi adatok

Annak ellenére, hogy a román termelők képesek lennének a keresletet lefedni, a nem hatékony termelés és értékesítési folyamatnak köszönhetően Románia nettó importőr a zöldség esetében.

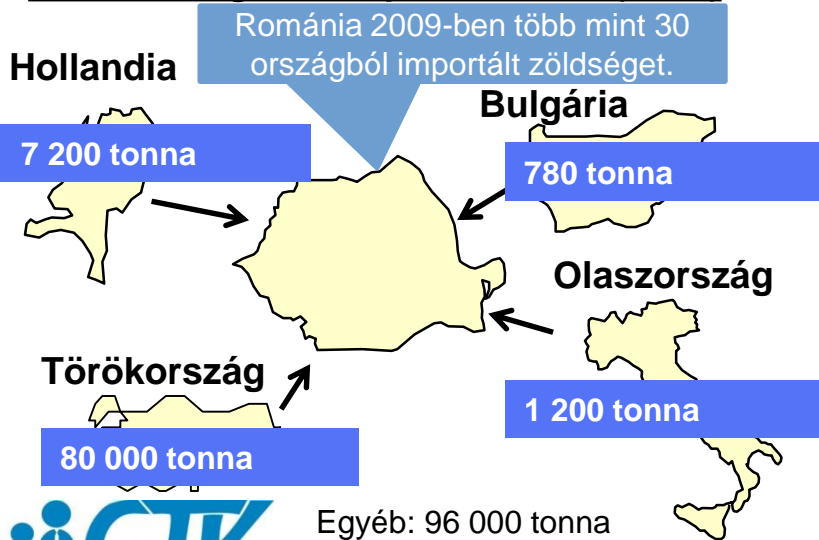
**Zöldségek importja és exportja 2005-2010
(ezer tonna)**

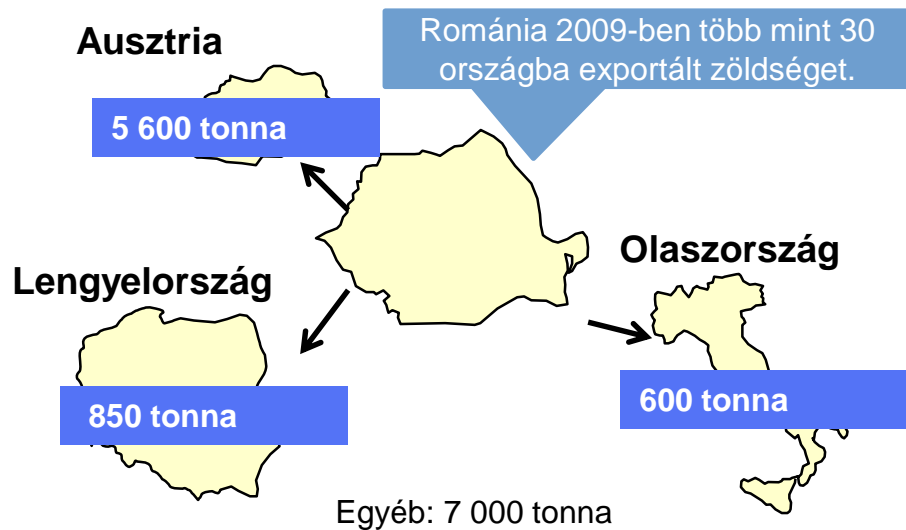
Romániában az import egészen 2008-ig növekvő tendenciát mutat. 2009-től viszont csökken az import, nő az export, de Románia még így is erőteljesen importfüggő

- Az elmúlt öt év átlagát tekintve Románia nettó importőr a zöldség kereskedelem terén. Legfontosabb importforrása Törökország. **Románia import termékeinek nagy része Romániában is megterem, de mégis importálunk** (pl:burgonya, paradicsom, hagyma, sárgarépa)
- **A 2005-2009-es külkereskedelmi mérlegek átlaga alapján az import mennyisége kb. 90%-ot, míg az exporté 10%-ot tett ki**

Románia legfőbb import forrásai (2008)

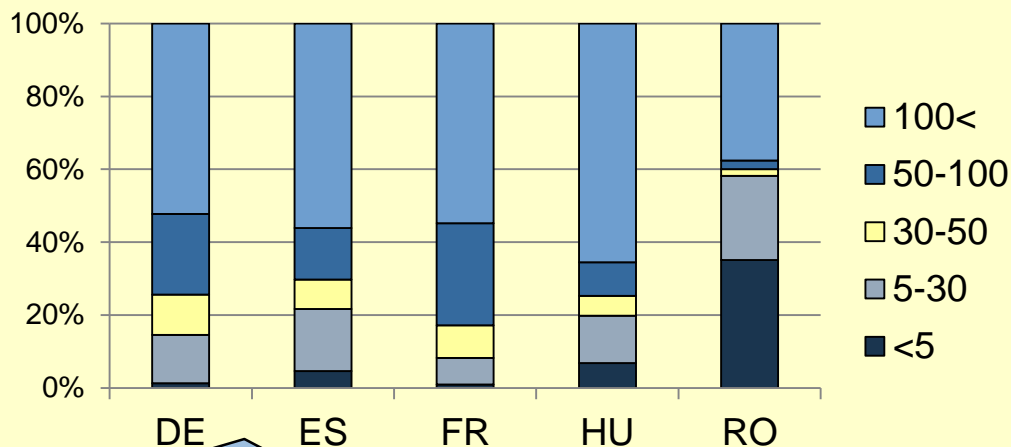
Románia legfőbb export célpontjai (2008)

Zöldségfarmok

Romániában a zöldségtermelő farmok egyharmada 50 hektárnál nagyobb területet foglal el, viszont jelentős a kis, 5 hektárnál kisebb területű farmok aránya is.

Termőföldek megoszlása területi nagyság szerint (2007)

- Az összefüggő termelő területeken kisebb 4-5 hektáros birtokokat tulajdonló gazdák termelnek, akik azonban nem alakítanak ki szoros kapcsolatot, ezért a felvásárlókkal szemben nem sikerül alkupozíciójukat értékesíteni.
- A termelő gazdák számára az értékesítési csatornák gyengék, ezért az előállított termelést gyakorlatilag az önköltségi szinten adják el a kereskedőknek.

Zöldségtermelés költségösszetétele

Tétel	Arány
Munkaerő	17.7 %
Szerződések	11.1 %
Trágyázás	10.2 %
Magvak	9.4 %
Üzemanyag	6.4 %
Elektromos áram	2.6 %
Adminisztráció	2.5 %

Intenzív termelés

Az ország déli régióiban a termelők egy földterületen tavasszal burgonyát, ősszel pedig káposztát termelnek, így a területeket kétszeresen is kihasználják.

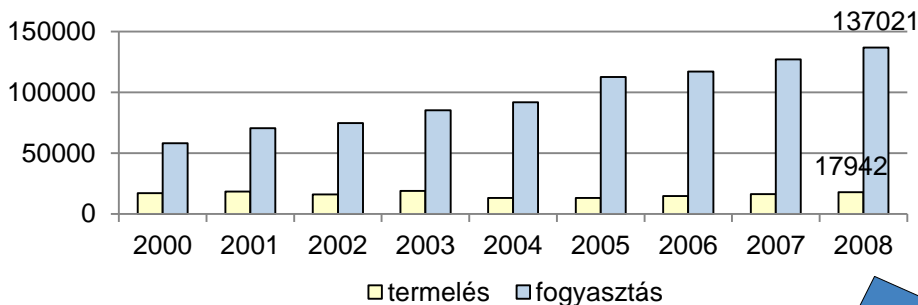

Hal termékpálya

Termelési és fogyasztási adatok

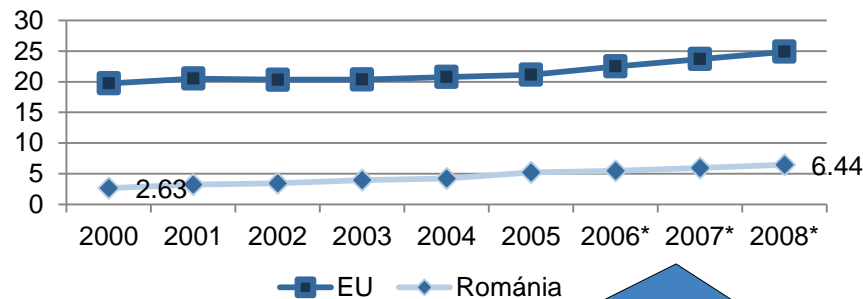
Románia termelésének több mint hétszeresét fogyasztja ezzel megnyitva az utat a nagy import országok termékei előtt, amelyekkel a hazai friss hal termelés egyelőre nem tud versenybe szállni

Románia haltermelése és -fogyasztása 2000-2008 (tonna)

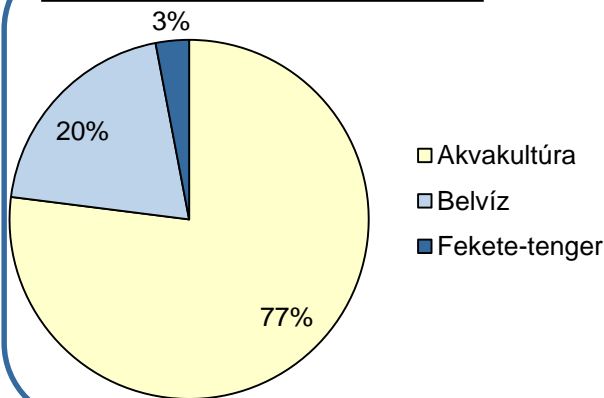
A termelés a fogyasztás csupán 13%-a, a fennmaradó részt importból kell pótolni

Egy főre jutó halfogyasztás 2000-2008 (kg/fő/év)

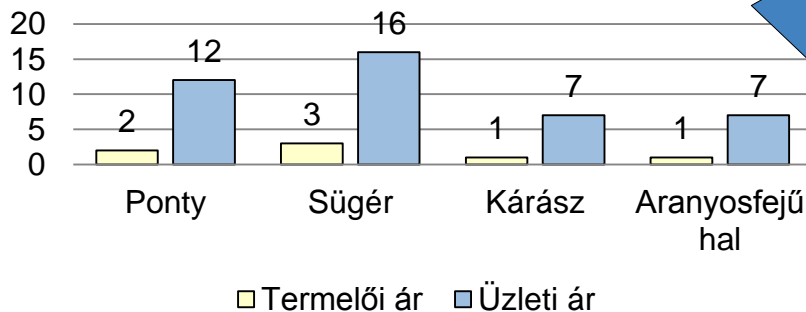

A fogyasztás több mint kétszerezésére nőtt az elmúlt 8 év alatt, de még mindig messze elmarad az európai átlag mögött

A haltermelés szerkezete

Halárak - 2010 (RON/kg)

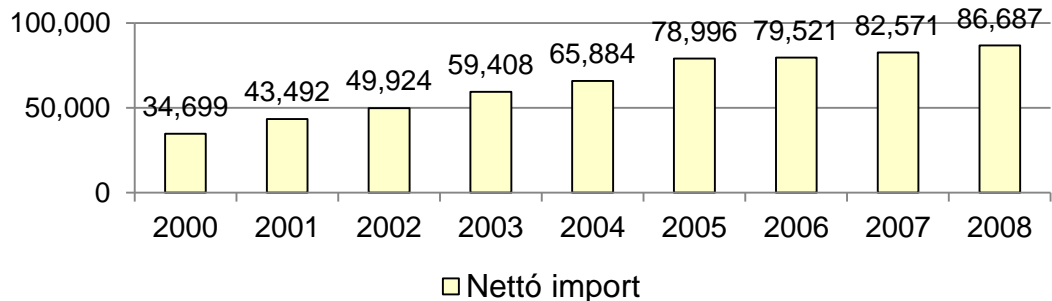

Hatalmasak a különbségek a begyűjtési ár és az értékesítési ár között mivel a halászoknak nincs lehetőségük arra hogy maguk válasszák meg vásárlóikat

Kereskedelmi adatok

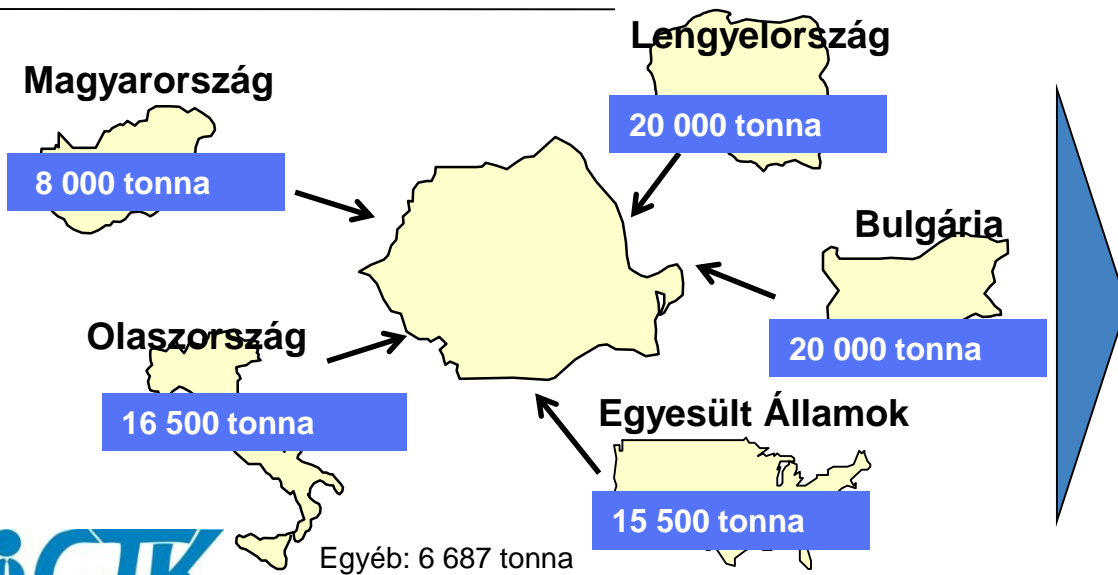
Romániában az igény 85%-át importált hal látja el, tehát az ország import-függősége magas ami nem segíti elő a hazai hal versenyképességének növekedését

Romániai halkereskedelem alakulása 2000-2008
(tonna)

- Románia nettó importőri pozíciója stabil és tartós, hiszen az export 2000 tonnás nagysága elhanyagolható
- Az ország nem használja ki természeti adottságait és nem javítja fel a múltban tönkretett halászatra alkalmas helyszíneket (pl. Fekete-tg., Duna Delta)

Románia legfőbb import-forrásai (2008)

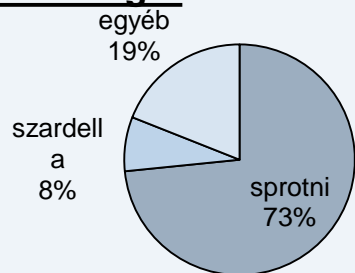

Románia legfontosabb import-forrásai közé tartozik Bulgária amely halait ugyancsak a Fekete-tengerből fogja, de versenyelőnyre tett szert azért, hogy fejlettebb halászati flottája van

A termelés szerkezete

Az alacsony termelési szint és a megfelelő értékesítési csatornák hiánya serkenti a szürke gazdaságot és megakadályozza az iparág értékének növekedését; a versenyképesség növelése érdekében a legnagyobb potenciált az akvakultúra hordozza magában

Fekete-tenger

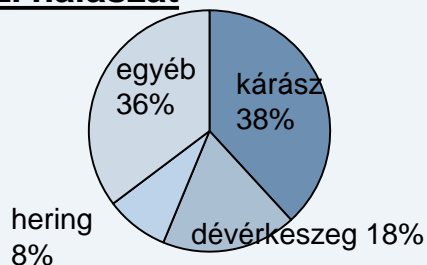

1985: 14.000 t
1995: 3.000 t
2005: 2.000 t

1989: 13.800 t
1991: 1.200 t

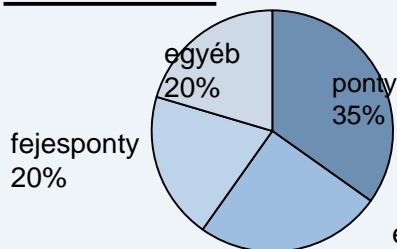

Belvízi halászat

- Főleg Duna és Duna-Delta
- Elavult technológia és halászflootta
- Kevés és nem biztonságos kikötési lehetőség

Akvakultúra

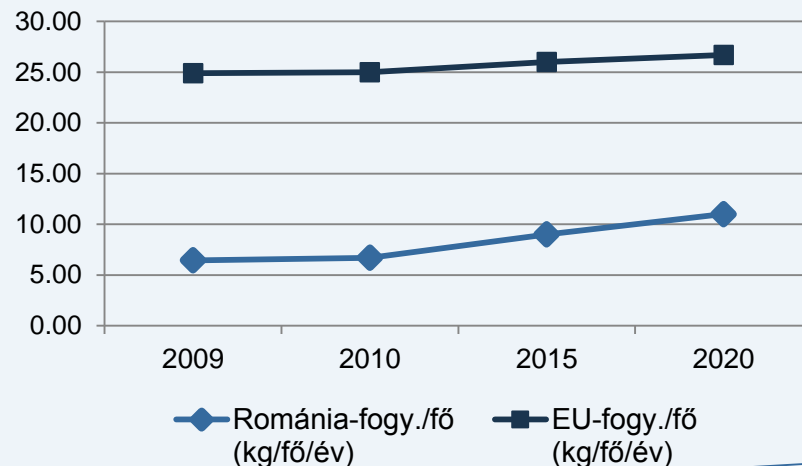
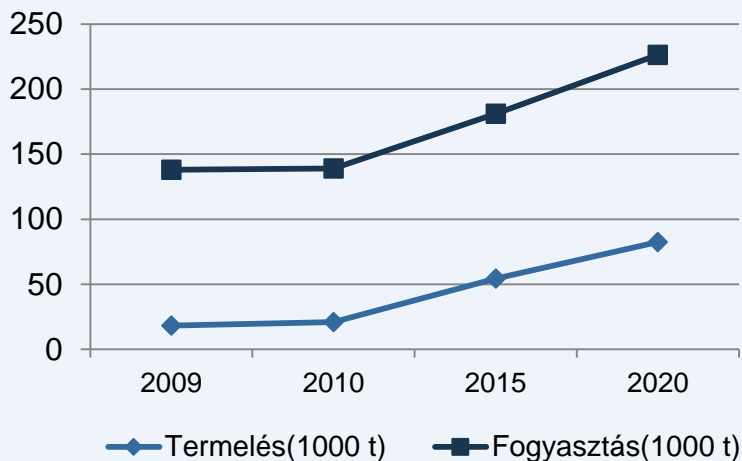
Jövedelmezősége:
5.000 m² területen
- legelő: 455 kg marhahús
- halfarm: 4.000 kg hús

- Az iparág összértéke 40 millió euró, amely nem tartalmazza a 25-30%-os szintet elérő szürke gazdaságot és önfenntartó gazdaságokat kumuláló piachányadot
- A halállomány megfelelő szintű regenerálódásáig a Fekete-tenger nem tud Románia halászatának meghatározó tényezője lenni, mivel az elmúlt két évtized folyamán a tengerbe kerülő szennyeződések, a megfelelő korlátozások hiánya okozta felelőtlen halászat és egy keletről idekerülő halpetét evő medúzafaj eredményeképp nagyon sok halfaj pusztult ki végleg és a még meglevők állománya is csökken
- A belvízi halászatban rejlő lehetőségeket csak a technológia modernizálásával lehet kihasználni
- Az akvakultúra területén kell Romániának fejlődnie a halászati ágazat növekedése érdekében

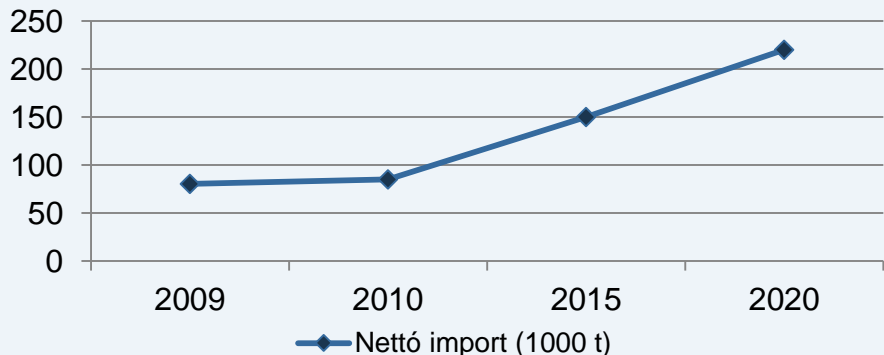
Előrejelzések

A jövőben a belföldi termelés növelésére kell fektetni a hangsúlyt annak érdekében, hogy Románia önellátása növekedjen a haltenyésztés terén

Termelési és fogyasztási előrejelzés (2009-2020)

Kereskedelmi előrejelzés (2009-2020)

- Az előrejelzések alapján Romániában a jövőben is egyre távolabb fog kerülni egymástól a fogyasztás és a termelés, mivel az egészségtudatosabbá váló lakosság egyre több halat fog fogyasztani, viszont technológiai és infrastrukturális fejlesztések nélkül a termelés nem fogja tudni tartani a lépést a fogyasztók igényeivel
- Ennek következtében az import is növekedni fog, hiszen jelenleg is a fogyasztás 85%-át teszi ki és semmiképp sem lesz lehetőség az export-tevékenység serkentésére

Halászati kvóták

Romániában halászati tevékenységet a Dunán, a Duna Deltában, a Razim-Sinoie laguna komplexumban, a Pruton, a Fekete Tengerben és olyan gyűjtőtavakban engedélyezett végezni amelyekben nem folyik kereskedelmi célból haltenyésztés.

A Közös Halászati Politika

A halállomány csökkenése komoly és folyamatos veszély, miután a halászati tevékenység a mezőgazdasággal ellentétben, általában nem reprodukálja az általa előállított termékeket. Ennek következtében a Közös Halászati Politika jegyében meghatározzák a kihalászható halak mennyiségét. A Tanács évente megállapítja minden tagállam számára a következő évben fajtákra lebontott halmennyiség kvótáját, az ún. teljes kifogható mennyiséget (TAC). Az EU ugyanakkor elismeri a tagállamok kizárólagos halászati jogát a partmenti vizeik felett.

Romániára vonatkozó Uniós megszorítások

Az Uniós szabályozások elsősorban a Fekete Tengeren történő halászati tevékenységre vonatkoznak. A TAC különböző kutatócsoportok javaslatai alapján állapítódik meg. Ennek értelmében Románia 2010-ben: 12,750 tonna sprotnit és 96 tonna rombuszhalat halászhat ki a Fekete Tengerből. Továbbá a rombuszhalra vonatkozó kvóta egyenlő mértékben oszlik meg Románia és Bulgária között és tilos a rombuszhal halászata április 15. és június 15. között.

Állami szabályozások

A román szabályozások engedélyhez kötik a halászati tevékenység folytatását, megszabják a kihalászható halak mennyiségét a TAC mentén, minimális méretüket, a területeket és időintervallumot ahol , és amikor engedélyezett a halászat, valamint az eszközöket amikkel a tevékenységet folytatják.

- kárász: minimális méret: 15 cm; halászati tilalom: március közepétől-május közepéig
- déverkeszeg: minimális méret: 25 cm; halászati tilalom: április közepétől-június közepéig

Horgászturizmus

Romániában rengeteg lehetőség áll a sport horgászok rendelkezésére, azonban a szolgáltatók kínálata nem mindig kielégítő vagy árban nem elérhető.

Duna-delta

A Duna-deltában 60 bejegyzett panzió, 11 hotel és körülbelül 90 vendégház található. A vendégházak, habár elérhetőek árban, a szobák száma miatt nem felelnek meg a turisták igényeinek.

A 9-10 szobás vendégházak 2 szobásokká alakítása. Az utazási irodák által kínált kirándulások külföldi kirándulásokkal megegyező árának csökkentése vagy a kínált szolgáltatások bővítése és minőségének javítása, kedvezmények kialakítása az orvhalászat csökkentésének érdekében.

Folyók és tavak

A horgászok 35 folyó közül válogathatnak horgászat céljából.

A kedvelt horgászterületek könnyebb megközelítése érdekében ajánlott az úthálózat fejlesztése, parkolók létesítése valamint, más, a horgászok akár több napos, alternatív pihenését szolgáló egységek létesítése.

Duna

Minden olyan megye területén, amelyen elfolyik a Duna létezik a sporthorgászat számára megfelelő szakasz.

Olyan hajótúrák szervezése lenne az optimális ami magába foglalja a Duna egész hajózható szakaszát, valamint a Duna-deltát is, biztosítva a horgászok számára a teljes útvonalon történő horgászatot valamint kikapcsolódási lehetőségeket a partmenti településeken.

A panziók léte és minél nagyobb mértékű kihasználtsága hozzájárul a lakosság valamint a beszállítók **foglalkoztatottságához**. Az infrastrukturális fejlesztések nemcsak a turisták közlekedését, de az **áruszállítást is megkönnyítik**. A Delta biodiverzitását kihasználva a **tudományos konferenciák** ösztönzésével megvalósulna a panziók jobb kihasználása valamint a **szállási lehetőségek igény szerinti kialakítása** jövedelmezőbbé tenné a turizmust a tulajdonosok számára.

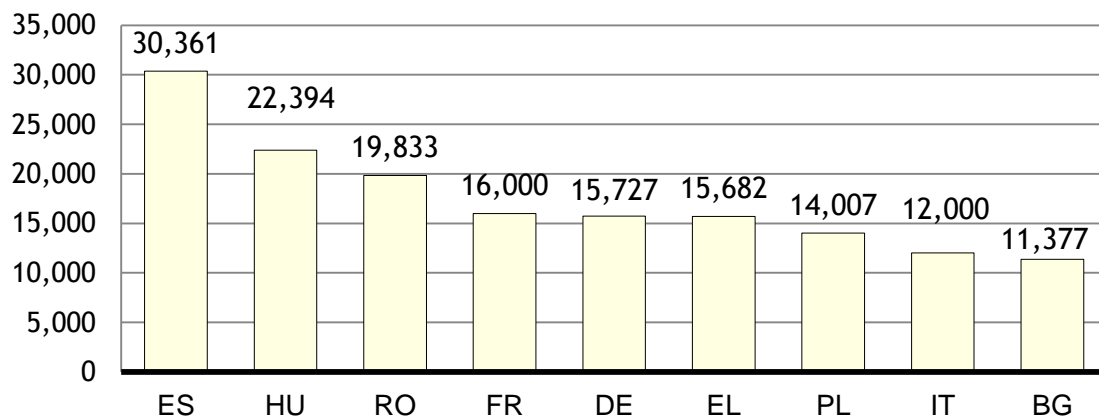

Méz termékpálya

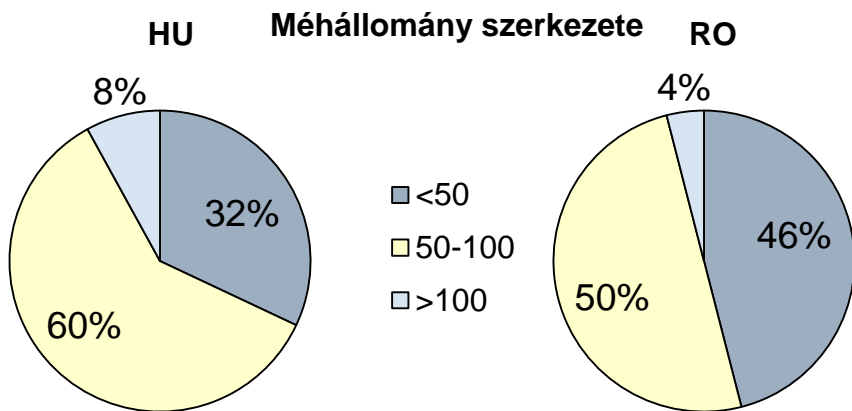
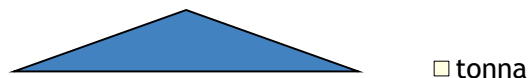
Termelési adatok - összehasonlítás

Románia a harmadik helyen áll az Európai Unió méztermelő országainak listáján, a strukturális eltérések azonban hatékonyságvesztéseket idéznek elő más méztermelő országokkal szemben.

Az EU 10 legnagyobb méztermelő országa 2008-ban

- Románia ezt a pozíciót annak köszönheti, hogy a közepes termelői kapacitással (50-100 méhcsaláddal) rendelkező termelők száma van többségben, ami a termelők 50%-át jelenti s ez valamelyest stabil struktúrát biztosít egy alapos fejlődésnek
- A nagy termelési kapacitással rendelkező méztermelők, akik 100 feletti méhcsaládokkal rendelkeznek, azonban csupán 4.2% - át teszik ki a termelőknek.

Magyarország

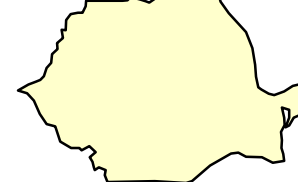

15 000 méhész

22 394 tonna méz

868 135 méhcsalád

Románia

36 000 méhész

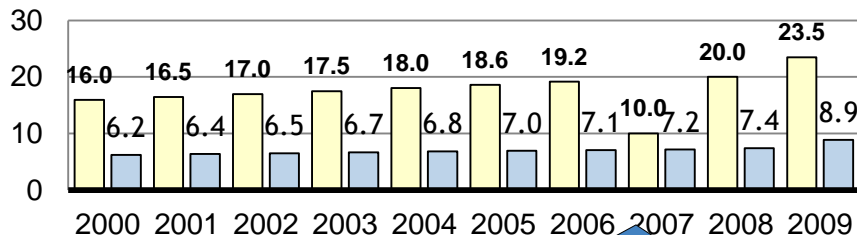
19 833 tonna méz

1 109 000 méhcsalád

Termelési és fogyasztási adatok

A romániai mézfogyasztás messze elmarad az európai átlag mögött, viszont ezt kihasználva az ország az export-tevékenységre fektetheti a hangsúlyt, mivel a Romániában tevékenykedő 36 000 méhészet 1 millió méhcsaládja 23 500 tonna mézet termel

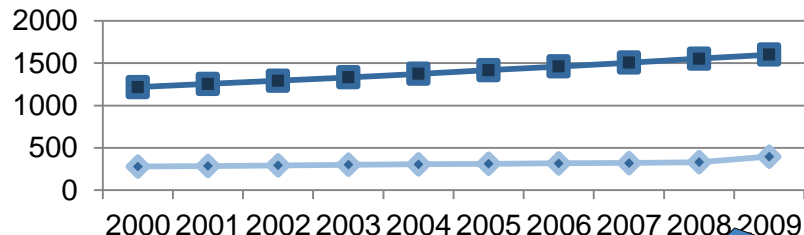
Méztermelés Romániában 2000-2009
(ezer tonna)

□ Termelés □ Fogyasztás

A 2007-es visszaesés a szárazsággal magyarázható, a méhcsaládonkénti begyűjtött méz csupán 5-6 kg volt

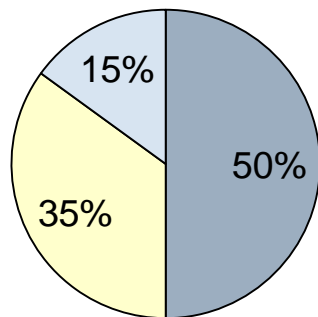
Egy főre jutó mézfogyasztás 2000-2009
(g/fő/év)

◆ Románia ■ Európa

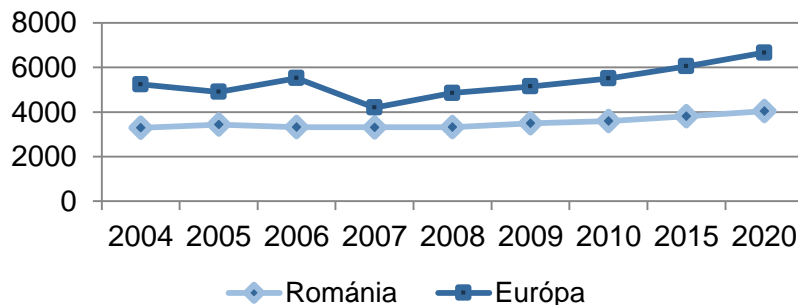
2009-ben Romániában a fogyasztás kb 20%-al nőtt amely az elmúlt 8 év összesített növekedésével egyenlő

Méztípusok megoszlása

■ poliflóra
■ akác
■ hárs

A méz árának alakulása az EU-ban és Romániában és előrejelzés 2004-2020
(€/tonna)

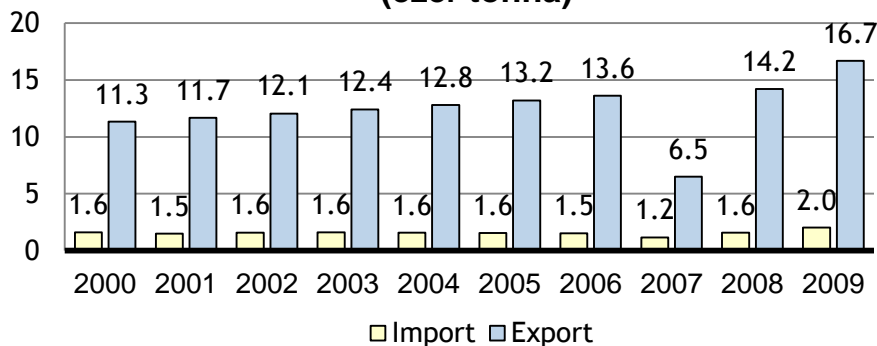
◆ Románia ■ Európa

- A méz árát legfőképp az időjárás és a kereslet befolyásolja
- Mivel a romániai méztermelés legnagyobb része külföldre kerül, az ottani kereslet határozza meg az árakat, ezért a hazai mézárak az EU-s árakkal együtt mozognak és növekvő trendet mutatnak a jövőben is a növekvő kereslet hatására;

Kereskedelmi adatok

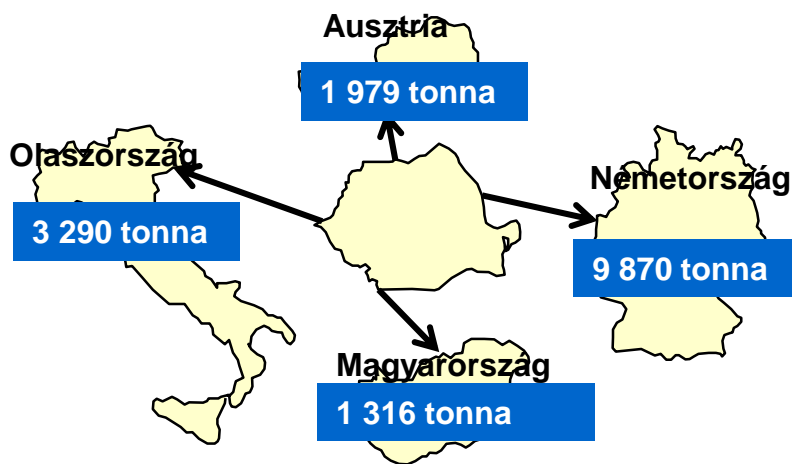
Jelenleg Románia méztermelésének több mint 70%-át exportálja elsősorban európai országokba, és az alacsonyabb áron megkapható kínai és cseh méz is megtalálható az országban

Méz-import és -export Romániában 2000-2009
(ezer tonna)

- A szárazsággal sújtotta 2007-es éven kívül Románia az elmúlt években jeleskedett a méz-export terén;
- Ez nagymértékben annak köszönhető, hogy a belső fogyasztás alacsony szinten áll, illetve Európa országaiban hiány van ebből a termékből; ugyanakkor a román méz minőségi mézként elismert az európai piacon

Románia legfőbb export célpontjai (2009)

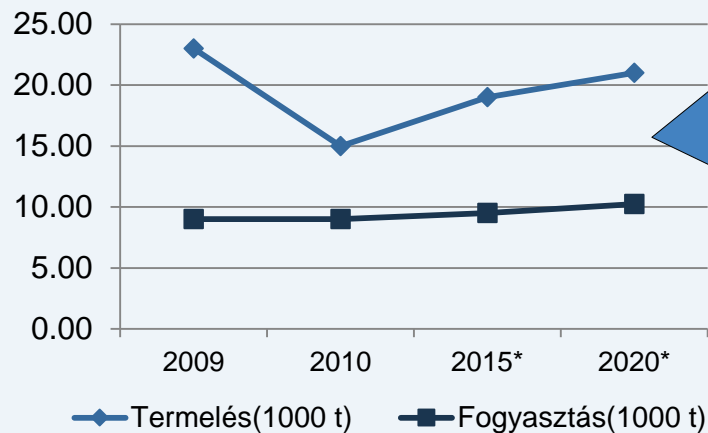

- Lévén az EU nettó importőr a méz piacán, Románia export célpontjai között az európai országok szerepelnek
- A román méz jelentős része azonban nem palackozott formában kerül exportra, csak később külföldön palackozzák, ahol esetenként a román minőségi mézet gyengébb minőségűvel vegyítik, ezzel együtt veszítve sajátosságain

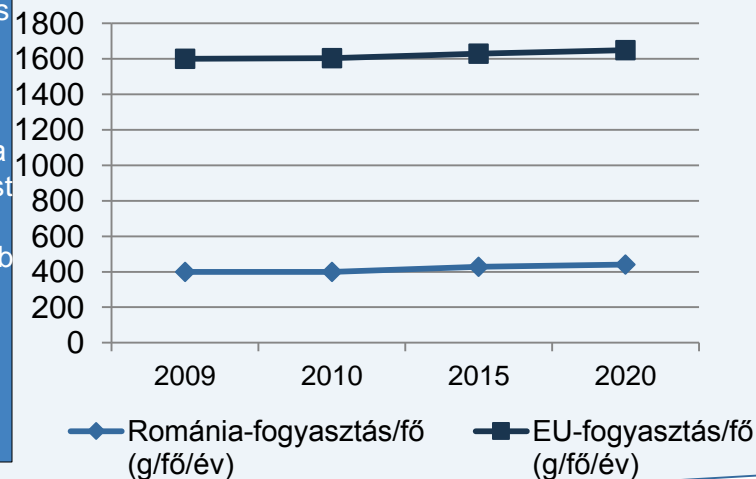
Előrejelzések

Figyelembe véve azt, hogy az EU a jövőben is nettó importőr szerepet fog betölteni a méz piacán, Románia exportőr pozícióját kell megerősíteni.

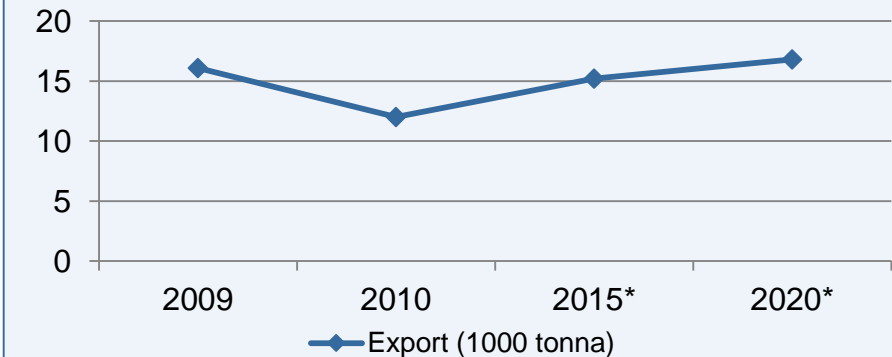
Termelési és fogyasztási előrejelzés (2009-2020)

• A 2010-es termelés csökkenés az esős nyárnak tudható be
• A termelés a jövőben is meg fogja haladni a fogyasztást viszont a lakosság egészségre való jobb odafigyelésének köszönhetően a fogyasztás is növekedni fog hosszú távon

Kereskedelmi előrejelzés (2009-2020)

- Az előrejelzések alapján Romániában a jövőben is olyan export-potenciál rejlik a méz esetén melyet nem szabad kihasználatlanul hagyni
- A belső fogyasztás kismértékű növekedése várható, amely támogató hatással lesz az exportra
- Mindemellett a méz esetén nem érzékelhető erőteljes import-tevékenység, az import a fogyasztás 20%-át teszi ki, ami azt jelenti, hogy nem áll fenn annak a jelenségnek a veszélye, ami a marhahús esetén megfigyelhető, vagyis a termék nem jut ki úgy az országból, hogy helyette a belső fogyasztást elsősorban importtal lenne szükséges kielégíteni

*méhészetnek kedvező időjárás melletti értékek

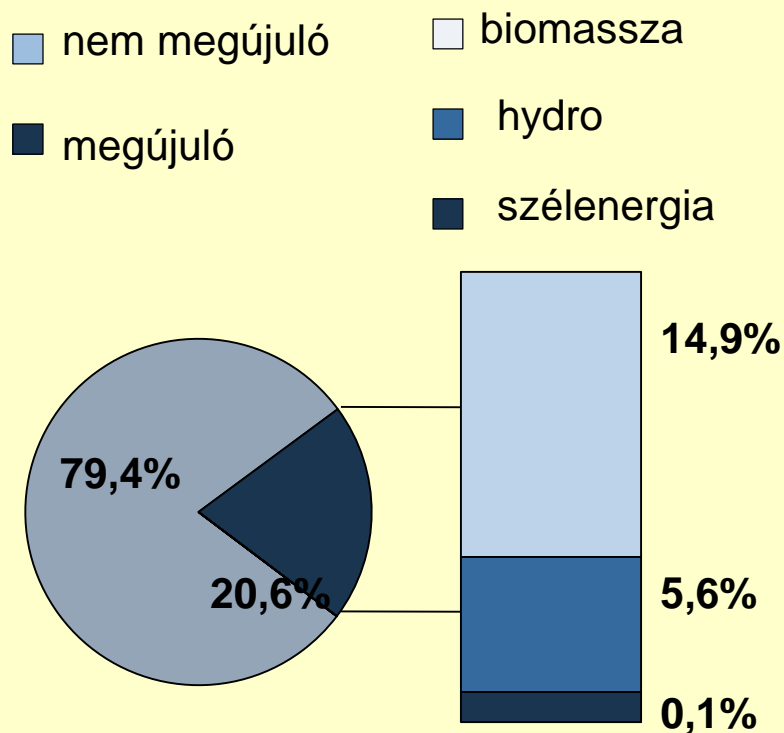
Megújuló energiaforrások a mezőgazdaságban

Energia megoszlás - Románia és EU

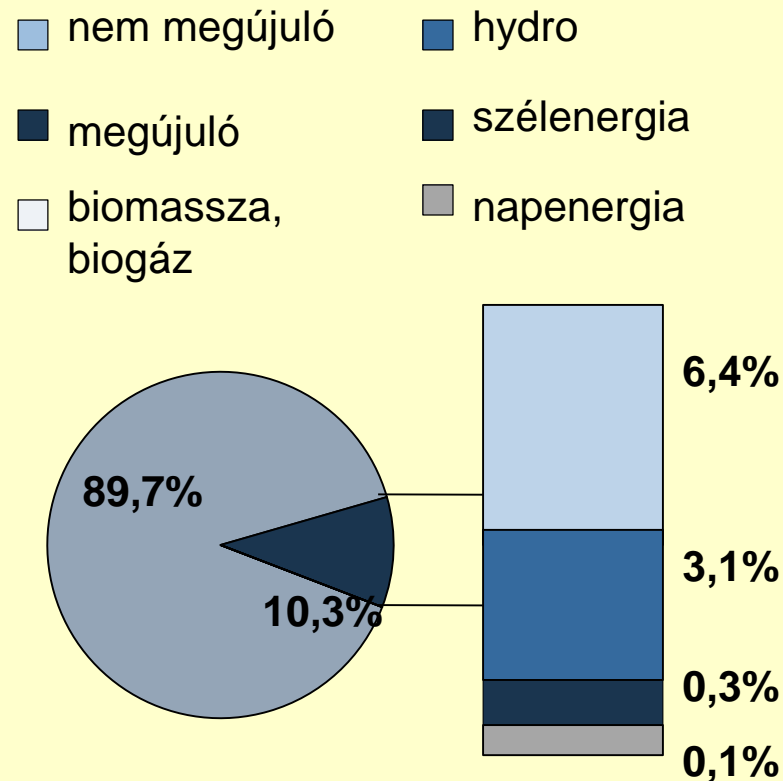
Míg az EU-27-ben a nem megújuló energiaforrás majdnem 90%-át képezi az energia előállítás forrásainak, addig Romániában ez az arány csupán 80% körül van.

Energiaelőállítás forrásainak százalékos megoszlása

Románia

EU 27

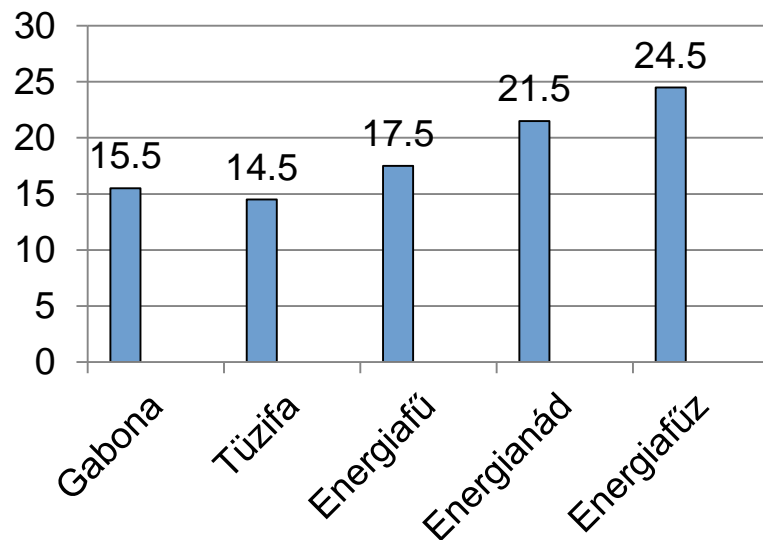
Energiafű, energianád, energiafűz

Az energiaültetvények létrehozása lehetővé tenné a megújuló energiaforrások kibővítését, és a biomassza hatékonyságának növelését.

Az energianövény jellemzői

	fű	nád	Fűz
Magasság(m)	2	3-3.5	3-3.5
Élettartam(év)	10-15	15-20	25-30
Mennyiség(t/ha)	10	15	30
Befektetés(lej/ha)	1100	1500	1700
Betakarítás(/év)	2	1	1/0.5
Hátrány	Magas szilícium tartalom	Csak mocsaras talajban	-

Energiahordozók hatékonysága MJ/kg

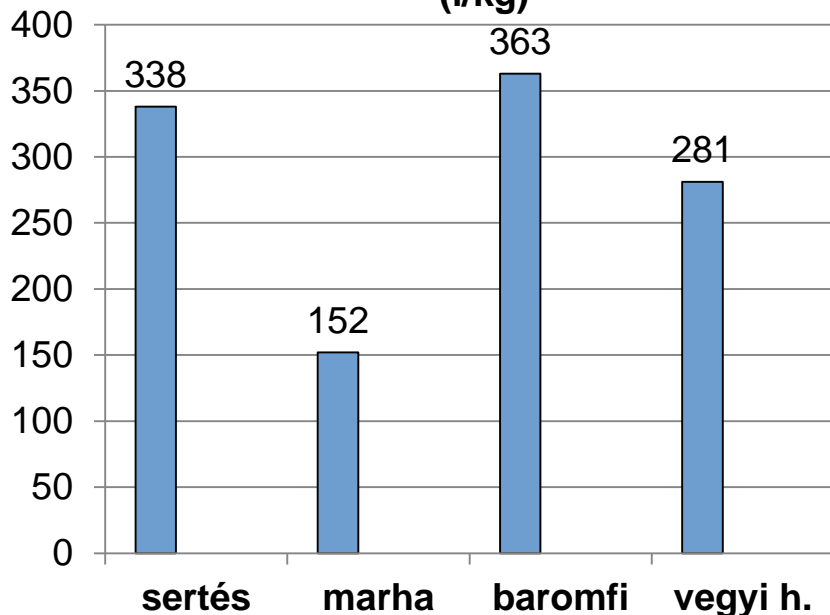

- Az energianövények kevés gondozást igénylő, környezeti hatásokat jól tűrő, évelő növények.
- Az energianövények közül a legelőnyösebb, az energiafűz termesztés. Két év várakozási idő után, a legnagyobb jövedelmet hozza, a befektetés függvényében.

Biogáz előállítása és EU-s támogatások

Romániában jelenleg nincsen biogáz termelés, csak próbaüzemek, melyek nyersanyag hiányában nem működnek.

Szervesanyagból kinyerhető biogáz mennyiségek (l/kg)

- A legelőnyösebb a sertés, és a baromfi trágya keveréke, mivel ezekből nyerhető ki a legtöbb energia.
- A bioüzemeket a nyersanyag hiány mellett, a rossz termelési felépítés miatt is drága üzemeltetni. Mivel a legtöbb hőt nyáron termeli, amikor az egyáltalán, vagy csak ár alatt értékesíthető

A mezőgazdasági termékekből előállítható megújuló energiaforrásokra vonatkozó támogatások.

1. Közvetett támogatások:

Mivel a bioetanol, a biogáz és a biomassza előállításában is több mezőgazdasági terméket használnak fel (pl: búza, cukorrépa, kukorica) az ezekre vonatkozó támogatások közvetetten hozzásegítenek a megújuló energiaforrások előállításához.

2. Közvetlen támogatások:

- Közvetlenül, az **energiafűzre** hívható le EU-s támogatás, mely a biomassza előállításban tölt be fontos szerepet.
- 2 ha fölött 100.000 euró/ha földalapú támogatás igényelhető, maximum 500.000 euró-ig.

Szabályozások:

- A fenti támogatás csak akkor hívható le, ha az energiafűz lombikok (gyökerei), az EU által bevizsgált termelőktől származnak
- Ha az ültetést követő maximum 3 év után megtörténik az első aratás, és az azt követő minimum 5 évig nem áll le.

Az élelmiszerértékesítés helyzete Romániában

A különböző üzletláncok jellemzői

Diszkont

- ♦ Korlátozott választék
- ♦ Alacsony árak
- ♦ Gyűjtőcsomagolásos árucikkhelyezés
- ♦ Private label termékek
- ♦ Alacsony dolgozói létszám
- ♦ Egységes megjelenés
- ♦ Legelterjedtebb profil: élelmiszer és háztartási cikkek

Szupermarket

- ♦ Önkiszolgáló
- ♦ Gazdag választék
- ♦ Kialakított részlegek

Hipermarket

- ♦ A szupermarkethez hasonlóan gazdag választék
- ♦ Több, mint 200.000 termékfajta
- ♦ Nagy területen helyezkedik el (14000 m² körül)

C&C

- ♦ Legfőbb kliensei a viszonteladók
- ♦ Belépési igazolványt használnak
- ♦ Önkiszolgáló

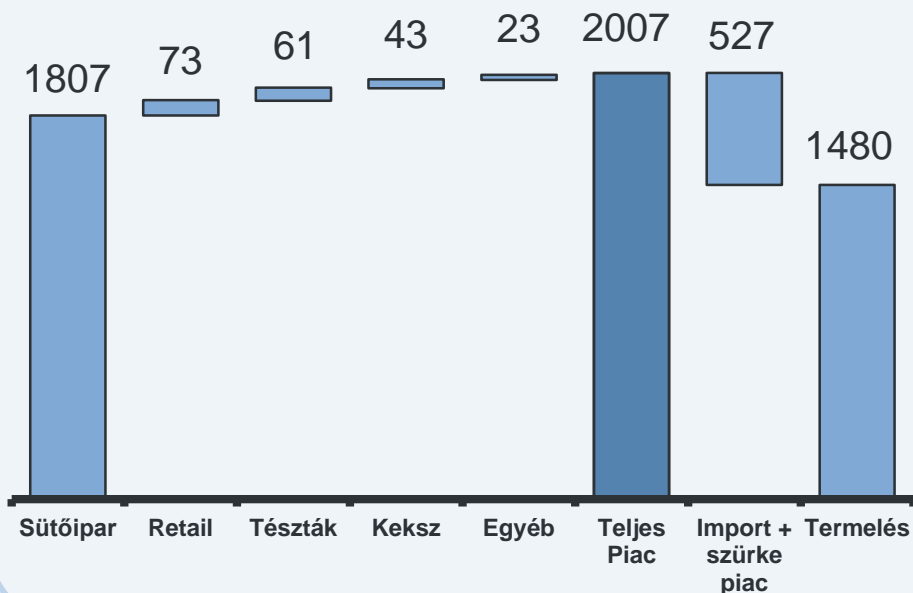
Proximity üzlet

- ♦ Sarki üzlet vagy vegyes üzlet, tradicionális üzletek
- ♦ Mindennapi termékek forgalmazása (FMCG)
- ♦ Csak városokban találhatóak
- ♦ Magas árak jellemzik

Malomipari áttekintés

A sütőipar és a malomipar közötti 90%-os korreláció érzékennyé teszi a malomipart a liszttermékek fogyasztására.

Búzaliszt iránti kereslet szegmensenként
Romániában (ezer tonna) – 2009

- A kínálat és a fogyasztás változatosabbá vált.
- Nagyon magas fokú a telítettsége a piacnak ezért erős ár- és minőségverseny alakult ki.
- A nagy retail-láncok a 2010-es év végére több mint 50%-os piaci részesedéssel rendelkeztek. A folyamatos térnyerés következtében a péküzletek száma fokozatosan csökkenni fog a jövőben.

A megtermelt liszt több mint 95%-a az iparba kerül, ebből pedig több mint 90%-a a sütőiparba. Egyre nagyobb a kereslet az iparban a speciális kenyerek, kekszek, különböző péksütemények illetve tésztaipari termékek iránt. Fontos lenne a jövőben speciális típusú lisztek termelésére annak érdekében, hogy ne kelljen importálni őket.

Hús termékpályák Értékesítési piacok

1. melléklet

Forgalom megoszlás

- 2010 a **termék specifikus üzletek** forgalma csupán **11%-át** tette ki az összes forgalomnak Romániában, míg a nem termék specifikus, **általános célú** üzletláncok forgalma **89%-ot**.
- Az összes forgalom **2%-át** teszik ki a **hús termékek**, ami megfelel több mint **277 millió eurónak**.

Hústermelés (1000 t - 2010)

